

**Program Opieki nad Zabytkami
dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie
na lata 2023-2026**

Kąty Wrocławskie 2023

Zamawiający:

Miasto i Gmina Kąty Wrocławskie
ul. Rynek-Ratusz 1
55-080 Kąty Wrocławskie

Wykonawca:

Westmor Consulting Urszula Wódkowska
Biuro: ul. Królewiecka 27, 87-800 Włocławek
Siedziba: ul. 1 Maja 1A, 87-704 Bądkowo

Zespół autorów pod kierownictwem Karoliny Drzewieckiej –
Kierownika Projektu:
Joanna Kaszubska – Konsultant
Mateusz Grzelak – Młodszy Analityk

Spis treści

Spis treści.....	3
1. Wstęp.....	4
2. Podstawa prawna opracowania programu opieki nad zabytkami.....	5
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.....	8
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.....	10
4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.....	10
4.2. Relacje programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.....	11
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.....	15
5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie Gminy (analiza dokumentów programowych gminy).....	15
5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Gminy.....	17
5.2.1. Zarys historii obszaru Gminy.....	17
5.2.2. Krajobraz kulturowy.....	23
5.2.3. Zabytki nieruchome.....	29
5.2.4. Zabytki ruchome.....	29
5.2.5. Zabytki archeologiczne.....	29
5.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych.....	54
5.2.7. Dziedzictwo niematerialne.....	55
5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony.....	56
5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków.....	59
5.4.1 Stan zachowania zabytków znajdujących się Gminnej Ewidencji Zabytków.....	61
5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla Miasta i Gminy.....	61
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego – analiza szans i zagrożeń.....	123
7. Założenia programowe.....	125
7.1. Priorytety programu opieki nad zabytkami.....	125
7.2. Kierunki działań i zadania programu opieki.....	125
8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami.....	128
9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami.....	128
10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami.....	130
11. Załączniki.....	132
Spis tabel, rysunków i załączników.....	164

1. Wstęp

Dziedzictwo kulturowe stanowi dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, a także dorobek czasów współczesnych. Jest to wartość materialna i niematerialna określająca nasze pochodzenie i kulturę. Na dorobek ten składają się zarówno elementy przyrodnicze, jak również wytwory i osiągnięcia cywilizacyjne ludzkości, m.in. w zakresie nauki, sztuki, architektury czy techniki. Elementem dziedzictwa kulturowego są zabytki, w tym: zabytki ruchome, zabytki nieruchome oraz zabytki archeologiczne. Są one nie tylko cennym źródłem informacji nt. życia naszych przodków, ale również ważnym elementem rozwoju społeczno-gospodarczego, bowiem bogate i różnorodne dziedzictwo kulturowe stanowi, istotną dla rozwoju lokalnych samorządów, atrakcję turystyczną. Dziedzictwo kulturowe jest zatem fundamentem tożsamości danej społeczności, dlatego ważna jest jego ochrona w celu zachowania tego dorobku dla przyszłych pokoleń.

Obowiązek sporządzenia programu opieki nad zabytkami wynika z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Przyjęty w formie uchwały program stanowi element polityki samorządowej i służy podejmowaniu działań w zakresie inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego, a także promowania dziedzictwa kulturowego. Powinien być narzędziem mającym na celu eksponowanie walorów krajobrazu kulturowego, jak również wykorzystanie dorobku kulturowego na cele społeczne, gospodarcze i edukacyjne. Głównym odbiorcą programu jest lokalna społeczność, w tym właściciele obiektów zabytkowych, ale także wszyscy mieszkańcy danej jednostki samorządu terytorialnego, którzy poprzez swoją działalność, wpływają na zachowanie i pielęgnowanie dziedzictwa kulturowego danego obszaru.

Celem opracowania **Programu opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026** jest dążenie do poprawy stanu zasobów lokalnego dziedzictwa kulturowego, a przez to zachowanie piękna krajobrazu kulturowego. Program ma pomóc w aktywnym zarządzaniu zasobem stanowiącym dziedzictwo kulturowe Miasta i Gminy. Wskazane w Programie działania są skierowane na poprawę stanu zabytków, ich rewaloryzację oraz zwiększenie dostępności do nich mieszkańców i turystów. Głównymi odbiorcami niniejszego dokumentu są mieszkańcy miasta i gminy, którzy bezpośrednio odczuwają efekty jego wdrażania. Poprzez działania edukacyjne, realizacja Programu może budzić w lokalnej społeczności świadomość wspólnoty kulturowej, roli i znaczenia lokalnych wartości. Wspólna dbałość o zachowanie wartości kulturowych wzmacnia poczucie tożsamości oraz zacieśnia procesy integracyjne w społeczności lokalnej.

Reasumując, przedmiotem niniejszego opracowania jest dziedzictwo kulturowe w granicach administracyjnych miasta i gminy, a celem jest określenie zasadniczych kierunków działań i zadań na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami.

2. Podstawa prawna opracowania programu opieki nad zabytkami

Podstawą prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce i opracowania programu opieki nad zabytkami jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2022 poz. 840 ze zm.). Ustawa określa przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi, zasady tworzenia krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, a także organizację organów ochrony zabytków.

Ustawa wprowadza obowiązek sporządzania programów przez samorządy, zarówno na szczeblu wojewódzkim, powiatowym, jak i gminnym. W myśl art. 87 ustawy, programy opieki nad zabytkami opracowywane są na 4 lata i mają na celu w szczególności:

1. uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
2. zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
3. wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
4. podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
5. określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
6. podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami uchwalają odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Z realizacji programu zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) co 2 lata sporządza sprawozdanie, które przedstawia odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy. Kolejne sporządzane programy opieki powinny uwzględniać pojawiające się nowe uwarunkowania prawne i administracyjne, zmieniające się warunki społeczne, gospodarcze i kulturowe, nowe kryteria oceny i aktualny stan zachowania zasobu oraz prowadzone okresowo oceny efektów wdrażania obowiązującego programu.

Miasto i Gmina Kąty Wrocławskie nie posiadała w poprzednich latach obowiązującego Programu opieki nad zabytkami. W ciągu ostatnich lat udzielała jednak dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach m.in. wpisanych do

rejestr zabytków na jej terenie. Ich celem było przeprowadzenie prac, które wyeksponują wartości zabytkowe oraz powstrzymają ich degradację.

Udzielona pomoc finansowa z budżetu Gminy Kąty Wrocławskie w formie dotacji wyniosła:

— w 2022: 267 900,00 zł:

- dla Parafii Rzymskokatolickiej p.w. Świętych Apostołów Piotra i Pawła ul. Kościelna 2 w Kątach Wrocławskich w wysokości 21 500,00 zł, na prace konserwatorskie rzeźb św. Piotra, św. Pawła, Matki Boskiej Bolesnej i św. Jana Nepomucena w kościele p.w. św. Mikołaja w Pelcznicy wpisanym do rejestru zabytków,
- dla Parafii Rzymskokatolickiej p.w. św. Filomeny ul. Kątecka 53 w Gniechowicach w wysokości 110 000,00 zł, na prace restauratorskie oraz roboty budowlane tj.; demontaż boazerii, malowanie wnętrza kościoła, uzupełnienie tynków, remont chóru oraz przeprowadzenie fumigacji w kościele p.w. św. Filomeny w Gniechowicach wpisanym do rejestru zabytków,
- dla Parafii Rzymskokatolickiej p.w. Narodzenia N.M.P. ul. Kościelna 4 w Smolcu w wysokości 12 000,00 zł na prace konserwatorskie tj.: przeprowadzenie fumigacji kościoła p.w. Narodzenia N.M.P. w Smolcu wpisanym do rejestru zabytków.

— w 2021: 194 135,00 zł:

- dla Parafii Rzymskokatolickiej p.w. Świętych Apostołów Piotra i Pawła, ul. Kościelna 2 w Kątach Wrocławskich w wysokości 5 135,00 zł na zadanie „Wykonanie badań stratygraficznych i odkrywkowych wraz z opracowaniem programu i sprawozdania z badań (z wytycznymi konserwatorskimi) oraz usunięcie zdegradowanych tynków w pasie cokołowym w prezbiterium i kruchcie kościoła filialnego pw. św. Mikołaja w Pelcznicy”,
- dla Parafii Rzymskokatolickiej p.w. Św. Filomeny, ul. Kątecka 53 w Gniechowicach w wysokości 60 000,00 zł na prace konserwatorskie i restauratorskie ołtarza głównego z jego wystrojem rzeźbiarskim i snycerskim etap II,
- dla Parafii Rzymskokatolickiej pw. Narodzenia NMP, ul. Kościelna 4 w Smolcu w wysokości 40 000,00 z na fumigację kościoła parafialnego oraz wykonanie etapu I projektu remontu wnętrza kościoła p.w. Narodzenia NMP w Smolcu tj., opracowanie dokumentacji ikonograficznej wraz z uzyskaniem zaleceń konserwatorskich od Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz przeprowadzenie wstępnych badań stratygraficznych i architektonicznych wnętrza kościoła,
- dla Parafii Rzymskokatolickiej p.w. Świętych Apostołów Piotra i Pawła, ul. Kościelna 2 w Kątach Wrocławskich w wysokości 17 000,00 zł na prace konserwatorskie przy drewnianej, polichromowanej emporze organowej w kościele filialnym pw. św. Mikołaja w Pelcznicy,

- dla Parafii Rzymskokatolickiej pw. Wniebowstąpienia Pana Jezusa w Jasz kotlu, Jasz kotle 26, w wysokości 62 000,00 zł na prace konserwatorskie remont 8-głosowych organów firmy Schlag&Söhne z 1891 r. w kościele parafialnym w Jasz kotlu,
 - dla Caritas Archidiecezji Wrocławskiej ul. Katedralna 7, 50-328 Wrocław, w wysokości 10 000,00 zł na prace remontowo-budowlane (modernizacja i przystosowanie instalacji elektrycznej do obowiązujących przepisów oraz towarzyszące prace remontowe) w budynku Caritas Archidiecezji Wrocławskiej w Małkowicach.
- w 2020: 300 000,00 zł:
- dla Parafii Rzymskokatolickiej pw. Świętych Apostołów Piotra i Pawła ul. Kościelna 2 w Kątach Wrocławskich w wysokości 100 000,00 zł na prace konserwatorskie przy prospekcie organowym zbudowanym ok. roku 1872, przez świdnicką firmę organową Schlag&Söhne dla kościoła filialnego w Pelcznicy, gm. Kąty Wrocławskie,
 - dla Parafii Rzymskokatolickiej pw. Świętej Filomeny w Gniechowicach ul. Kątecka 53 w Gniechowicach w wysokości 100 000,00 zł na prace konserwatorsko-restauratorskie ołtarza głównego w kościele pw. św. Filomeny w Gniechowicach I etap - zwieńczenie i nastawa,
 - dla Parafii Rzymskokatolickiej pw. Narodzenia NMP w Smolcu ul. Kościelna 4 w Smolcu w wysokości 100 000,00 zł na remont konserwatorski dachu i elewacji kościoła w Smolcu - etap I remont dachu.
- w 2019: 155 000,00 zł:
- dla Caritas Archidiecezji Wrocławskiej przy ul. Katedralnej 7, 50-328 Wrocław w wysokości 12 000,00 zł, na remont i przystosowanie pomieszczeń w tym uzupełnienie tynków tynkiem renowacyjnym, malowanie, wymiana stolarki okiennej do wykonania pomieszczeń socjalnych w budynku Caritas Archidiecezji Wrocławskiej w Małkowicach wpisanym do rejestru zabytków,
 - dla Parafii Rzymskokatolickiej p.w. Świętych Apostołów Piotra i Pawła ul. Kościelna 2 w Kątach Wrocławskich w wysokości 21 500,00 zł, na prace konserwatorskie rzeźb św. Piotra, św. Pawła, Matki Boskiej Bolesnej i św. Jana Nepomucena w kościele p.w. św. Mikołaja w Pelcznicy wpisanym do rejestru zabytków,
 - dla Parafii Rzymskokatolickiej p.w. św. Filomeny ul. Kątecka 53 w Gniechowicach w wysokości 110 000,00 zł, na prace restauratorskie oraz roboty budowlane tj.; demontaż boazerii, malowanie wnętrza kościoła, uzupełnienie tynków, remont chóru oraz przeprowadzenie fumigacji w kościele p.w. św. Filomeny w Gniechowicach wpisanym do rejestru zabytków.

Ponadto zrealizowano również następujące zadania:

- przeprowadzono rewaloryzację zabytkowego parku w Zabrodziu - I etap oraz rewaloryzację zabytkowego parku oraz ruin dworu nawodnego w Smolcu,
- przeprowadzono rewitalizację Parku w Pietrzykowicach,
- przeprowadzono rewaloryzację Parku Staromiejskiego w Kątach Wrocławskich na cele turystyczne,
- przeprowadzono rewaloryzację zabytkowego parku oraz ruin dawnego dworu nawodnego w Smolcu.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Zabytki w Polsce objęte zostały ochroną zadeklarowaną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela. Art. 5 Konstytucji RP brzmi: *„Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”*. Zaś w art. 6 ust. 1 Konstytucji RP czytamy: *„Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju”*.

Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest wspomniana ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2022 poz. 840 ze zm.). Ustawa określa m.in. przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi. Zgodnie z art. 3 ww. ustawy zabytek to *„nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową”*. Zabytki dzielą się na trzy zasadnicze grupy:

- zabytki nieruchome – nieruchomość jej część lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
- zabytki ruchome – rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
- zabytki archeologiczne – zabytki nieruchome, będące powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożone z nawarstwień

kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytki ruchome, będące tym wytworem.

Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów. Zadania publiczne o charakterze ponadgminnym określa ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2023 poz. 40 ze zm.).

Z punktu widzenia niniejszego opracowania istotne jest uwzględnienie innych uregulowań prawnych dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, które znajdują się w wielu obowiązujących ustawach, w tym w:

- ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2023 poz. 977 ze zm.),
- ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U. 2023 poz. 682 ze zm.),
- ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2022 poz. 2556 ze zm.),
- ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2023 poz. 1336 ze zm.),
- ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. 2023 poz. 344 ze zm.),
- ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. 2020 poz. 194 ze zm.),
- ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. 2023 poz. 571).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach zostały określone w:

- ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz.U. 2022 poz. 385),
- ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U. 2022 poz. 2393).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U. 2020 poz. 164 ze zm.).

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022¹

Dokument stanowi załącznik do uchwały nr 82 Rady Ministrów z dnia 13 sierpnia 2019 r. (poz. 808). Głównym celem projektu Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022 jest stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami, poprzez realizację trzech celów szczegółowych, podzielonych na następujące kierunki działań:

Cel szczegółowy 1: „Optymalizacja systemu ochrony dziedzictwa kulturowego”:

- a. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym;
- b. Wzmocnienie systemu ochrony na poziomie centralnym;

Cel szczegółowy 2: „Wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami”:

- a. Merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami;
- b. Podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego;

Cel szczegółowy 3: „Budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa”:

- upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa i jego wartości,
- tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami.

Cele Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego są spójne z celami na szczeblu krajowym i wpisują się przede wszystkim w cel strategiczny 2 i 3 oraz wzmacniają realizację kierunków działań w nich zawartych.

Strategia rozwoju kapitału społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030 została przyjęta przez Radę Ministrów uchwałą nr 155 z dnia 27 października 2020 r. Strategia zakłada trzy cele szczegółowe, które obejmują:

- zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne poprzez: usprawnienie mechanizmów wspierania i współpracy instytucji publicznych z obywatelami, rozwój i wzmacnianie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej,
- wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich poprzez: tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa

¹ W związku z brakiem uchwalonego nowego Krajowego Programu Opieki nad Zabytkami na kolejne lata wykazano zgodność z dotychczas obowiązującym Programem, gdyż jego ogólne założenia nie uległy zmianie. Program przyczynia się do ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego.

w kulturze, ochronę dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dzieł kultury, digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury, umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę, wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą,

- wzmocnienie rozwoju społeczno-gospodarczego kraju przez sektory kultury i kreatywne poprzez: wzrost udziału sektorów kreatywnych w rozwoju gospodarczym kraju, rozwój kompetencji zawodowych na potrzeby branż kreatywnych, wzmocnienie potencjału kreatywnego społeczeństwa.

Założenia Programu opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026 wpisują się w cele i założenia przyjęte w powyższym Dokumencie, głównie poprzez realizację celu szczegółowego 2.

4.2. Relacje programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030

Strategia przyjęta została uchwałą nr L/1790/18 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 20 września 2018 r.

Wizja województwa dolnośląskiego brzmi następująco: Dolny Śląsk 2030 jest:

- regionem równomiernego rozwoju – regionem bez istotnych społecznych i gospodarczych dysproporcji, regionem wewnątrznie spójnym, regionem wyrównanych rozwojowych szans,
- regionem przyjaznym dla mieszkańców, przedsiębiorców, inwestorów, turystów i kuracjuszy, atrakcyjnym miejscem do życia, pracy, nauki i rekreacji,
- regionem nowoczesnym z kreatywną i innowacyjną regionalną społecznością oraz rozwiniętą sferą naukową i badawczo-rozwojową,
- regionem konkurencyjnym w scenerii krajowej i europejskiej z Wrocławiem jako silną metropolią oraz ośrodkami regionalnymi o znaczących przewagach konkurencyjnych.

W dokumencie określono pięć następujących celów strategicznych:

1. Efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu.
2. Poprawa jakości i dostępności usług publicznych.
3. Wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego.
4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego.
5. Wzmocnienie przestrzennej spójności regionu.

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie wpisuje się w cel strategiczny 4. Odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego, a dokładniej w cel 4.5. Ochrona obiektów i terenów dziedzictwa kulturowego, w ramach którego wyznaczono takie przedsięwzięcia strategiczne jak:

- 4.5.1. Wsparcie przedsięwzięć służących rozwojowi kultury i dziedzictwa kulturowego w regionie,
- 4.5.2. Wspieranie i udostępnianie zintegrowanych działań służących ochronie dziedzictwa kulturowego i jego promocji,
- 4.5.3. Wsparcie zagospodarowywania i udostępnienia na cele turystyki lub kultury najważniejszych obiektów zabytkowych oraz miejsc historycznych o znaczeniu ponadregionalnym.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego przyjęty został uchwałą nr XIX/482/20 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r.

Dokument określa cele i kierunki rozwoju regionu, wskazuje szczegółowe zasady organizacji przestrzennej województwa oraz formułuje kierunki polityki przestrzennej. Stanowi element systemu planowania przestrzennego i pełni w nim funkcję koordynacyjną między planowaniem krajowym a planowaniem lokalnym. W Planie określone zostały następujące cele polityki przestrzennego zagospodarowania województwa:

- Cel 1. Zapewnienie warunków zrównoważonego i równomiernego rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez funkcjonalne kształtowanie hierarchicznej sieci osadniczej gwarantującej dostęp do usług i rynku pracy,
- Cel 2. Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego i krajobrazu,
- Cel 3. Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom przez struktury przestrzenne odporne na zmiany klimatu, zagrożenia naturalne i pochodzące z działalności człowieka,
- Cel 4. Dobra dostępność transportowa i sprawne systemy infrastruktury transportowej.

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie wpisuje się w Cel 2. Racjonalny i zrównoważony sposób wykorzystania zasobów środowiska przyrodniczego, kulturowego krajobrazu, a dokładniej w kierunek rozwoju 2.2. Wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego i krajobrazu. Zapisy zawarte w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego zostały uwzględnione przy sporządzaniu Programu opieki nad zabytkami dla Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026.

Program opieki nad zabytkami województwa dolnośląskiego na lata 2021-2024

Program przyjęty został uchwałą nr XXXIV/686/21 z dnia 24 czerwca 2021 r. przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego.

Program został opracowany na podstawie uchwały Zarządu Województwa nr 2944/VI/20 z dnia 5 listopada 2020 r., we współpracy z Działem Dziedzictwa Kulturowego oraz wydziałami Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego. Dokument stanowi kontynuację Programu obowiązującego w latach 2016-2020 i koncentruje się na kierunkach rozwoju i działaniach w sferze opieki nad zabytkami, za które odpowiada Samorząd Województwa.

W programie wyznaczono następujące cele operacyjne i priorytety:

- Cel operacyjny 1. Zintegrowane zarządzanie zasobami dziedzictwa kulturowego:
 - Priorytet 1. Wsparcie działań związanych z dokumentowaniem zabytków w województwie dolnośląskim,
 - Priorytet 2. Wsparcie finansowe działań związanych z ratowaniem i użytkowaniem zabytków,
 - Priorytet 3. Budowanie i wzmacnianie współpracy podmiotów zaangażowanych w ochronę dziedzictwa kulturowego.
- Cel operacyjny 2. Wzmacnianie tożsamości i marki regionu poprzez zasoby dziedzictwa kulturowego:
 - Priorytet 1. Kształtowanie tożsamości regionalnej przez działania edukacyjne i promocyjne,
 - Priorytet 2. Wzmocnienie zaangażowania społecznego w zakresie opieki nad zabytkami,
 - Priorytet 3. Wzmacnianie marki regionu w oparciu o zasoby dziedzictwa kulturowego.

Podczas opracowania Programu opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026 wzięto pod uwagę założenia wojewódzkiego programu. Programy są ze sobą zgodne, a gminny Program Opieki nad Zabytkami realizuje zapisy wojewódzkiego dokumentu.

Strategia Rozwoju Województwa Powiatu Wrocławskiego 2030

Strategia przyjęta została uchwałą nr XXII/233/21 Rady Powiatu Wrocławskiego z dnia 20 grudnia 2021 r.

W Strategii określono następującą wizję rozwoju powiatu: Powiat Wrocławski bezpiecznym i przyjaznym miejscem do zamieszkania, pracy, rozwoju i wypoczynku.

W dokumencie wyznaczone zostały następujące cele strategiczne:

1. Ochrona środowiska i krajobrazu w Powiecie Wrocławskim,

2. Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka Powiatu Wrocławskiego,
3. Rozwój układu komunikacji drogowej i transportu,
4. Kształtowanie zrównoważonego rozwoju społecznego i integracji lokalnej,
5. Rozwój nowoczesnej i przyjaznej obywatelowi administracji oraz sprawnego zarządzania w Powiecie Wrocławskim.

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie wpisuje się w cel strategiczny 1. Ochrona środowiska i krajobrazu w Powiecie Wrocławskim, a dokładniej w cel operacyjny 1.4. Ochrona i promocja zasobów krajobrazowych i przyrodniczych oraz w cel strategiczny 4. Kształtowanie zrównoważonego rozwoju społecznego i integracji lokalnej, a dokładniej w cel operacyjny 4.6. Rozwój i upowszechnianie kultury i kultury fizycznej, w którym wyznaczone zostały takie działania jak m.in. wspieranie i realizacja inicjatyw, mających na celu rozwój i upowszechnianie kultury oraz ochrona zabytków.

Powiatowy Program Opieki nad Zabytkami Powiatu Wrocławskiego na lata 2022-2025

Program przyjęty został uchwałą nr XXV/292/22 Rady Powiatu Wrocławskiego z dnia 14 czerwca 2022 r.

W programie wyznaczone zostały następujące priorytety i kierunki działań:

- I. Stworzenie warunków dla efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami powiatu wrocławskiego:
 - Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
 - Realizowanie zadań Kompetencyjnych powiatu dotyczących opieki nad zabytkami jako potwierdzenie uznania znaczenia dziedzictwa kulturowego dla rozwoju powiatu,
 - Współpraca z właścicielami zabytków położonych na terenie powiatu w celu poprawy stanu ich zachowania,
 - Zwiększanie zdolności powiatu do efektywnej ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.
- II. Upowszechnianie i popularyzacja wiedzy o dziedzictwie kulturowym powiatu wrocławskiego:
 - Popularyzacja Dziedzictwa kulturowego, Upowszechnianie i popularyzacja wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym powiatu,
 - Wspieranie rozwoju turystyki,
 - Wykorzystanie Nowoczesnych technologii do popularyzacji i promocji wiedzy o dziedzictwie kulturowym.

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie jest zgodny z Powiatowym Programem Opieki nad Zabytkami Powiatu Wrocławskiego oraz uwzględnia jego zapisy. Oba programy mają za cel ochronę i poprawę stanu zasobów lokalnego dziedzictwa kulturowego.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie Gminy (analiza dokumentów programowych gminy)

Projekt Strategii Rozwoju Gminy Kąty Wrocławskie 2030

Wizja Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie określona w Strategii brzmi następująco:

W 2030 roku, Miasto i Gmina Kąty Wrocławskie jawi się mieszkańcom jako wspólnota samorządowa, tak zarządzająca procesami rozwojowymi, by generować zharmonizowaną przestrzeń zarówno dla rozwoju gospodarczego, jak i wysokiej jakości życia dla mieszkańców. Wszystko to w połączeniu z harmonijnym wykorzystaniem atutów położenia fizyczno-geograficznego oraz walorów kulturowych, W efekcie gmina ewoluuje w kierunku tworzenia i integrowania wspólnoty ludzi kreatywnych, o wysokich kwalifikacjach, W tym celu, oprócz działań wewnętrznych, gmina kreuje aktywną współpracę zewnętrzną, głównie z jednostkami wchodzących w skład aglomeracji wrocławskiej.

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie wpisuje się w następujący cel wyznaczony w projekcie Strategia Rozwoju Gminy Kąty Wrocławskie:

— Wymiar Środowiskowy; Cel strategiczny: B. Odpowiedzialne i inteligentne wykorzystywanie potencjału środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego.

Wobec powyższego oba programy są ze sobą zgodne.

Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2015-2025

Program przyjęty został uchwałą nr XX/272/16 Rady Miejskiej w Kątach Wrocławskich z dnia 30 czerwca 2016 r.

W Programie wyznaczono dwa cele rewitalizacji:

- Cel 1. Wzrost poziomu życia, mieszkańców oparty na integracji, współdziałaniu, oddolnej aktywności i rozwoju przedsiębiorczości,
- Cel 2. Ład przestrzenny łączący poszanowanie dla środowiska i wyzwania cywilizacyjne.

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026 jest spójny z Lokalnym Programem Rewitalizacji Gminy Kąty Wrocławskie. Na obszarze wyznaczonym do rewitalizacji zlokalizowane są obiekty zabytkowe o dużej wartości kulturowej, które wymagają zabezpieczenia poprzez przeprowadzanie działań konserwatorskich oraz szerszego udostępnienia mieszkańcom na cele społeczne.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego przyjęte zostało uchwałą nr XLVIII/624/22 Rady Miejskiej w Kątach Wrocławskich z dnia 27 stycznia 2022 r. Dokument ten określa kierunki działań w zakresie różnych funkcji działalności Gminy, w tym m.in. funkcji kulturowych. W Studium wskazano obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. Określone zostały strefy ochrony konserwatorskiej w poszczególnych miejscowościach i odpowiadające im wymogi konserwatorskie.

Przedsięwzięcia planowane w Programie opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie są spójne ze założeniami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i określonymi w nim kierunkami dotyczącymi rozwoju i zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie, szczególnie z zakresu ochrony wartości kulturowych. Wobec powyższego należy stwierdzić, że Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie jest spójny ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie.

Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego

Miasto i Gmina Kąty Wrocławskie objęta jest w 100% miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, jednakże aż 80% całkowitej powierzchni gminy pokrywają plany uchwalone w 1996 roku.

Mimo to ocenia się, że zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, są wystarczające i umożliwiają ochronę zabytków w dostateczny sposób. Postuluje się równocześnie o aktualizację planów dla miejscowości, w których występują skupiska obiektów zabytkowych.

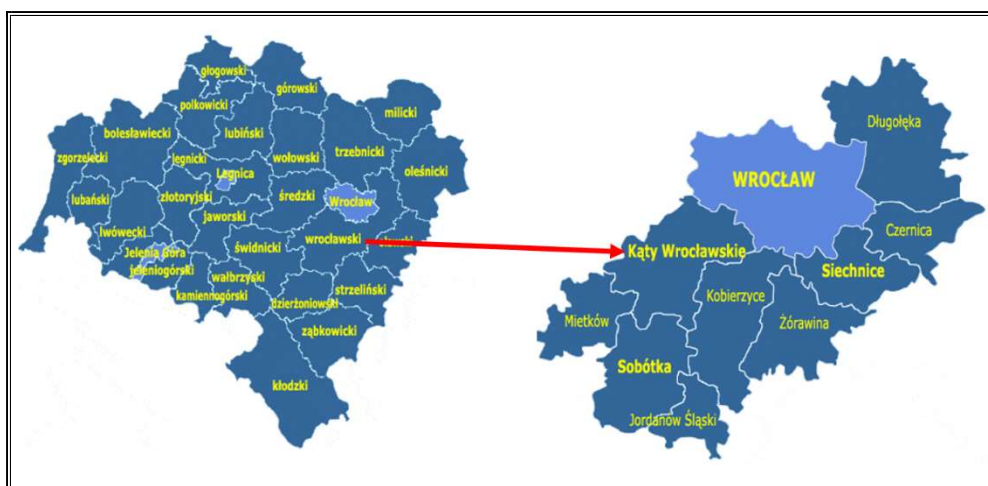
Zapisy prawa miejscowego dotyczą m.in. przekształceń i rozwoju przestrzennego, wprowadzają zapisy dotyczące nowo powstającej zabudowy opartej na kontynuacji form przestrzennych i architektonicznych w zgodzie z już istniejącą zabudową poprzez m.in. wielkość i sposób zagospodarowania parceli, rodzaj, kształt i proporcje budynków czy detali architektonicznych. Spowoduje to harmonijny rozwój nowej zabudowy przy zachowaniu i ochronie istniejących obiektów zabytkowych. Wobec powyższego Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie jest zgodny z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, w których zawarto ustalenia odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Gminy

Położenie geograficzne

Miasto i gmina Kąty Wrocławskie jest gminą miejsko-wiejską położoną w centralnej części województwa dolnośląskiego, w powiecie wrocławskim, w odległości około 25 km na południowy zachód od centrum Wrocławia, nad rzeką Bystrzycą. Sieć osadniczą tworzą miasto Kąty Wrocławskie oraz 39 sołectw. Na koniec 2021 r. jej powierzchnia wyniosła 176,5 km², a liczba mieszkańców 24 693 osoby. Podstawę sieci komunikacyjnej stanowią autostrady A4 i A8 oraz drogi wojewódzkie. Pod względem etnograficznym miasto i gmina Kąty Wrocławskie znajduje się na Dolnym Śląsku. Głównymi ośrodkami są: Kąty Wrocławskie oraz wsie Gniechowice i Smolec. Gmina Kąty Wrocławskie jest gminą o funkcji przemysłowo-rolniczej, miasto Kąty Wrocławskie pełni także funkcję usługowo-handlową dla miejscowej ludności.

Rysunek 1. Położenie miasta i gminy Kąty Wrocławskie na tle powiatu wrocławskiego i województwa dolnośląskiego

Źródło: www.gminy.pl

Gmina Kąty Wrocławskie sąsiaduje z:

- miastem Wrocław, powiat Wrocław, województwo dolnośląskie,
- gminą wiejską Koberzyce, powiat wrocławski, województwo dolnośląskie,
- gminą miejsko-wiejską Sobótka, powiat wrocławski, województwo dolnośląskie,
- gminą wiejską Mietków, powiat wrocławski, województwo dolnośląskie,
- gminą wiejską Kostomłoty, powiat średzki, województwo dolnośląskie,
- gminą miejsko-wiejską Miękinia, powiat średzki, województwo dolnośląskie.

5.2.1. Zarys historii obszaru Gminy

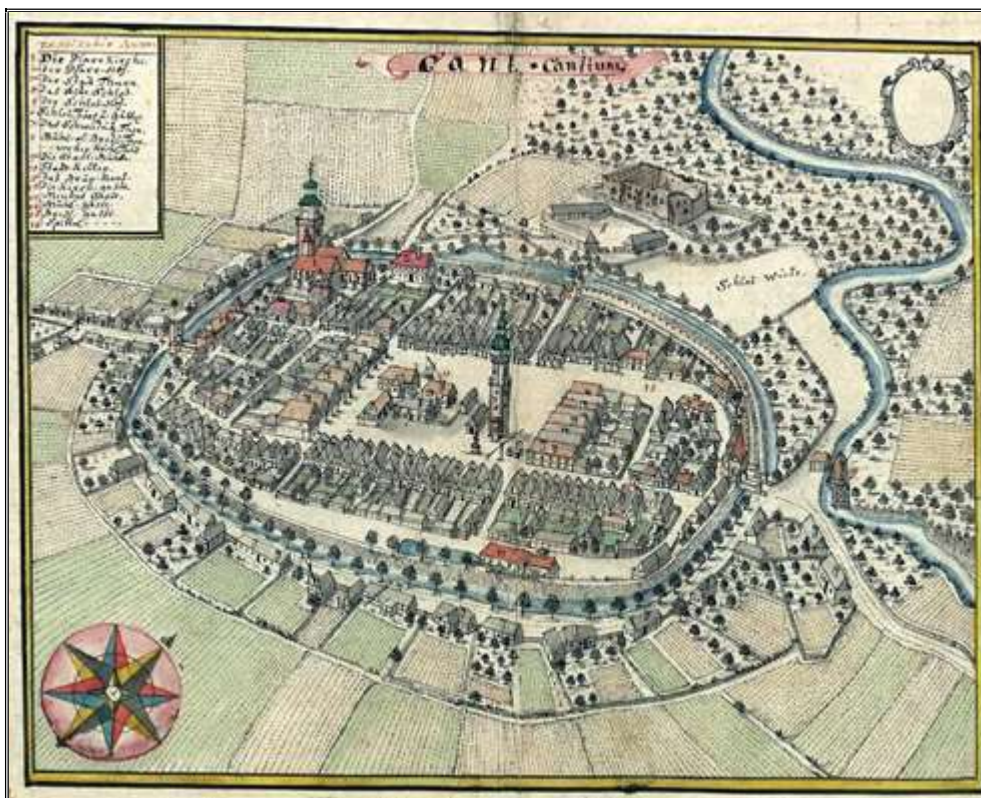
Pierwsze ślady osadnicze ludzi na terenie miasta i gminy Kąty Wrocławskie datowane są na okres neolitu, tj. ok. 10 000 lat temu. Najstarsze należą do tzw. kultury wstęgowej rytej i odkryto

je w pobliżu Gniechowic. Podobne ślady odkryte zostały również w Krobielowicach, Sadowicach, Nowej Wsi Wrocławskiej i Małkowicach.

W VII w. na tutejszym obszarze pojawiają się Słowianie, a w późniejszym okresie teren ten zamieszkiwało plemię Ślężan. Od końca X w., kiedy to Śląsk podbity został przez Mieszka I, do początku XIV w., z krótkimi wyjątkami, teren dzisiejszej gminy wchodził w skład państwa polskiego. W XII w. na Śląsku nastąpił okres wzmożonej kolonizacji – w tym okresie założono m.in. miasto Kąty Wrocławskie, którego szybkiemu rozwojowi sprzyjało położenie na przecięciu ważnych szlaków handlowych i przy brodzie na Bystrzycy, umożliwiającym jej bezpieczne przekroczenie. W okresie rozbicia dzielnicowego, a następnie przez cały XIV i większość XV wieku, miasto Kąty Wrocławskie i pobliski obszar poprzez dziedziczenie, zastawy i sprzedaż przechodziło często z rąk do rąk. Ostatecznie od 1474 r. na blisko cztery wieki właścicielem tych ziem stała się diecezja wrocławska.

Od XVI w. miasto przeżywało rozkwit gospodarczy. W 1587 r. ukończono budowę murów miejskich wraz z dwiema bramami, a w 1613 r. wzniesiono wieżę miejską. W końcówce XVI w. nastąpił również rozkwit protestantyzmu i przejęcie niektórych kościołów przez ewangelików. Koniec okresu prosperity datowany jest na wybuch wojny trzydziestoletniej, podczas której miasto i okoliczne tereny zostały wielokrotnie zniszczone i ograbione. Dodatkowo w 1624 r. w mieście wybuchł pożar, który strawił większość zabudowań i wzniesiony w 1475 r. zamek. W 1639 r. ziemie w okolicach Kątów opisano jako „najbiedniejsze, spalone i złupione, (...) opustoszałe i niezamieszkałe”. Liczba ludności zmniejszyła się tak bardzo, że jeszcze w drugiej połowie XVII w. niektóre pola nadal leżały odłogiem. Dodatkowo od 1653 r. trwała akcja rekatalizacji kościołów, która doprowadziła do dodatkowych starć i potyczek. W roku 1740 Śląsk zajął król pruski Fryderyk II Wilhelm. Do końca XVIII w. przez dzisiejszy obszar gminy, wraz z kolejnymi wojnami, przetaczały się kolejne armie. Każda z walczących stron obciążała mieszczan kolejnymi kontrybucjami i obowiązkiem kwaterunku wojsk. Ulgę dla mieszkańców przyniosło dopiero podpisanie pokoju 20 marca 1763 r. W połowie XVIII w. zabudowa miasta mieściła się w granicach miasta średniowiecznego, z rynkiem zabudowanym zwartymi budynkami o konstrukcji szkieletowej ustawionymi szczytowo. W 1794 r. liczba ludności miasta wynosiła 910 mieszkańców.

Rysunek 2. Kąty Wrocławskie w połowie XVIII w.

Źródło: Fryderyk Bernard Werner, *Silesia in Compendio seu Topographia das ist Praesentatio und Beschreibung des Herzogthums Schlesiens. Pars III*, ok. 1750 r.

Względny stan spokoju trwał do początku XIX w. kiedy to w 1804 r. miasto nawiedził pożar, w 1805 r. głód, a w 1806 r. wybuch wojny Prus z Napoleonem Bonaparte. Rok po wybuchu wojny, pod Kątami i w środku miasta rozegrała się bitwa pomiędzy wojskami pruskimi a napoleońskimi. Kolejne walki przetoczyły się w 1813 r. wraz z cofającą się armią francuską. Trzy lata później, w związku z porażką Napoleona pod Waterloo, podpisano pokój, który trwał do początku XX w. W 1810 r. nastąpiła sekularyzacja dóbr kościelnych na terytorium ówczesnego Królestwa Pruskiego, w tym na Śląsku. Zlikwidowano wtedy niemal wszystkie zakony oraz zarekwirowano majątki ziemskie zakonów, kolegiat, kapituły katedralnej i proboszczów. Kąty Wrocławskie, znajdujące się od czterech wieków w posiadaniu biskupa wrocławskiego, stały się własnością króla, a wiele wsi przeszło w ręce kupujących je tanio szlachciców.

Rysunek 3. Mapa z 1877 r. przedstawiająca okolice dzisiejszych Kątów Wrocławskich

Źródło: <https://maps.arcanum.com/>

Od około połowy XIX w. wraz z rewolucją przemysłową rozpoczął się intensywny rozwój miasta i gminy. Dodatkowo w 1843 r. wybudowano linię kolejową łączącą Wrocław z Jaworzyną Śląską, a w latach 1855-1856 rozebrano mury miejskie i zasypało fosy, co znacznie przyspieszyło rozwój zabudowy miejskiej, która zaczęła wylewać się poza średniowieczne granice. Ponadto na obszarze dzisiejszej gminy zaczęły powstawać zakłady przemysłowe m.in. cegielnie, gorzelnie, tartaki, wiatraki i młyny. W drugiej połowie XIX w. zdecydowaną większość starych budynków mieszkalnych znajdujących się na rynku zastąpiono nowymi, murowanymi kamienicami. I wojna światowa ominęła Kąty Wrocławskie, nie wyrządzając większych szkód. W początkowym okresie dwudziestolecia międzywojennego obszar gminy dotknął kryzys gospodarczy i bezrobocie. Od lat 30. XX w. po dojściu hitlerowców do władzy rozpoczął się natomiast okres budów publicznych, dzięki którym znacznie zmniejszył się poziom bezrobocia oraz w związku z powstaniem nowych dróg, m.in. autostrady, poprawiła się sytuacja gospodarcza regionu. Równocześnie w latach 1935-1938 trwała germanizacja śląska, podczas której zmieniono wszystkie słowiańskie nazwy geograficzne na niemieckie.

Okres II wojny światowej aż do 1945 r. upłynął spokojnie. W czasie wojny w okolice Kątów służyli przymusowi rolnicy oraz, ze względu na funkcjonujący obóz jeniecki, rosyjscy jeńcy wojenny. Wojna do miasta dotarła dopiero na początku 1945 r. wraz z frontem. Przez tejsze tereny, w związku z wytyczeniem głównego szlaku ewakuacyjnego z Wrocławia, przetoczyła się duża liczba uciekającej ludności. W dniach 10 i 11 lutego 1945 r. po zaciętej bitwie miasto

zajmują wojska rosyjskie. W wyniku działań wojennych zniszczona została wschodnia część miasta oraz tereny w sąsiedztwie stacji kolejowej. Po kapitulacji Niemiec w okolice Kątów zaczęła ściągać polska ludność ze wschodu, zajmując poniemieckie domy i zakłady. W tym samym czasie trwał również powrót niemieckich mieszkańców do swoich dawnych gospodarstw. Powracający Niemcy stanowili istotny problem do końca 1947 r., ponieważ skutecznie zniechęcali polskich migrantów do osiedlenia się. O ile w mieście ludność polska zaczęła dosyć szybko przeważać, tak na wsi do lat 50. XX w. nadal pozostawało wiele niemieckojęzycznych rodzin. Zniszczeniu uległy również liczne na tutejszym obszarze dworki i pałace, głównie w wyniku dewastacji przez Armię Czerwoną. Przejmowane obiekty od rosyjskiego wojska, były zdewastowane, ograbione i zniszczone. Zdecydowana większość posiadłości po 1949 r. przeszła pod zarządek Państwowych Gospodarstw Rolnych.

Rozwój Kątów Wrocławskich i okolic w latach PRL był silnie zdeterminowany bliskością Wrocławia. Do lat 80. XX w. w miasto stanowiło duży ośrodek przemysłowy – znajdują się w nim filie zakładów z Wrocławia, rozwija kultura i handel. W pobliskich miejscowościach rośnie liczba indywidualnych gospodarstw rolnych. W Sadkowie działa Stacja Hodowli Roślin, w Gniechowicach - Kombinat PGR, w Pietrzykowicach - Zakłady Przetwórstwa Owocowo-Warzywnego, w Strzeganiowicach - gorzelnia, a w Skałce, Kozłowie i Bogdaszowicach - młyny. Spowolnienie rozwoju przychodzi w latach 80. XX w. wraz z kryzysem państwowym oraz we wczesnych latach 90. XX w. z powodu zmiany systemu i dekomunizacji.

Zmiana sytuacji uległa na przełomie XX i XXI w., kiedy to Miasto i Gmina zaczęła doświadczać wszechstronnego rozwoju związanego ze zmianą gospodarki na wolnorynkową, sąsiedztwem Wrocławia oraz bliskością autostrady A4. Od kilkunastu lat rozwija się lokalna przedsiębiorczość, kultura, oświata i turystyka. Przy autostradzie powstają zakłady przemysłowe i usługowe, a w Bogdaszowicach, Kątach Wrocławskich, Krzeptowie, Sadkowie i Smolcu bardzo szybko rozbudowują się osiedla domków jednorodzinnych.

Znaki i symbole

Miasto i Gmina Kąty Wrocławskie posiada swoje insygnia, na które składa się herb, flaga i pieczęć. Herb przedstawia na czerwonym tle wizerunek dwóch srebrnych (białych) lwów wypiętych grzbietami ku sobie, odwróconych do siebie głowami (patrzących na siebie) ze złotymi (żółtymi) koronami na głowach, których ogony są ze sobą splecione pionowo ku górze.

Rysunek 4. Herb Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie

Źródło: Statut Gminy Kąty Wrocławskie

Flaga przedstawia w centralnym punkcie herb miasta i gminy oraz naprzemiennie czerwone i białe pasy.

Rysunek 5. Flaga Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie

Źródło: Statut Gminy Kąty Wrocławskie

Pieczeńć urzędowa Gminy Kąty Wrocławskie ma kształt okrągły, w polu pieczęci znajduje się godło herbu Gminy z majuskulnym napisem otokowym: Burmistrz Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie.

Rysunek 6. Pieczęć Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie

Źródło: Statut Gminy Kąty Wrocławskie

5.2.2. Krajobraz kulturowy

Środowisko kulturowe Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie determinowane jest występowaniem na jej terenie: zabytków archeologicznych, zabytków architektury, założeń parkowych, urbanistycznych i ruralistycznych oraz wartości niematerialnych, do których zaliczyć można krajobraz oraz kulturę ludową. Warto podkreślić, że zachowane zasoby dziedzictwa kulturowego miasta i gminy stanowią wartości podlegające ochronie prawnej i pozwalają tym samym na wyodrębnienie obszarów o istotnych walorach środowiska kulturowego. Ochrona dóbr kultury materialnej i niematerialnej jest celem polityki przestrzennej, a kształtowanie środowiska kulturowego wpływa na rozwój pozostałych dziedzin regionu, takich, jak: turystyka, rekreacja, rolnictwo, osadnictwo czy leśnictwo.

Instytucje kultury oraz kluby, organizacje i stowarzyszenia

Główną instytucją kultury działającą na obszarze miasta i gminy jest Gminny Ośrodek Kultury i Sportu w Kątach Wrocławskich. GOKiS prowadzi wielokulturową działalność w zakresie wychowania, edukacji, upowszechniania kultury i sztuki, czytelnictwa oraz propagowania sportowego stylu życia i prowadzenia różnych form aktywności. Umożliwia dzieciom, młodzieży i dorosłym mieszkańcom gminy aktywne uczestnictwo w kulturze i sporcie, pozwalając na rozwój zainteresowań i pasji.

W ramach Gminnego Ośrodka Kultury i Sportu działa Gminna Biblioteka Publiczna w Kątach Wrocławskich, z filią biblioteczną w Smolcu, która realizuje zadania w zakresie zaspokajania potrzeb czytelniczych i informacyjnych. Do zakresu działania Biblioteki należą m.in.: gromadzenie, opracowywanie i przechowywanie materiałów bibliotecznych (ze szczególnym uwzględnieniem materiałów dotyczących własnego regionu), udostępnianiem zbiorów bibliotecznych na miejscu, wypożyczaniem woluminów czytelnikom na zewnątrz oraz prowadzeniem wypożyczeń międzybibliotecznych. Biblioteka prowadzi również działalność kulturowo-oświatową polegającą na organizacji różnego rodzaju wystaw, konkursów, wycieczek, spotkań i zajęć kulturowych.

Oprócz działalności statutowej, instytucje te są organizatorami lub współorganizatorami wielu różnego rodzaju imprez i wydarzeń kulturowych dla mieszkańców miasta i gminy w każdym wieku. Do głównych imprez należą m.in. Dzień Kątów Wrocławskich, Dożynki Gminne w Kątach Wrocławskich czy Jarmark Bożonarodzeniowy.

Ponadto z imprez o charakterze ponadlokalnych odbywających się na terenie miasta i gminy należy wymienić Festiwal 4 Żywiółów - święto pięciu gmin (Kobierzyce, Żórawina, Kąty Wrocławskie, Siechnice, Domaniów), występy artystyczne, targi produktów i usług lokalnych; odbywająca się co roku w jednej z gmin.

Życie kulturalne prowadzone jest również przez niektóre zespoły ludowe, kluby, organizacje pozarządowe i stowarzyszenia działające na terenie gminy, do których należą m.in. Stowarzyszenie Ziemi Kąckiej oraz także ochotnicze straże pożarne czy koła gospodyń wiejskich.

Pozostałą bazę materialną działalności kulturalnej miasta i gminy tworzą wiejskie domy kultury oraz świetlice, które stanowią przede wszystkim dodatkową bazę lokalową udostępnianą na organizowanie wszelkiego rodzaju imprez.

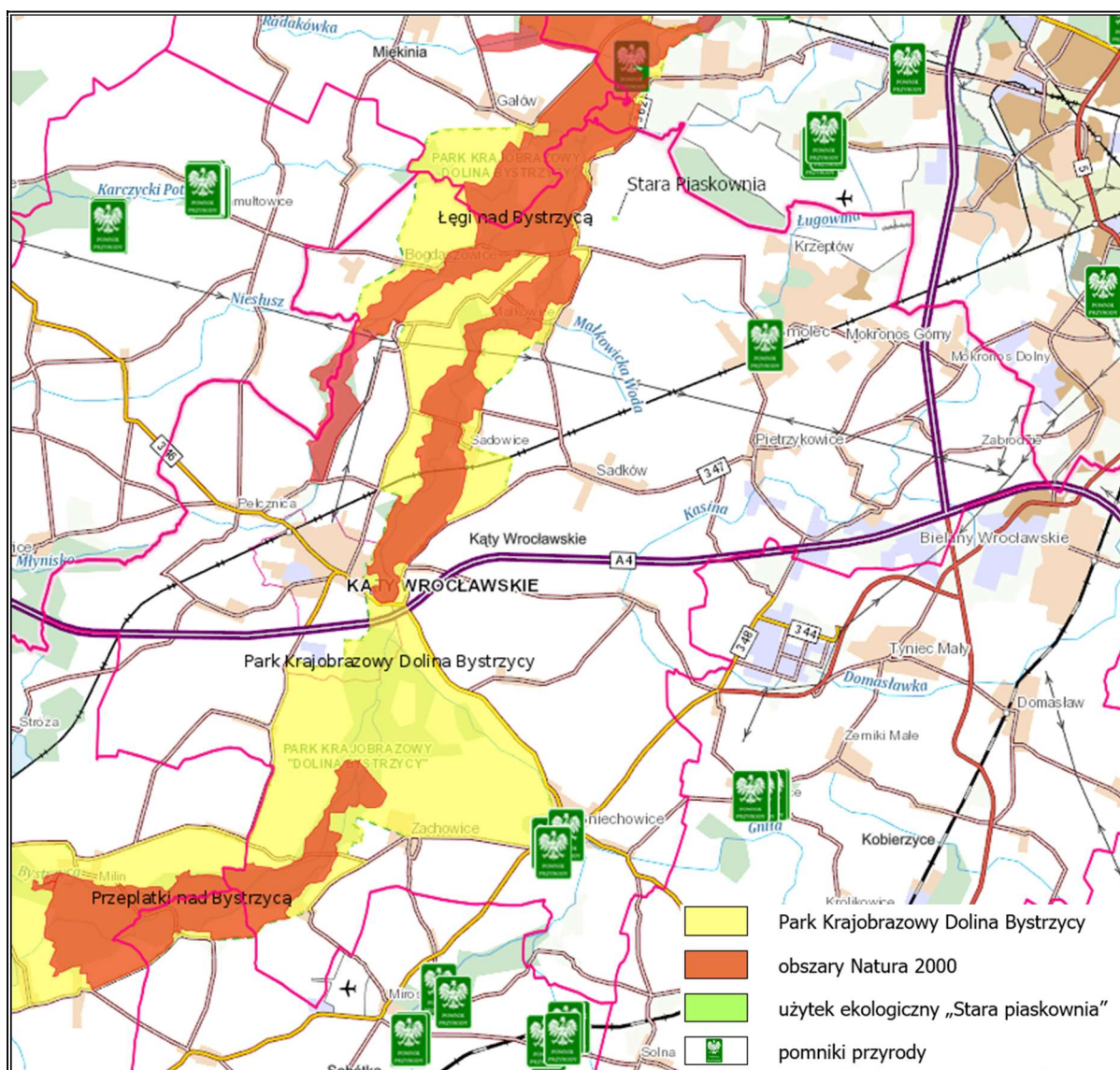
Środowisko przyrodniczo i turystyka

Krajobraz kulturowy determinowany jest poniekąd również przez środowisko naturalne i występujące na danym obszarze tereny i obiekty podlegające ochronie. Formami ochrony przyrody w granicach gminy są: Park Krajobrazowy Dolina Bystrzycy, dwa obszary Natura 2000 Przeplątka nad Bystrzycą PLH020055 i Łęgi nad Bystrzycą PLH020103, użytek ekologiczny „Stara piaskownia” oraz 5 pomników przyrody.

Atrakcyjność turystyczna miasta i gminy Kąty Wrocławskie podkreślona jest poprzez wytyczone szlaki: niebieski, zielony, żółty. Przez gminę przebiega również szlak rowerowy EuroVelo 9. Dodatkowo wytyczone zostały trzy kolejne trasy rowerowe: rekreacyjna, turystyczna i wyczynowa.

Ocenia się, że powyższe uwarunkowania lokalizacyjne czynią miasto i gminę atrakcyjną oraz świadczą o wysokim potencjale rozwoju na tle gmin sąsiednich, jak i w skali całego regionu Dolnego Śląska.

Rysunek 7. Formy ochrony przyrody na terenie miasta i gminy Kąty Wrocławskie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://mapy.geoportal.gov.pl/>

Historyczne układy przestrzenne i zabudowa

Pod względem typu osadnictwa wiejskiego, wg podziału M. Kiełczewskiej-Zaleskiej, na obszarze wiejskim gminy dominuje sieć wsi średniej wielkości (20-100 domów mieszkalnych) ze śródpolnym położeniem zabudowań i węzłowym układem dróg. Według podziału H. Szulc, na przeważającym obszarze gminy głównym typem morfogenetycznym osadnictwa wiejskiego są wsie regularne tj. ulicówki, wielodrożnice i owalnice.² Przeważająca część współczesnych osiedli wiejskich pochodzi z okresu średniowiecza.

Najstarsze są owalnice, które wywodzą się głównie ze średniowiecznych stałych osad rolniczych zlokalizowanych na tutejszym terenie ok. X i XI w. Składały się one z kilku bądź

² <https://www.igipz.pan.pl/>

kilkunastu gospodarstw o nieregularnym układzie pól. Zazwyczaj rozplanowanie osiedla miało głównie funkcję obronną i przyjmowało formę owalu, z zabudowanym budynkami placem centralnym z jedną drogą dojazdową, którą zamykano na noc.

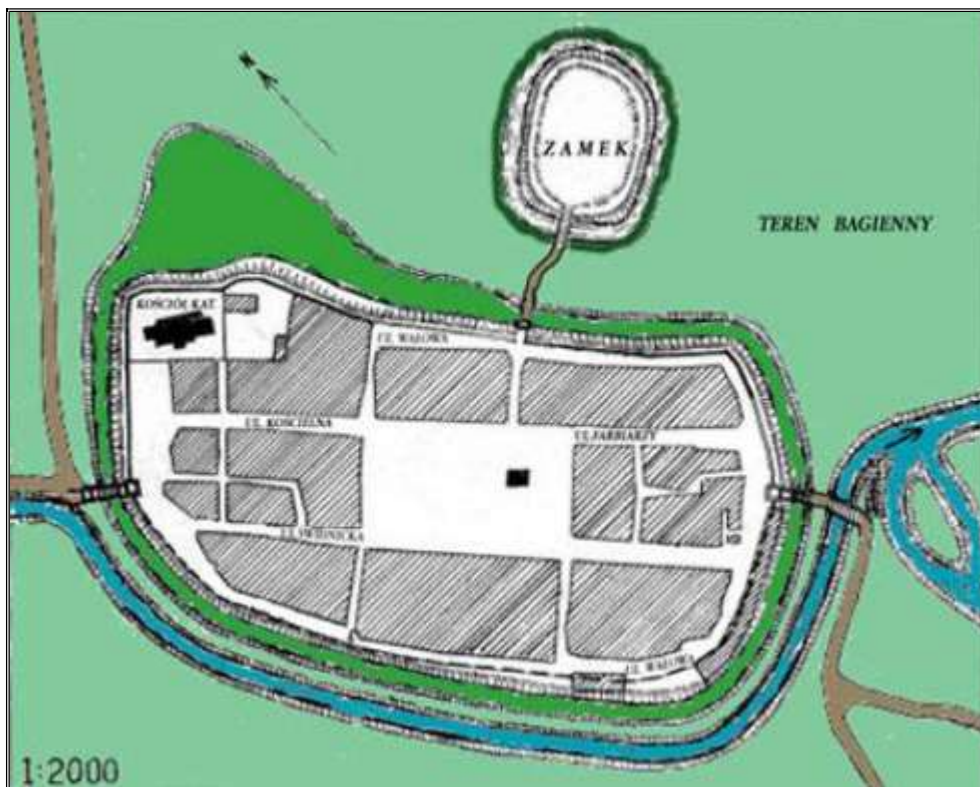
Ulicówki oraz łańcuchówki pochodzą z okresu wzmożonej kolonizacji i lokacji wsi przeprowadzonej w XIII i XIV w. Zabudowania lokalizowano w małych odstępach po obu stronach prostej drogi. Z tego okresu pochodzi zdecydowana większość osiedli. W przeciwieństwie do ulicówek, łańcuchówki zakładane były głównie na obszarach leśnych, rzadko zasiedlonych.

Wpływ na kształtowanie się krajobrazu wiejskiego miał również okres folwarczno-pańszczyźniany trwający od XV do XVIII w. kiedy to zaczęły powstawać i rozrastać się folwarki szlacheckie i kościelne. Wokół zabudowań dworskich powstawały budynki folwarczne, ogrody i parki. Rozbudowie uległy również układy przestrzenne dotychczasowych osiedli, co prowadziło do zagęszczenia zabudowy lub wydłużenia osiedla prowadząc do przekształcenia się wsi w wielodrożnicę.

Kolejnym etapem, który wywarł duży wpływ na krajobraz wiejski, były reformy agrarne przeprowadzone w XIX w. oraz wzrost liczby ludności prowadzący do intensywnej rozbudowy osiedli na przełomie XIX i XX w., w tym upowszechnienie się budownictwa murowanego.

Jednym z najcenniejszych układów urbanistycznych, nie tylko na obszarze miasta i gminy, ale i całego powiatu, jest historyczny układ przestrzenny Kątów Wrocławskich. Miasto powstało pod koniec XIII w. jako osada założona na prawie magdeburskim przez księcia Bolka I świdnickiego, w widłach rzeki Bystrzycy i Strzegomki, w pobliżu przeprawy wodnej, na skrzyżowaniu szlaków jeleniogórsko-wrocławskiego i legnicko-brzeskiego. Przyjęcie praw miejskich książę Bolko I potwierdził w dwóch dokumentach z 25.10.1297 i 22.10.1298.

Rysunek 8. Mapa średniowiecznych Kątów wg Kurta Bimlera

Źródło: <http://www.smkz.katywroclawskie.com/>

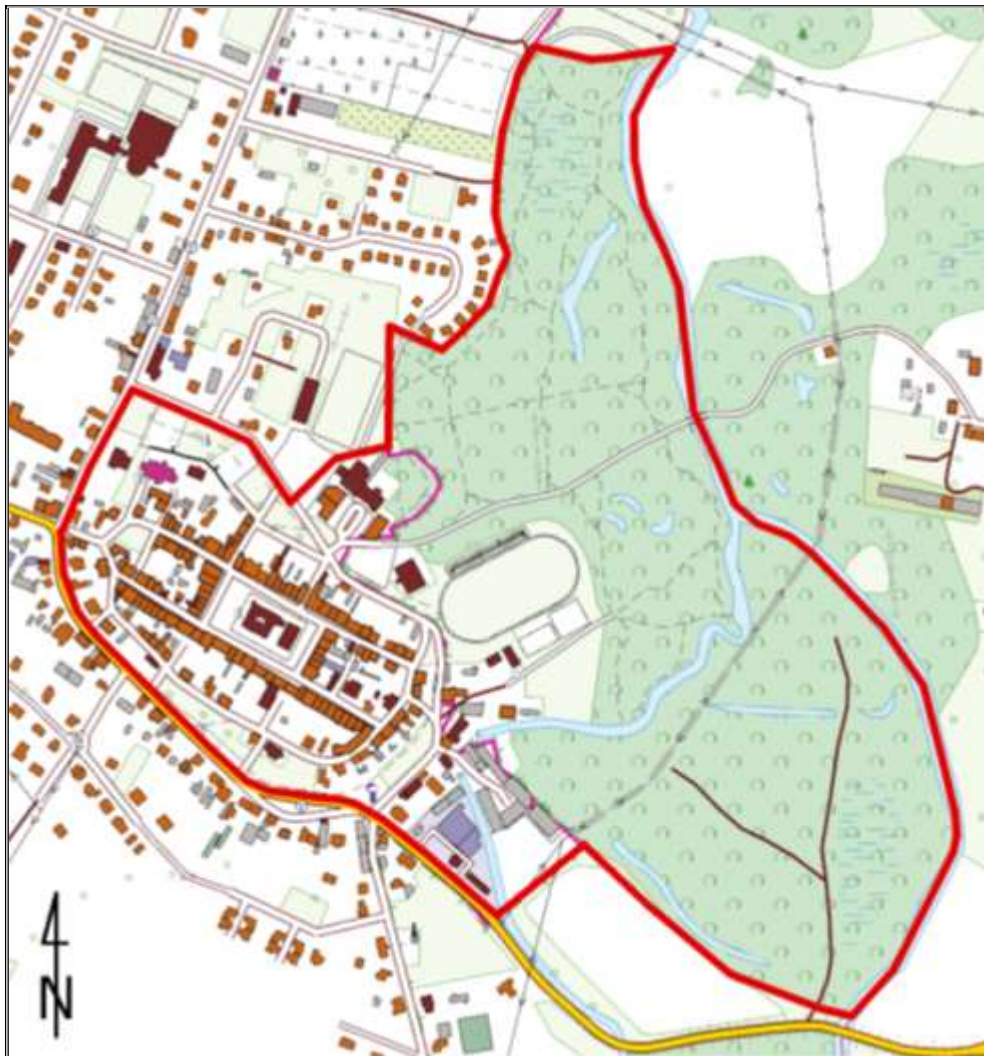
W wymiarze urbanistycznym Kąty Wrocławskie charakteryzują się zachowaniem skali, zasadniczych podziałów i elementów małego miasta książęcego względnie biskupiego, ukształtowanego w średniowieczu. Nie zmieniony pierwotny regularny układ bloków zabudowy w granicach dawnych murów i fos, utrwalonych biegiem ulic oraz ciągami plantów i zieleni. Obszar historycznej zabudowy i mieszczący się pośrodku rynek wydłużone są w kierunku od pd.-wsch. na pn.-zach. podporządkowane parze równoległych ulic, stanowiących oś układu i zbiegających się w miejscach dawnych bram na przelotowej drodze Wrocław-Świdnica.

Z prostokątnego rynku wybiega osiem ulic: dwie główne tworzą jego dłuższe pierzeje, w trzech narożnikach dobiegają do nich prostopadle ulice krótsze i węższe; czwarta przecznica odsunięta od narożnika pn.-wsch. ku środkowi rynkowej pierzei, dla stworzenia najkrótszego połączenia z leżącym poza murami zamkiem. Regularny blok środkowy rynku, poza dominującą wieżą ratuszową, obejmuje dwie bryły stanowiące silny akcent stylowy wieku XIX: klasycystyczny dawny kościół ewangelicki i ratusz o formach neoromańskich. W panoramie miasta panuje wysoki masyw późnogotyckiego kościoła parafialnego z przysadzistą wieżą - pw. św. Piotra i Pawła.

Zwarte zespoły domów mieszkalnych utrwalające średniowieczne ciągi komunikacyjne i podziały na bloki charakteryzują styl drugiej połowy XIX w. Ze skromnym, eklektycznym wystrojem fasad. W stosunku do zabudowy sprzed w. XIX zasadniczo został zmieniony wygląd

rynkowych i ulicznych pierzei przez wprowadzenie domu ustawionego kalenicowo w miejsce dawnego, z fasadą szczytową.

Rysunek 9. Współczesna zabudowa Kątów Wrocławskich z zasięgiem historycznego układu urbanistycznego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <https://mapy.geoportal.gov.pl/>

Zagrożeniem dla zabytkowych układów przestrzennych jest m.in. rozwój współczesnej zabudowy mieszkaniowej i usługowej, jak również przekształcenia układów drogowych, powodujące sukcesywny zanik czytelności układów przestrzennych ważnych dla zachowania tradycyjnego charakteru krajobrazu, jak i również walorów widokowo-kompozycyjnych historycznych jednostek osadniczych.

Miejsca pamięci

Na uwagę zasługują również miejsca pamięci upamiętniające ważne postaci i wydarzenia. Na terenie miasta i gminy takimi miejscami są m.in. pomniki, kamienie, krzyże oraz tablice pamiątkowe.

5.2.3. Zabytki nieruchome

Na terenie miasta i gminy Kąty Wrocławskie występują zabytki nieruchome ujęte w rejestrze zabytków, wojewódzkiej ewidencji zabytków i gminnej ewidencji zabytków. Wykaz zabytków nieruchomych ujętych w rejestrze zabytków, wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz gminnej ewidencji zabytków przedstawiono w załączniku nr 1 do niniejszego Programu.

5.2.4. Zabytki ruchome

Rejestr zabytków ruchomych prowadzony jest przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę.

Do rejestru nie są wpisywane obiekty wpisane do inwentarza muzeum lub wchodzące w skład narodowego zasobu bibliotecznego. Zasoby muzealne i archiwalne chronione są na podstawie odrębnych przepisów.

Na terenie miasta i gminy Kąty Wrocławskie znajdują się zabytki ruchome wpisane do rejestru zabytków. Są to głównie elementy wystroju i wyposażenia kościołów, pałacu, figury i rzeźby, płyty grobowe, krzyże.

5.2.5. Zabytki archeologiczne

Zabytkiem archeologicznym jest zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem. Stanowiska archeologiczne to materialne ślady działalności ludzi. W ich obrębie grupują się zazwyczaj pozostałości licznych powstających i zamierających kolejno osad. Do stanowisk archeologicznych zaliczyć możemy m.in. cmentarzyska, obozowiska, ślady epizodycznej działalności człowieka, pracownie, skarby itp.

Spośród zabytków archeologicznych największe znaczenie dla odtworzenia historii miejscowego osadnictwa mają dwa typy stanowisk: osady i cmentarzyska. Szczególną wartość przedstawiają tzw. stanowiska wielokulturowe, czyli takie, w obrębie których odkryto ślady pobytu kilku następujących po sobie grup ludności reprezentujących odmienne kultury archeologiczne i różny poziom rozwoju i umiejętności.

Do najcenniejszych stanowisk archeologicznych na obszarze miasta i gminy Kąty Wrocławskie zaliczyć można m.in. średniowieczne grodzisko i kurhan z szubienicą w Kątach Wrocławskich, grodzisko z okresu późnego średniowiecza z ruinami dworu w Smolcu oraz grodzisko w Gądowie.

Wykaz stanowisk archeologicznych znajdujących się na terenie miasta i gminy Kąty Wrocławskie przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 1. Wykaz stanowisk archeologicznych znajdujących się na terenie miasta i gminy Kąty Wrocławskie

Nr obszaru	Nr stanowiska	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Chronologia	Nr rejestru zabytków i data wpisu
Baranowice						
81-27	1	1	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE	
81-27	73	2	ŚLAD OSADNICTWA OSADA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE NEOLIT	
81-27	74	3	OSADA OSADA OSADA	PRZEWORSKA ŁUŻYCKA	PRADZIEJE LATEN PÓŹNY EP. BRĄZU-HALSZTAT	
81-27	75	4	ŚLAD OSADNICTWA OSADA?		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE	
81-27	76	5	OSADA	PRZEWORSKA	LATEN II-I PNE?	
81-27	77	6	ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	HALSZTAT	
81-27	78	7	OSADA	ŁUŻYCKA	EP. BRĄZU-HALSZTAT	
81-27	7	8	ŚLAD OSADNICTWA		NEOLIT	
81-27	8	9	OSADA OSADA	ŁUŻYCKA	EP. BRĄZU IV-V NEOLIT	
81-27	9	10	OSADA		NIEOKREŚLONA	
Bogdaszowice						
80-26	62	1	ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	EP. BRĄZU-HALSZTAT	
80-26	63	2	ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	NIEOKREŚLONA	
80-26	64	3	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA ŁUŻYCKA	OWR PÓŹNY? NIEOKREŚLONA	
80-26	65	4	ŚLAD OSADNICTWA		NEOLIT	
80-26	66	5	ŚLAD OSADNICTWA OSADA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE X-XIII	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

Nr obszaru	Nr stanowiska	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Chronologia	Nr rejestru zabytków i data wpisu
			ŚLAD OSADNICTWA		NEOLIT?	
80-26	67	6	OSADA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE X-XIII NIEOKREŚLONA PRADZIEJE	
80-26	68	7	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA OSADA	ŁUŻYCKA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE EP.BRAŻU III-IV	
80-26	69	8	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA OSADA	PRZEWORSKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZY STARSZE OWR PRADZIEJE	
80-26	70	9	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZY MŁODSZE PRADZIEJE OWL FAZA D	
Cesarzowice						
81-27	10	1	GRÓB SZKIELETOWY		NIEOKREŚLONA	
81-27	44	2	ŚLAD OSADNICTWA OSADA OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE NEOLIT	
81-27	52	3	OSADA OSADA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA?	PRADZIEJE EP.BRAŻU-HALSZTAT NEOLIT?	
Czerńczyce						
83-26	10	1	ŚLAD OSADNICTWA CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE	ŁUŻYCKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZY MŁODSZE NIEOKREŚLONA	
S3-26	11	2	ŚLAD OSADNICTWA CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE	ŁUŻYCKA	PRADZIEJE EP.BRAŻU III-V	
83-26	12	3	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE	
83-26	13	4	OSADA ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE-ON XV-XVI PRADZIEJE	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

Nr obszaru	Nr stanowiska	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Chronologia	Nr rejestru zabytków i data wpisu
83-26	14	5	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA OSADA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA ŁUŻYCKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE OWR-OWL FAZA C3-D NIEOKREŚLONA NEOLIT	
83-26	15	6	OSADA OSADA OSADA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA ŁUŻYCKA	PRADZIEJE OWR PÓŻNY NIEOKREŚLONA NEOLIT	
Gądów						
81-27	11	1	OSADA OSADA OSADA CMENTARZYSKO SZKIELETÓW CMENTARZYSKO SZKIELETÓW	ŁUŻYCKA KPL LENDZIELSKA LENDZIELSKA KCSZ	EP.BRAŻU V-HALSZTAT NEOLIT NEOLIT NEOLIT NEOLIT	
81-27	12	2	GRODZISKO		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	16/Arch/2003 z 17.03.2003
81-27	15	3	OSADA OSADA OSADA OSADA OSADA	ŁUŻYCKA PRZEWORSKA POMORSKA	PRADZIEJE EP.BRAŻU-HALSZTAT WCZESNE ŚREDNIOWIECZE LATEN PÓŻNY HALSZTAT-LATEN	
81-27	46	4	OSADA OSADA	PRZEWORSKA ŁUŻYCKA	OWR? EP.BRAŻU-HALSZTAT	
81-27	49	5	OSADA	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU-HALSZTAT	
81-27	50	6	OSADA	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU-HALSZTAT	
81-27	51	7	OSADA OSADA	PRZEWORSKA ŁUŻYCKA	OWR? FAZA B2-C1 EP.BRAŻU-HALSZTAT	
Gniechowice						

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

Nr obszaru	Nr stanowiska	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Chronologia	Nr rejestru zabytków i data wpisu
82-26	12	1	GRODZISKO		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE IX-X	73/167/Arch/1965 z 06.12.1965
82-26	11	2	ŚLAD OSADNICTWA OSADA OSADA	ŁUŻYCKA	PRADZIEJE EP BRAŻU V-HALSZTAT EP.KAMIENIA-EP BRAŻU I	69/1064/532/1983 z 31.08.1983
82-26	15	3	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA OSADA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	PRADZIEJE PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV NIEOKREŚLONA EP.KAMIENIA	
82-26	19	4	ŚLAD OSADNICTWA OSADA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	PRADZIEJE PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV OWR IV-V PNE NEOLIT EP.KAMIENIA	70/1061/529/1983 z 22.08.1983
82-26	22	5	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA OSADA	ŁUŻYCKA	PRADZIEJE PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV HALSZTAT	71/1062/531/198 z 31.08.1983
82-26	27	6	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	ŁUŻYCKA	PRADZIEJE HALSZTAT	72/1063/531/1980 z 17.08.1983
82-26	28	7	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA OSADA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZY STARSZE OWR-OWL NEOLIT	
82-27	1	8	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA OSADA OSADA OSADA OSADA	ŁUŻYCKA KCSZ KAK KPL KCWK KCWR	PRADZIEJE NIEOKREŚLONA NEOLIT NEOLIT NEOLIT NEOLIT NEOLIT	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

Nr obszaru	Nr stanowiska	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Chronologia	Nr rejestru zabytków i data wpisu
82-27	2	9	ŚLAD OSADNICTWA	KCW	NEOLIT	
82-27	3	10	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	PRADZIEJE OWR	
82-27	4	11	ŚLAD OSADNICTWA		NEOLIT	
82-27	5	12	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA OSADA OSADA	KCWR, KPL	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE NEOLIT PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV	
82-27	6	13	OSADA OSADA? OSADA ŚLAD OSADNICTWA OSADA	PRZEWORSKA KCWR	OWR PRADZIEJE NEOLIT WCZESNE ŚREDNIOWIECZE OWR	
82-27	7	14	OSADA ŚLAD OSADNICTWA OSADA OSADA	PRZEWORSKA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE OWR	
82-27	8	15	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE	
82-27	9	16	OSADA ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV PRADZIEJE	
82-27	10	17	ŚLAD OSADNICTWA		NEOLIT	
82-27	11	18	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA ŁUŻYCKA	PRADZIEJE OWR NIEOKREŚLONA	
82-27	12	19	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	KCWR?	PRADZIEJE NEOLIT	
82-27	13	20	OSADA ŚLAD OSADNICTWA OSADA	PRZEWORSKA KCWR	PRADZIEJE NIEOKREŚLONA NEOLIT	
82-27	14	21	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

Nr obszaru	Nr stanowiska	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Chronologia	Nr rejestru zabytków i data wpisu
			ŚLAD OSADNICTWA		EP.BRAŻU WCZESNA	
82-27	15	22	OSADA		PRADZIEJE	
82-27	16	23	OSADA	UNIETYCKA?	EP BRAŻU WCZESNA	
82-27	17	24	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWTECZE-ON XV-XVI PRADZIEJE	
82-27	18	25	OSADA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA ŁUŻYCKA	PRADZIEJE OWR NIEOKREŚLONA	
82-27	19	26	OSADA ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV PRADZIEJE	
82-27	20	27	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE	
82-27	21	28	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE	
82-26	42	29	WIEŻA MIESZKALNA, DWÓR		PÓŻNE ŚREDNIOWTECZE-ON, XIV-1. POŁ. XVII	
Górzyce						
83-26	108	1	CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE CMENTARZYSKO SZKIELETOWE GRÓB SZKIELETOWY? GRÓB SZKIELETOWY? ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA UNIETYCKA KCSZ LENDZIELSKA	OWR I-II EP.BRAŻU I NEOLIT NEOLIT PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	
83-27	23	2	CMENTARZYSKO SZKIELETOWE	UNIETYCKA	EP.BRAŻU I	
83-26	109	3	CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU III	
83-26	110	4	ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	OWR	
83-26	111	5	ŚLAD OSADNICTWA CMENTARZYSKO SZKIELETOWE OSADA		PRADZIEJE NEOLIT NEOLIT	
83-26	112	6	ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA	
83-26	113	7	ŚLAD OSADNICTWA	KPL	NEOLIT	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

Nr obszaru	Nr stanowiska	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Chronologia	Nr rejestru zabytków i data wpisu
83-26	114	8	ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA?	
83-26	115	9	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE	
83-26	116	10	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE	
83-26	117	11	OSADA OSADA	ŁUŻYCKA	PRADZIEJE NIEOKREŚLONA	
Kamionna						
82-26	1	1	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA KPL	PRADZIEJE PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV NIEOKREŚLONA NEOLIT EP.KAMIENIA	
82-26	38	2	ŚLAD OSADNICTWA OSADA OSADA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA PRZEWORSKA PRZEWORSKA	PRADZIEJE OWL FAZA D OWR FAZA C1-C2 LATEN II-I PNE	
82-26	39	3	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	PRZEWORSKA	PRADZIEJE OWR FAZA C1-C2	74/1057/525/1983
82-26	40	4	OSADA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	OWR FAZA C1-C2 EP.KAMIENIA	
82-26	41	5	OSADA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	EP BRAŻU V-HALSZTAT EP.KAMIENIA	
Kąty Wrocławskie						
81-26	15	1	GRODZISKO-ZAMEK		ŚREDNIOWIECZE-ON	75/64/Arch/1964 z 29.09.1964
81-26	16	2	ŚLAD OSADNICTWA		EP.BRAŻU	
82-26	33	3	ŚLAD OSADNICTWA		PALEOLIT ŚRODKOWY	
81-26	21	4	OSADNICTWO MIEJSKIE OSADNICTWO MIEJSKIE OSADNICTWO MIEJSKIE		ON XVII/XVIII ON XIX PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XV	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

Nr obszaru	Nr stanowiska	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Chronologia	Nr rejestru zabytków i data wpisu
81-26	22	5	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE-ON XV XVI	
82-26	34	6	ŚLAD OSADNICTWA OSADA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE-ON XV-XVI EP.BRAŻU V-HALSZTAT EP.KAMIENIA	
81-26	23	7	OSADNICTWO MIEJSKIE		ŚREDNIOWIECZE-ON	
81-26	24	8	OSADNICTWO MIEJSKIE OSADNICTWO MIEJSKIE		BAROK ŚREDNIOWIECZE	
81-26	19	7	KURHAN RELIKTY ARCHITEKTURY (SZUBIENICA)	UNIETYCKA	EP.BRAŻU I ON XVI-XIX	7/Arch/2000 z 19.06.2000
Kilianów						
82-26	S	1	OSADA		EP KAMIENIA-EP.BRAŻU I	
82-26	9	2	GRÓB CIAŁOPALNY		EPBRAŻU II-HALSZTAT	
82-26	36	3	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	ŁUŻYCKA	PRADZIEJE EP.BRAŻU V-HALSZTAT	
82-26	37	4	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	PRADZIEJE PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV NIEOKREŚLONA	
Kozłów						
81-25	57	1	OSADA ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	
81-25	58	2	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA OSADA	ŁUŻYCKA	PRADZIEJE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE NIEOKREŚLONA	
Krobiełowice						
82-26	16	1	OSADA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA LENDZIELSKA KPL	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE X-XII OWR PÓŻNY NEOLIT NEOLIT	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

Nr obszaru	Nr stanowiska	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Chronologia	Nr rejestru zabytków i data wpisu
81-26	12	1	OSADA		OWR	
82-26	17	2	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA OSADA ŚLAD OSADNICTWA	CELTYCKA ŁUŻYCKA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV LATEN III-I PNE EP BRAŻU V-HALSZTAT NEOLIT	
81-26	13	2	OSADA OSADA		OWR NEOLIT	
82-26	24	3	ŚLAD OSADNICTWA OSADA OSADA OSADA	PRZEWORSKA ŁUŻYCKA	PRADZIEJE PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV OWR-OWL HALSZTAT	76/1058/526/1983 z 22.08.1983
82-26	25	4	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	PRADZIEJE PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV NIEOKREŚLONA	
Krzepców						
80-27	1	1	OSADA OSADA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE EP.BRAŻU III-HALSZTAT NEOLIT	
80-27	42	2	ŚLAD OSADNICTWA OSADA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE X-XI PRADZIEJE OWR	
80-27	43	3	OSADA ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE	
80-27	44	4	OSADA	ŁUŻYCKA	EPBRAŻU	77/1273/708/1993 z 08.01.1993
80-27	45	5	OSADA	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU-HALSZTAT	
80-27	66	6	OSADA OSADA OSADA OSADA	KPL KAK KCSZ ŁUŻYCKA	NEOLIT NEOLIT NEOLIT EP.BRAŻU IV-V	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

Nr obszaru	Nr stanowiska	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Chronologia	Nr rejestru zabytków i data wpisu
			OSADA OSADA	UNIETYCKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE XII EP.BRAŻU WCZESNA	
Małkowice						
80-26	24	1	CMENTARZYSKO SZKIELETOWE CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE	PRZEWORSKA ŁUŻYCKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE XI-XII OWR II NE EP.BRAŻU III-HALSZTAT	
80-27	45	1	OSADA OSADA ŚLAD OSADNICTWA	KCW	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE NEOLIT	
80-26	25	2	OSADA? CMENTARZYSKO SZKIELETOWE	UNIETYCKA	PRADZIEJE EP.BRAŻU I	
80-26	26	3	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA ŁUŻYCKA	OPR?-OWR EP.BRAŻU-HALSZTAT NEOLIT	
80-26	27	4	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	PRADZIEJE NEOLIT EP.BRAŻU V	
80-26	23	5	ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU-HALSZTAT	
80-26	29	6	ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU	
80-26	3C	7	ŚLAD OSADNICTWA		NEOLIT	
80-26	31	8	ŚLAD OSADNICTWA		NEOLIT	
80-26	32	9	ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA?	OWR	
80-26	33	10	CMENTARZYSKO KURHANOWE	ŁUŻYCKA?	EP.BRAŻU	
80-26	34	11	ŚLAD OSADNICTWA		NEOLIT	
80-26	35	12	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA OSADA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE EP.BRAŻU V-HALSZTAT NEOLIT	80/Arch/1183/618/1987 z 17.03.1987
80-26	35	13	ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA?	NIEOKREŚLONA	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

Nr obszaru	Nr stanowiska	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Chronologia	Nr rejestru zabytków i data wpisu
80-26	37	14	ŚLAD OSADNICTWA		NEOLIT?	
80-26	38	15	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE	
80-26	39	16	OSADA		PRADZIEJE	
80-26	4C	17	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE	
80-26	41	18	ŚLAD OSADNICTWA OSADA OSADA	ŁUŻYCKA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE IX-X NIEOKREŚLONA	78/Arch/1180/615/1987 z 17.03.1987
80-26	42	19	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA OSADA	PRZEWORSKA ŁUŻYCKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE OWR PÓŻNY NIEOKREŚLONA	79/Arch/1181/616/1987 z 17.03.1987
80-26	43	20	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	
80-26	44	21	ŚLAD OSADNICTWA OSADA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE NIEOKREŚLONA NEOLIT	
Mokronos Dolny						
80-27	2	1	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	
80-27	3	2	CMENTARZYSKO SZKIELETOWE		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	
80-27	55	3	ŚLAD OSADNICTWA OSADA OSADA	ŁUŻYCKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE XI-XIII PRADZIEJE EP.BRAZU-HALSZTAT	
80-27	57	4	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE	
81-27	42	5	OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	
80-27	58	6	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE	
Mokronos Górny						
80-27	4	1	OSADA CMENTARZYSKO SZKIELETOWE	PRZEWORSKA CELTYCKA	OWR? IV NE LATEN	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

Nr obszaru	Nr stanowiska	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Chronologia	Nr rejestru zabytków i data wpisu
			OSADA OSADA CMENTARZYSKO SZKIELETOWE	POMORSKA ŁUŻYCKA	HALSZTAT-LATEN EP.BRAŻU-HALSZTAT NEOLIT	
80-27	5	2	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE NEOLIT	
80-27	6	3	GRÓB SZKIELETOWY CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE OSADA	UNTETYCKA ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU I HALSZTAT NEOLIT	
81-27	41	4	CMENTARZYSKO SZKIELETOWE	KCSZ	NEOLIT	
80-27	59	5	OSADA OSADA OSADA	ŁUŻYCKA	PRADZIEJE EP.BRAŻU-HALSZTAT NEOLIT	
81-27	45	6	OSADA OSADA	ŁUŻYCKA	PRADZIEJE EP.BRAŻU-HALSZTAT	
Nowa Wieś Kącka						
81-26	1	1	OSADA		NEOLIT	
82-25	22	2	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIII-XIV	81/Arch/1108/543/1984 z 07.11.1984
81-25	56	2	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	
Nowa Wieś Wrocławska						
81-27	13	1	CMENTARZYSKO SZKIELETOWE CMENTARZYSKO CMENTARZYSKO CMENTARZYSKO SZKIELETOWE	PRZEWORSKA PRZEWORSKA UNTETYCKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE OWR LATEN EP.BRAŻU I	
81-27	14	2	OSADA OSADA OSADA	PRZEWORSKA ŁUŻYCKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE LATEN PÓŻNY HALSZTAT	
81-27	16	4	OSADA	PRZEWORSKA	LATEN-OWR	
81-27	17	5	ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA-EP.BRAŻU I	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

Nr obszaru	Nr stanowiska	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Chronologia	Nr rejestru zabytków i data wpisu
81-27	18	6	ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU-HALSZTAT	
81-27	19	7	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	PRZEWORSKA	LATEN-OWR WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZA A	
81-27	20	8	OSADA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	LATEN-OWR PRADZIEJE PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE ON	
81-27	21	9	ŚLAD OSADNICTWA OSADA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA PRZEWORSKA	LATEN-OWR PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE-ON OWR PÓŻNY PRADZIEJE	
81-27	48	10	OSADA OSADA OSADA	PRZEWORSKA ŁUŻYCKA KPL	OWR EP.BRAŻU-HALSZTAT NEOLIT	
81-27	59	11	OSADA	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU-HALSZTAT	
81-27	60	12	OSADA? OSADA OSADA	ŁUŻYCKA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE EP.BRAŻU-HALSZTAT	
81-27	62	13	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	PRADZIEJE EP.BRAŻU-HALSZTAT NEOLIT	
81-27	83	13	ŚLAD OSADNICTWA OSADA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA PRZEWORSKA	PRADZIEJE EP.BRAŻU-HALSZTAT PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE ON	
Pełcznica						
81-26	2	1	OSADA	PRZEWORSKA	OWR	
81-26	3	2	OSADA		OWR	
81-25	24	3	OSADA		PRADZIEJE	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

Nr obszaru	Nr stanowiska	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Chronologia	Nr rejestru zabytków i data wpisu
			ŚLAD OSADNICTWA OSADA	ŁUŻYCKA	NIEOKREŚLONA EP.BRAŻU II-HALSZTAT	
81-25	47	4	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE	
81-25	48	5	OSADA OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE	
81-25	49	6	OSADA OSADA	ŁUŻYCKA	PRADZIEJE EP.BRAŻU	
81-25	50	7	OSADA ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE	
Pietrzykowice						
81-27	22	1	CMENTARZYSKO SZKIELETOWE		EP.KAMIENIA-EP.BRAŻU I	
81-27	23	2	OSADA CMENTARZYSKO SZKIELETOWE		PRADZIEJE EP.KAMIENIA-EP.BRAŻU I	
81-27	24	5	SKARB	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU V	
81-27	25	4	OSADA		EP.KAMIENIA -EP.BRAŻU	
81-27	26	5	OSADA	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU V	
81-27	27	6	OSADA	ŁUŻYCKA	HALSZTAT C	
81-27	28	7	CMENTARZYSKO SZKIELETOWE	UNTETYCKA	EP.BRAŻU I	
81-27	29	8	GRÓB SZKIELETOWY'		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	
81-27	30	9	CMENTARZYSKO SZKIELETOWE	UNTETYCKA	EP.BRAŻU I	
81-27	31	10	CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU-HALSZTAT	
81-27	64	11	OSADA ŚLAD OSADNICTWA OSADA	CELTYCKA ŁUŻYCKA	PRADZIEJE LATEN EP.BRAŻU-HALSZTAT	
81-27	65	12	OSADA OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV PRADZIEJE	
81-27	66	13	OSADA		PRADZIEJE	
81-27	67	14	OSADA		PRADZIEJE	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

Nr obszaru	Nr stanowiska	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Chronologia	Nr rejestru zabytków i data wpisu
81-27	68	15	OSADA OSADA? OSADA	ŁUŻYCKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE XI-XII PRADZIEJE EP.BRAŻU-HALSZTAT	
81-27	69	16	ŚLAD OSADNICTWA OSADA?		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE	
81-27	70	17	OSADA	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU-HALSZTAT	
81-27	71	18	OSADA	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU-HALSZTAT	
Romnów						
80-26	45	1	ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU-HALSZTAT	
80-26	46	2	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	PRADZIEJE NIEOKREŚLONA	
80-26	47	3	ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU-HALSZTAT	
80-26	40	4	ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU	
80-26	49	5	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	PRZEWORSKA	OWR PRADZIEJE	
80-26	50	6	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA OSADA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA ŁUŻYCKA	PRADZIEJE OWR NIEOKREŚLONA NEOLIT	82/Arch/1182/617/1987 z 17.03.1987
80-26	51	7	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE	
Sadków						
81-26	10	1	OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	
81-26	19	1	GRODZISKO STOŻKOWATY		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE-ON XIV-XX	260/Arch/2005 z 07.02.2005
81-26	11	2	OSADA		PRADZIEJE	
81-26	14	3	OSADA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	KCWR ŁUŻYCKA PRZEWORSKA	PRADZIEJE NEOLIT NEOLIT	83/1274/709/Arch/1993 z 08.01.1993

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

Nr obszaru	Nr stanowiska	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Chronologia	Nr rejestru zabytków i data wpisu
			ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA OSADA ŚLAD OSADNICTWA OSADA OSADA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		NEOLIT/EP.BRAŻU EP.BRAŻU WCZESNA EP.BRAŻU/HALSZTAT LATEN MOP,POR/OWL WCZESNE ŚREDNIOWIECZE PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE ON	
81-27	38	4	ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA-EP.BRAŻU I	
81-27	72	5	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE	
81-26	25	6	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	
Sadowice						
81-26	5	1	OSADA		OWR	
81-26	7	2	OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	
81-26	8	3	OSADA		OWR	
81-26	9	4	OSADA OSADA		OWR ŚREDNIOWIECZE	
80-26	61	5	OSADA	ŁUŻYCKA?	EP.BRAŻU	
Samotwór						
80-26	1	1	CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU IV-V	
80-26	2	2	ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	
80-26	3	3	ŚLAD OSADNICTWA OSADA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA ŁUŻYCKA KPL	OPR NIEOKREŚLONA NEOLIT	85/1184/619/1987
80-26	4	4	OSADA OSADA	ŁUŻYCKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE FAZY MŁODSZE NIEOKREŚLONA	
80-26	5	5	OSADA		PRADZIEJE	
Skalka						

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

Nr obszaru	Nr stanowiska	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Chronologia	Nr rejestru zabytków i data wpisu
80-26	6	1	OSADA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	PRADZIEJE NIEOKREŚLONA NEOLIT	
80-26	7	2	ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU-HALSZTAT	
80-26	8	3	ŚLAD OSADNICTWA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	
80-26	9	4	ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU-HALSZTAT	
80-26	10	5	OSADA CMENTARZYSKO	ŁUŻYCKA	PRADZIEJE EP.BRAŻU IV-V	
80-26	11	6	ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU-HALSZTAT	
80-26	12	7	ŚLAD OSADNICTWA		NEOLIT	
80-26	13	8	ŚLAD OSADNICTWA		NEOLIT	
80-26	14	9	ŚLAD OSADNICTWA	KCSZ	NEOLIT	
80-26	15	10	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA OSADA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE EP.BRAŻU PRADZIEJE NEOLIT	
80-26	16	11	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA OSADA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE EP.BRAŻU NEOLIT	86/Arch/1186/621/1987 z 17.03.1987
80-26	17	12	OSADA	ŁUŻYCKA	NIEOKREŚLONA	
80-26	18	13	OSADA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	NIEOKREŚLONA NEOLIT	
80-26	19	14	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE X-XI PRADZIEJE	
80-26	20	15	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA OSADA	PRZEWORSKA ŁUŻYCKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE OPR-OWR PRADZIEJE NIEOKREŚLONA	87/Arch//1185/620/1987

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

Nr obszaru	Nr stanowiska	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Chronologia	Nr rejestru zabytków i data wpisu
			ŚLAD OSADNICTWA		NEOLIT	
80-26	21	16	OSADA ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE NEOLIT	
80-26	22	17	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	PRZEWORSKA?	OWR? PRADZIEJE	
80-26	23	18	ŚLAD OSADNICTWA OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZEVII-VIII PRADZIEJE	
80-26	80	19	ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	OWR	
80-26	117	20	GRODZISKO STOŻKOWATE DWÓR MUROWANY		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE 2. poł. XIV-XV ON XVII-XIX	
Smolec						
80-27	8	1	OSADA OSADA OSADA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA ŁUŻYCKA	LATEN-OWR EP.BRAŻU-HALSZTAT PRADZIEJE NEOLIT	
80-27	9	2	OSADA		NIEOKREŚLONA	
80-27	10	3	OSADA	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU-HALSZTAT	
80-27	11	4	OSADA	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU-HALSZTAT	
80-27	12	5	GRÓB SZKIELETOWY		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE	
80-27	13	6	ŚLAD OSADNICTWA	KCSZ	NEOLIT	
80-27	14	7	OSADA OSADA OSADA OSADA	PRZEWORSKA ŁUŻYCKA	PRADZIEJE PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE OWR HALSZTAI	
80-27	15	8	GRODZISKO-ZAMEK		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE	88/1275/710/1993 z 07.01.1993
80-27	16	9	OSADA	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU-HALSZTAT	
80-27	17	10	GRÓB SZKIELETOWY		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

Nr obszaru	Nr stanowiska	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Chronologia	Nr rejestru zabytków i data wpisu
80-27	18	11	ŚLAD OSADNICTWA		NEOLIT	
80-27	19	12	ŚLAD OSADNICTWA		NIEOKREŚLONA	
80-27	20	13	OSADA ŚLAD OSADNICTWA OSADA CMENTARZYSKO SZKIELETOWE	ŁUŻYCKA KPL CELTYCKA	PRADZIEJE EP.BRAŻU NEOLIT LATEN	
80-27	21	14	OSADA OSADA	ŁUŻYCKA KCW	EP.BRAŻU NEOLIT	
80-27	22	15	OSADA		NIEOKREŚLONA	
80-27	23	16	OSADA		NIEOKREŚLONA	
80-27	47	17	OSADA		PRADZIEJE	
80-27	48	18	OSADA OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE XI-XIII PRADZIEJE	
80-27	49	19	OSADA OSADA	ŁUŻYCKA	PRADZIEJE HALSZTAT	
80-27	50	20	OSADA		PRADZIEJE	
80-27	51	21	OSADA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU-HALSZTAT NEOLIT	
80-27	52	22	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	ŁUŻYCKA	PRADZIEJE EP.BRAŻU-HALSZTAT	
80-27	53	23	OSADA		PRADZIEJE	
80-27	54	24	OSADA		PRADZIEJE	
80-27	55	25	OSADA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	PRADZIEJE EP.BRAŻU-HALSZTAT	
80-27	7	26	OSADA	ŁUŻYCKA	EP. BRAŻU	
Sokolniki						
81-25	23	1	CMENTARZYSKO SZKIELETOWE		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE XI-XII	507/1306/741/Arch/1993 z 15.12.1993

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

Nr obszaru	Nr stanowiska	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Chronologia	Nr rejestru zabytków i data wpisu
81-25	53	2	OSADA ŚLAD OSADNICTWA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE	
81-25	54	3	OSADA	ŁUŻYCKA	NIEOKREŚLONA	
81-25	55	4	OSADA ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE EP.KAMIENIA	
Sośnica						
81-26	17	1	OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE IX-XII	
81-26	18	2	OSADA		OWR	
Stoszyce						
80-26	52	1	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA ŁUŻYCKA	OWR EP.BRAŻU	
80-26	53	2	OSADA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA ŁUŻYCKA	PRADZIEJE OPR-OWR EP.BRAŻU-HALSZTAT	
80-26	54	3	ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU-HALSZTAT	
80-26	55	4	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE EP.BRAŻU-HALSZTAT	
80-26	56	5	OSADA	PRZEWORSKA	OWL IV-V	
80-26	57	6	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE	
80-26	58	7	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA	OWL FAZA D PRADZIEJE	
80-26	59	8	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE	
80-26	60	9	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE PRADZIEJE	
Strzeganowice						
81-27	32	1	OSADA	PRZEWORSKA	LATEN I PNE (1986)	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

Nr obszaru	Nr stanowiska	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Chronologia	Nr rejestru zabytków i data wpisu
			OSADA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA OSADA OSADA ŚLAD OSADNICTWA OSADA OSADA ŚLAD OSADNICTWA	KAK UNTETYCKA ŁUŻYCKA PRZEWORSKA	NEOLIT (1986) NEOLIT EP.BRAŻU WCZESNA EP.BRAŻU-HALSZTAT OWR-OWL PRADZIEJE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE ON	
81-27	33	2	OSADA OSADA ŚLAD OSADNICTWA OSADA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA ŁUŻYCKA PRZEWORSKA PRZEWORSKA	LATEN I PNE (1986) EP.BRAŻU (1986) NEOLIT EP.BRAŻU-HALSZTAT OWR OWR PÓŻNY PRADZIEJE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE X-XIII PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE ON	
81-27	34	4	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA URZĄDZENIA OBRONNE OSADA CMENTARZYSKO SZKIELETOWE	PRZEWORSKA ŁUŻYCKA ŁUŻYCKA	LATEN PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV ON II WOJNA ŚWIATOWA EP.BRAŻU III-HALSZTAT EP.BRAŻU III	
81-27	35	5	OSADA OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE EP.BRAŻU-HALSZTAT	
81-27	79	6	ŚLAD OSADNICTWA	KAK?	NEOLIT	
82-27	22	7	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE	
82-27	23	8	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE	
82-27	24	9	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE	
Szymanów						

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

Nr obszaru	Nr stanowiska	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Chronologia	Nr rejestru zabytków i data wpisu
82-25	21	1	OSADA		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV	
Wojtkowice						
82-26	2	1	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		EP.KAMIENIA-EP.BRAŻU I EP.BRAŻU II-HALSZTAT	
82-26	20	2	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA KPL	PRADZIEJE NIEOKREŚLONA NEOLIT EP.KAMIENIA NEOLIT	
82-26	21	3	ŚLAD OSADNICTWA	KCSZ	NEOLIT	
82-26	26	4	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA OSADA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	PRADZIEJE PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV WCZESNE ŚREDNIOWIECZE IX-XII EP.BRAŻU V-HALSZTAT EP.KAMIENIA	
Wszemiłowice						
81-26	5	1	OSADA		OWH	
Zabrodzie						
81-28	92	1	ŚLAD OSADNICTWA	UNIETYCKA?	EP.BRAŻU I?	
81-27	39	2	ŚLAD OSADNICTWA		NEOLIT	
81-27	40	3	GRODZISKO STOŻKOWATE		PÓŻNE ŚREDNIOWIECZE	
81-27	43	4	OSADA?	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU-HALSZTAT	
81-27	53	3	OSADA		PRADZIEJE	
81-27	54	6	OSADA OSADA OSADA	PRZEWORSKA ŁUŻYCKA?	PRADZIEJE OWR FAZA B2-C1 EP.BRAŻU-HALSZTAT	
81-27	55	7	ŚLAD OSADNICTWA OSADA OSADA	ŁUŻYCKA PRZEWORSKA	PRADZIEJE EP.BRAŻU MŁODSZA-HALSZTAT LATEN PÓŻNY-OWR WCZESNY	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

Nr obszaru	Nr stanowiska	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Chronologia	Nr rejestru zabytków i data wpisu
			OSADA		PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE	
81-27	63	8	OSADA	ŁUŻYCKA	EP.BRAŻU-HALSZTAT	
81-28	93	9	CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE CMENTARZYSKO SZKIELETOWE	ŁUŻYCKA UNIETYCKA	HALSZTAT EP.BRAŻU I	
81-28	94	10	ŚLAD OSADNICTWA		NEOLIT	
81-28	95	11	ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE	
81-28	96	12	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA KAK KPL	HALSZTAT NEOLIT NEOLIT	
81-28	97	13	ŚLAD OSADNICTWA OSADA	KPL?	NEOLIT PRADZIEJE	
81-28	98	14	OSADA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	NIEOKREŚLONA PRADZIEJE	
Zachowice						
82-26	3	1	OSADA		EP.KAMIENIA-EP.BRAŻU I	
82-26	4	2	CMENTARZYSKO CIAŁOPALNE		EP.KAMIENIA-EP.BRAŻU I	
82-26	5	3	OSADA OSADA		EP.BRAŻU-HALSZTAT EP.KAMIENIA-EP.BRAŻU I	
82-26	10	4	GRÓB CIAŁOPALNY OSADA		WCZESNE ŚREDNIOWIECZE OWR	
82-26	13	5	ŚLAD OSADNICTWA OSADA		PRADZIEJE PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV	
82-26	14	6	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	LENDZIELSKA	PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE-ON XV-XVII NEOLIT EP.KAMIENIA	
82-26	18	7	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	PRZEWORSKA KCWR	PRADZIEJE WCZESNE ŚREDNIOWIECZE X-XII OWL NEOLIT	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

Nr obszaru	Nr stanowiska	Nr stanowiska w miejscowości	Funkcja obiektu	Kultura	Chronologia	Nr rejestru zabytków i data wpisu
32-26	29	8	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA		PRADZIEJE PÓŹNE ŚREDNIOWIECZE XIV-XV	
32-26	30	9	ŚLAD OSADNICTWA OSADA ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA	ŁUŻYCKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE EP.BRAZU V-HALSZTAT NEOLIT EP.KAMIENIA	
32-26	31	10	ŚLAD OSADNICTWA OSADA OSADA	PRZEWORSKA ŁUŻYCKA	WCZESNE ŚREDNIOWIECZE XII-XIII OWL FAZA D EP.BRAZU V-HALSZTAT	
32-26	32	11	ŚLAD OSADNICTWA ŚLAD OSADNICTWA OSADA	PRZEWORSKA ŁUŻYCKA	PRADZIEJE OWL HALSZTAT	

Źródło: Narodowy Instytut Dziedzictwa, Oddział Terenowy we Wrocławiu; <https://mapy.zabytek.gov.pl/nid/>

Najistotniejszymi zagrożeniami dla stanowisk archeologicznych na terenie miasta i gminy są przede wszystkim prace rolnicze oraz inwestycje budowlane, ponieważ zdecydowana większość stanowisk nie posiada własnej formy terenowej. Wiąże się to z nieświadomością mieszkańców istnienia i wartości znalezisk archeologicznych. Wiele z nich jest nieświadomie niszczone lub nie są one zgłaszane według obowiązujących przepisów. Zachowanie takie powoduje nieodwracalne uszczuplenie zasobów dziedzictwa archeologicznego na terenie miasta i gminy.

Wprawdzie według art. 108 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2022 r., poz. 840 ze zm.) niszczenie lub uszkodzenie zabytków, świadomie bądź nieświadomie jest przestępstwem, to bez zaangażowania i wsparcia świadomych mieszkańców gminy, bardzo trudno jest egzekwować ich prawną ochronę.

Do najważniejszych działań gminnych w zakresie opieki nad nimi zaliczyć można popularyzację zasad ochrony zabytków oraz znaczenia i atrakcyjności archeologicznego dziedzictwa kulturowego wśród społeczności lokalnej.

Ponadto zgodnie z art. 31, ust. 1a pkt 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2022 r., poz. 840 ze zm.) osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna, która zamierza realizować roboty ziemne lub dokonać zmiany charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, co doprowadzić może do przekształcenia lub zniszczenia zabytku archeologicznego, jest obowiązana, z zastrzeżeniem art. 82a ust. 1, pokryć koszty badań archeologicznych oraz ich dokumentacji, jeżeli przeprowadzenie tych badań jest niezbędne w celu ochrony tych zabytków. Zakres i rodzaj niezbędnych badań archeologicznych ustala konserwator zabytków w drodze decyzji wyłącznie w takim zakresie, w jakim roboty budowlane albo roboty ziemne lub zmiana charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, zniszczą lub uszkodzą zabytek archeologiczny.

Dodatkowo w związku z możliwością istnienia zabytków archeologicznych do tej pory nie ujawnionych, zgodnie z art. 32 i 33 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, należy w przypadku natrafienia w trakcie robót ziemnych na przedmioty, co do których istnieje przypuszczenie, że są zabytkami, roboty przerwać i powiadomić o fakcie odkrycia Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

5.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych

Na terenie miasta Kąty Wrocławskie, przy ul. Rynek 2, zlokalizowana jest Regionalna Izba Pamięci. Mieści się ona na pierwszym piętrze budynku dawnego kościoła ewangelickiego w Kątach Wrocławskich. Główną wystawą stałą jest „Wspólne dziedzictwo. Od Kanth do Kątów

Wrocławskich”. W jej ramach stworzono różnego rodzaju pomieszczenia m.in. fotografa, szewca, a także apteki, z eksponatami sprzed i po II wojnie światowej.

5.2.7. Dziedzictwo niematerialne

Ochrona niematerialnego dziedzictwa kulturowego jest celem Konwencji UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego z 2003 r. Niematerialne dziedzictwo kulturowe przejawia się m.in. w następujących dziedzinach: tradycje i przekazy ustne, w tym język jako nośnik niematerialnego dziedzictwa kulturowego, sztuki widowiskowe, zwyczaje, rytuały i obrzędy świąteczne, wiedza i praktyki dotyczące przyrody i wszechświata, umiejętności związane z rzemiosłem tradycyjnym.

W rozumieniu Konwencji UNESCO „niematerialne dziedzictwo kulturowe” oznacza praktyki, wyobrażenia, przekazy, wiedzę i umiejętności, jak również związane z nimi instrumenty, przedmioty, artefakty i przestrzeń kulturową, które wspólnoty, grupy i, w niektórych przypadkach, jednostki uznają za część własnego dziedzictwa kulturowego. To niematerialne dziedzictwo kulturowe, przekazywane z pokolenia na pokolenie, jest stale odtwarzane przez wspólnoty i grupy w relacji z ich otoczeniem, oddziaływaniem przyrody i ich historią oraz zapewnia im poczucie tożsamości i ciągłości, przyczyniając się w ten sposób do wzrostu poszanowania dla różnorodności kulturowej oraz ludzkiej kreatywności.

Miasto i Gmina Kąty Wrocławskie nie posiada bogatego dziedzictwa niematerialnego. Na obszarze tym nastąpiło zerwanie tradycji lokalnej wraz z pełną wymianą ludności po 1945 r. Razem z niemieckojęzycznymi mieszkańcami odeszły dawne przekazy związane z tradycją historyczną i kulturową. Przybyła na jej miejsce ludność polskojęzyczna ze wschodu pochodziła z terenów różniących się od siebie dziedzictwem kulturowym, co w powiązaniu z obcym krajobrazem i nową sytuacją, nie sprzyjało kontynuacji wielowiekowych tradycji historycznych, a spowodowało ich zanik poprzez wymieszanie się kultur.

Mimo to do zachowanych tradycji zaliczyć można obchodzenie dożynek gminnych oraz Wielkiego Tygodnia w miejscowości Sośnica, gdzie utrwalił się zwyczaj wchodzenia na kłęczkach po schodach do Kaplicy Świętych Schodów (wzorowanej na Scala Santi w Rzymie) w kościele parafialnym Podwyższenia Krzyża Św. Według przekazów w każdy stopień wmurowane zostały ampułki z relikwiami świętych oraz m.in. kawałek gwoździa z Krzyża Pana Jezusa i chusty, w którą zawinięte zostało ciało Jezusa.

Rysunek 10. Korowód dożynkowy w Kątach Wrocławskich

Źródło: <https://www.gokiskwr.pl/>

Do niematerialnych elementów dziedzictwa kulturowego, na obszarze miasta i gminy, można zaliczyć także starosłowańskie i niemieckie historyczno-geograficzne nazwy miejscowości, rzek, jezior i innych elementów geograficznych. Do kultywowania pamięci zalicza się również nadawanie nazw ulic i placów wybitnym postaciom oraz wydarzeniom, które są związane z regionem i jego historią.

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Zabytki w rejestrze zabytków

Rejestr zabytków, dla zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy oraz zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Do rejestru nie wpisuje się zabytku: wpisanego na Listę Skarbów Dziedzictwa, wpisanego do inwentarza muzeum, a także wchodzącego w skład narodowego zasobu bibliotecznego.

Obiekty, zespoły oraz założenia urbanistyczne wpisane do rejestru zabytków są objęte rygorami prawnymi, które wynikają z obowiązujących przepisów ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Wszelkie prace konserwatorskie, restauratorskie czy roboty budowlane, prowadzenie badań, zmiany przeznaczenia zabytków wpisanych do rejestru, itp. wymagają uzyskania pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków.

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków (Dz.U. 2021 poz. 81) precyzuje wymagania względem osób prowadzących prace przy obiektach zabytkowych.

Rozporządzenie określa tryb wydawania pozwoleń na:

- prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- prowadzenie prac restauratorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- prowadzenie prac restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- prowadzenie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- prowadzenie badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- prowadzenie badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- prowadzenie badań architektonicznych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- przemieszczenie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków,
- trwałe przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru zabytków, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje,
- dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków,
- zmianę przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru zabytków lub sposobu korzystania z tego zabytku,
- umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru zabytków urządzeń technicznych, tablic reklamowych lub urządzeń reklamowych w rozumieniu art. 2 pkt 16b i 16c ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz napisów;
- prowadzenie badań archeologicznych;
- poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania,
- wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku,
- podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru zabytków.

Rozporządzenie określa także dane i informacje, które powinny zawierać wnioski o wydanie ww. pozwoleń, dokumentacja dołączana do tych wniosków, niezbędna do ich rozpatrzenia, dane i informacje, które zawierają te pozwolenia oraz warunki, które mogą zostać w nich zastrzeżone, a także elementy, które zawiera dokumentacja prac konserwatorskich i prac restauratorskich prowadzonych przy zabytku ruchomym wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz dokumentacja badań archeologicznych.

Wykaz obiektów zabytkowych nieruchomości znajdujących się w rejestrze zabytków z terenu miasta i gminy Kąty Wrocławskie wskazano w załączniku nr 1, który przedstawia zabytki znajdujące się na terenie gminy miasta i gminy Kąty Wrocławskie.

Zabytki w wojewódzkiej ewidencji zabytków

Wojewódzką ewidencję zabytków w formie kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się na terenie województwa prowadzi wojewódzki konserwator zabytków. Włączenie karty ewidencyjnej zabytku ruchomego niewpisanego do rejestru do wojewódzkiej ewidencji zabytków może nastąpić za zgodą właściciela tego zabytku. Zgoda ta nie jest wymagana w przypadku włączenia karty ewidencyjnej zabytku nieruchomego.

Wpis do wojewódzkiej ewidencji zabytków nie wywołuje skutków prawnych, ale rodzi pewne obowiązki informacyjne. Zgodnie z art. 28 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami właściciel lub posiadacz zabytku wpisanego do rejestru, lub zabytku znajdującego się w wojewódzkiej ewidencji zabytków zawiadamia wojewódzkiego konserwatora zabytków o:

1. Uszkodzeniu, zniszczeniu, zaginięciu lub kradzieży zabytku, nie później niż w terminie 14 dni od dnia powzięcia wiadomości o wystąpieniu zdarzenia;
2. Zagrożeniu dla zabytku, nie później niż w terminie 14 dni od dnia powzięcia wiadomości o wystąpieniu zagrożenia;
3. Zmianie miejsca przechowania zabytku ruchomego w terminie miesiąca od dnia nastąpienia tej zmiany;
4. Zmianach dotyczących stanu prawnego zabytku, nie później niż w terminie miesiąca od dnia ich wystąpienia lub powzięcia o nich wiadomości.

W przypadku zabytków nieruchomości ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków zastosowanie ma również art. 31 ust. 1a ww. ustawy, zgodnie z którym osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna, która zamierza realizować:

1. Roboty budowlane przy zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru lub objętym ochroną konserwatorską na podstawie ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, lub znajdującym się w ewidencji wojewódzkiego konserwatora zabytków albo;

2. Roboty ziemne lub dokonanie zmiany charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, co doprowadzić może do przekształcenia lub zniszczenia zabytku archeologicznego.

jest obowiązana, z zastrzeżeniem art. 82a ust. 1, pokryć koszty badań archeologicznych oraz ich dokumentacji, jeżeli przeprowadzenie tych badań jest niezbędne w celu ochrony tych zabytków.

Wykaz obiektów zabytkowych nieruchomości znajdujących się w wojewódzkiej ewidencji zabytków z terenu miasta i gminy Kąty Wrocławskie wskazano w załączniku nr 1 przedstawiającym zabytki na terenie miasta i gminy Kąty Wrocławskie.

5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. oraz rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem³, ewidencja jest prowadzona w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gmin.

W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Głównym celem prowadzenia ewidencji zabytków jest zebranie i opracowanie najistotniejszych informacji o obiektach zabytkowych niezbędnych do prowadzenia planowej polityki konserwatorskiej w zakresie:

- wpisów do rejestru zabytków;
- współpracy konserwatora przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- prac remontowo – budowlanych;
- dofinansowania prac konserwatorskich;
- przygotowywaniu szczegółowej dokumentacji obiektów dziedzictwa kulturowego.

³ zmienione Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U. 2019 poz. 1886)

Burmistrz Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie wydał zarządzenie z dnia 11 grudnia 2023 r. nr 1628 w sprawie założenia i prowadzenia Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Kąty Wrocławskie. W Gminnej Ewidencji Zabytków uwzględniono karty adresowe zabytków nieruchomych znajdujących się w granicach Gminy Kąty Wrocławskie, poza zabytkami archeologicznymi.⁴

Na terenie miasta i gminy Kąty Wrocławskie obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, w których zawarte zostały ustalenia dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Zgodnie z art. 39, ust.3 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz.U. 2023 poz. 682 ze zm.), w stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje organ administracji architektoniczno-budowlanej w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany zająć stanowisko w sprawie wniosku o pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektów budowlanych, w terminie 30 dni od dnia jego doręczenia. Niezajęcie stanowiska w tym terminie uznaje się jako brak zastrzeżeń do przedstawionych we wniosku rozwiązań projektowych.

Zgodnie z art. 67, ust.1 ww. ustawy, jeżeli nieużytkowany lub niewykończony obiekt budowlany nie nadaje się do remontu, odbudowy lub wykończenia, organ nadzoru budowlanego wydaje decyzję nakazującą właścicielowi lub zarządcy rozbiórkę tego obiektu i uporządkowanie terenu oraz określającą terminy przystąpienia do tych robót i ich zakończenia. W stosunku do obiektów budowlanych niewpisanych do rejestru zabytków, a objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, organ nadzoru budowlanego wydaje ww. decyzję po uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany zająć stanowisko w terminie 30 dni. Niezajęcie stanowiska w tym terminie uznaje się za uzgodnienie.

Miasto i Gmina Kąty Wrocławskie posiada Gminną Ewidencję Zabytków w postaci kart adresowych dla zabytków nieruchomych zatwierdzoną zarządzeniem Burmistrza Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie. Wykaz obiektów zabytkowych nieruchomych na terenie miasta i gminy Kąty Wrocławskie przedstawiono w załączniku nr 1.

⁴ Karty adresowe zabytków archeologicznych zostaną sporządzone i włączone do Gminnej Ewidencji Zabytków w okresie realizacji Programu opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

5.4.1 Stan zachowania zabytków znajdujących się Gminnej Ewidencji Zabytów

Większość zabytków poddawana jest regularnym pracom konserwacyjnym i porządkowym – a te o najwyższym znaczeniu kulturowym dla gminy – zgodnie z zaleceniami konserwatora zabytków.

Do głównych zagrożeń obiektów zabytkowych zaliczyć można:

- brak bieżącej, właściwej konserwacji,
- brak bieżących remontów i pielęgnacji,
- niekontrolowaną modernizację (utrata cech stylowych),
- różnorodność materiałów i kolorystki oraz skali zabudowy,
- postępującą dewastację/ degradację,
- zarastanie chwastami i krzewami, korozja biologiczna, chemiczna i mechaniczna elementów konstrukcyjnych,
- brak funkcji i pogarszający się stan fitosanitarny.

Natomiast do podstawowych zaleceń, w zakresie ochrony zabytków zalicza się:

- konserwację zgodną z wytycznymi konserwatorskimi i z zachowaniem pierwotnych materiałów i kolorystyki (zachowanie cech stylowych),
- bieżące remonty i pielęgnacja,
- wykonanie oznaczeń i zabezpieczenie terenu zabytkowego.

Biorąc pod uwagę znaczenie zabytków dla środowiska kulturowego to większość obiektów, kwalifikuje się jako lokalne. Są to głównie obiekty mieszkalne, gospodarcze i sakralne znajdujące się na obszarze gminy, których zachowanie posłużyć może jako pamiątka dawnego budownictwa, dokumentująca rozwój i dzieje gminy oraz dziedzictwa tutejszego regionu. Natomiast wszystkie zabytki wpisane do rejestru zabytków uznać można, jako zabytki o znaczeniu regionalnym.

5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla Miasta i Gminy

Obiektami o najwyższym znaczeniu dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie są zabytki wpisane do rejestru zabytków.

Kościół filialny pw. św. Michała w Bogdaszowicach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/1197/1649 z dnia 7.05.1966 r.

Kościół wzniesiony w 2. poł. XV w. w centrum wsi Bogdaszowice, w stylu gotyckim. Znacząco rozbudowany w XVI w. Przez pewien czas stanowił świątynię ewangelicką, ponownie katolizowany po 1654 r. W 2. poł. XVIII w. dobudowano zakrystię i kruchtę a cały kościół

zbarokizowano. Kolejne remonty przeprowadzono w końcu XIX w. – wyremontowano wnętrze, zmodernizowano stropy, przebudowano sygnaturki i wystrój. Przetrwał II wojnę światową bez większych szkód, remontowany w 1958 r.

Kościół orientowany, murowany z kamienia łamanego i cegły, wzniesiony na rzucie prostokąta, jednonawowy, z niewydzielonym prezbiterium zamkniętym trójbocznie, nakryty dwuspadowym dachem, od wschodu wielospadowym. Pośrodku dachu wieloboczna sygnaturka, nakryta ostrosłupowym hełmem. Okna ostrołuczne. W elewacji północnej zakryta dachem pulpitu, w elewacji południowej kruchta. Ściany oskarpowane dwuskokowo. Wewnątrz stropy podwieszane drewniane, ze skromną polichromią. Wyposażenie: barokowe z 2. poł. XVII i XVIII w.. Znajdują się tu również 2 gotyckie rzeźby drewniane, polichromowane (2. poł. XV/XVI w.), renesansowa drewniana polichromowana chrzcielnica (1577 r.).

Rysunek 11. Kościół filialny pw. św. Michała w Bogdaszowicach

Źródło: Opracowanie własne

Pałac w Czerńczycach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3811/1784 z dnia 20.08.1966 r.

Pałac wzniesiony został w 1735 r. przez Carla Sigisunda w stylu barokowym. Jego syn – Carl Abraham von Zedlitz – w II poł. XVIII w. zmodernizował wnętrze budynku oraz założył ogród sentymentalny – załączek przyszłego parku przypałacowego. W 1825 r. nastąpiła przebudowa pałacu, a rok później pałac, za sprawą Karoliny von Zedlitz u. Leipe, stał się domem dla

szlachetnie urodzonych panien z rodu Zedlitz. W 1845 r. miała miejsce kolejna modernizacja obiektu, która nadała mu wygląd zbliżony do dzisiejszego. W rękach rodziny Zedlitz pałac pozostał do końca II wojny światowej. Po wojnie, jako budynek biurowo-mieszkalny, przeszedł na własność PGR Czerńczyce, a w latach 70. XX w. – kombinatu PGR Gniechowice. Po jego upadku w latach 90. XX w. stał się własnością Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa, obecnie Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (KOWR).

Jest to budynek wzniesiony na planie podkowy, III-kondygnacyjny, podpiwniczony, nakryty płaskim dachem wielospadowym, podwyższonym na ścianie kolankowej. Fasada 11-osiowa, z mocno wysuniętymi skrajnymi skrzydłami (czterosiowe) ujmującymi cofniętą trójosiową partię środkową. Elewacja ogrodowa 11-osiowa, boczne 4-osiowe. Kondygnacje rozdzielone gzymsami, okna prostokątne, w profilowanych opaskach z nadokiennikami. Ściany murowane, tynkowane, detal wypracowany w tynku. Na osi fasady reprezentacyjny portal z ukośnie wysuniętymi jońskimi pilastrami, zwieńczony gzymsem łamanym. W naczółku kartusz z herbem C.S. v. Zedlitz i jego żony. Wnętrze dwutraktowe, gruntownie przebudowane, z zachowaną klatką schodową (1845 r.).

Rysunek 12. Pałac w Czerńczycach

Źródło: Opracowanie własne

Park pałacowy w Czerńczycach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3813/363/W z dnia 24.07.1976 r.

Założenie parkowe w Czerńczycach, graniczące od wschodu z zabudowaniami wsi i folwarku, od północy i zachodu z kompleksem leśnym, natomiast od południa z gruntami rolnymi.

Jego początkiem były założone po południowej stronie dworu, w XVIII w., ogrody kwaterowe (ogród sentymentalny). Ok. 1790 r. nastąpiło założenie ogrodu angielskiego, w kierunku północno-zachodnim od pałacu. W następnych latach na południe od ogrodu sentymentalnego powstały ogrody gospodarcze. W końcu XIX w. nastąpiła rozbudowa założenia poprzez wprowadzenie drzewostanu w układzie swobodnym oraz gatunków iglastych i kasztanowców, a także najprawdopodobniej zatarcie funkcji ogrodu sentymentalnego. Od lat 90. XX w. ze względu na brak bieżącej pielęgnacji park ulega powolnej degradacji.

Obecnie szata roślinna parku złożona jest z niewielkiej liczby gatunków, spośród których wyróżnić można okazowe dęby szypułkowe, klony i graby pospolite. Założenie ma lokalne znaczenie w otaczającym krajobrazie wsi.

Rysunek 13. Park pałacowy w Czerńczycach

Źródło: Opracowanie własne

Zespół dworski w Gądowie

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3813/668/W/1-3 z dnia 9.10.1992 r.

Zespół dworski usytuowany w centrum wsi Gądów, wzniesiony na przełomie XVIII i XIX w. Składa się z budynku dworu, budynku spichlerza i pozostałych zabudowań folwarcznych oraz pozostałości po parku dworskim.

Dwór w zespole dworskim w Gądowie

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3813/668/W/1-3 z dnia 9.10.1992 r.

Dwór w zespole dworskim w Gądowie, wzniesiony w 2. poł. XVIII w. przypuszczalnie na miejscu starszej siedziby, początkowo jako pomniejszy budynek mieszkalny. W 1. poł. XIX w. przeprowadzono znaczną rozbudowę, nadając obiektowi funkcję reprezentatywną. Kolejna modernizacja przeprowadzona została w końcu XIX w. Budynek przetrwał w znacznej mierze nieuszkodzony II wojnę światową. Po 1945 r. krótko użytkowany przez wojsko, następnie przejęty przez Stację Hodowli Roślin w Sadkowie i Stację Hodowli Buraka Cukrowego. Remontowany w roku 1966. Obecnie własność prywatna. Ostatnie prace remontowe przeprowadzono w 1998 r. (naprawa pokrycia dachowego).

Dwór jest budynkiem ceglany, z niewielkim uzupełnieniem kamienia, otynkowanym, podpiwniczony w części północnej, wzniesiony na planie litery „L” z dwoma skrzydłami, w całości II-kondygnacyjny, kryty dachem czterospadowym. Od strony wschodniej II-kondygnacyjny ganek wejściowy wsparty na kamiennych filarach oraz cztero-arkadowy podcień. Wygląd architektoniczny w tynku i cegle w postaci gzymsu podokapowego, gzymsów podokiennych oraz gzymsu międzykondygnacyjnego. Ganek wejściowy zwieńczony naczółkiem. Słabo widoczne pozostałości boniowania w narożach i na fasadzie.

Rysunek 14. Dwór w zespole dworskim w Gądowie

Źródło: Opracowanie własne

Spichlerz w zespole dworskim w Gądowie

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3813/668/W/1-3 z dnia 9.10.1992 r.

Spichlerz wzniesiony w 1. poł. XIX w. w zespole dworskim w Gądowie. Obecnie własność prywatna. Jest to obiekt ceglany, otynkowanym, wzniesiony na planie prostokąta, II-kondygnacyjny, kryty dachem naczółkowym, obecnie budynek gospodarczy.

Rysunek 15. Spichlerz w zespole dworskim w Gądowie

Źródło: Opracowanie własne

Park dworski (relikt) w zespole dworskim w Gądowie

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3813/668/W/1-3 z dnia 9.10.1992 r.

Park dworski założony w końcówce XIX w. w zespole dworskim w Gądowie. Graniczący od północy z ciekim wodnym, od zachodu z zabudowaniami wsi, od południa z zabudową gospodarczą dworu i od wschodu z polami uprawnymi. Dzisiejszy zasięg założenia jest w znacznej mierze zmniejszony w stosunku do pierwotnego. Obecnie całość jest zaniedbana, w znacznej części zarośnięta dziką roślinnością.

Rysunek 16. Park dworski (relikt) w zespole dworskim w Gądowie

Źródło: Opracowanie własne

Kościół par. pw. św. Filomeny w Gniechowicach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/1200/203 z dnia 31.05.1950 r.

Kościół wzniesiony w końcówce XV w. Od roku 1532 do 1654 należał do ewangelistów. Znacząco uszkodzony podczas pożaru wsi w 1642 r. Od początku XVIII w. do 1845 r. funkcjonował jako kościół filialny parafii w Zachowicach. Modernizowany w roku 1689 i 1838. Przebudowany gruntownie w latach 1853-1854. Na przestrzeni lat 1872-1873 wzniesiono wieżę z przybudówkami oraz nadano elewacjom styl neogotycki. Ponownie remontowany w latach 1935-1939. Przetrwał nieuszkodzony II wojnę światową. Restaurowany w latach 1994-1996.

Kościół gotycki z elementami neogotyku. Orientowany, jednonawowy na rzucie prostokąta, z kwadratowym prezbiterium z zakrystią od pn. Fasada wieżowa, wieża czterokondygnacyjna, na rzucie kwadratu, od zachodu oszkarpowana narożnie, z dwoma niskimi aneksami po bokach. Od południa znajduje się kruchta. Dachy nawy, prezbiterium, kruchty i aneksów przy wieży są dwuspadowe, kryte ceramicznie, dach zakrystii jest pulpitowy, a dach wieży ostrosłupowy jest pokryty blachą. Ściany murowane, tynkowane, bez podziałów, przeprute ostrołuczными oknami (nawa, wieża). W górnych kondygnacjach wieży występują podziały ramowe w tynku. Wyposażenie w większości pochodzi z lat 1853-1854, autorstwa Fr.

Moschnera. Znajdują się tu również barokowe ołtarze boczne z 2 ćw. XVIII w. oraz renesansowy nagrobek z 1605 r.

Rysunek 17. Park dworski (relikt) w zespole dworskim w Gądowie

Źródło: Opracowanie własne

Pałac w Gniechowicach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3814/1249 z dnia 5.03.1965 r.

Przed 1582 r. na miejscu dzisiejszego dworu istniała siedziba pańska, składająca się z murowanej budowli otoczonej fosą oraz folwarkiem. Całość spłonęła w 1642 r. podczas wojny trzydziestoletniej. Na jej miejscu do 1649 r. wzniesiona została przez Konrada von Saurmę III-kondygnacyjna wieża mieszkalna, kryta dachem czterosпадowym, której towarzyszyły zabudowania gospodarcze. Ród von Saurma gospodarował majątkiem aż do wybuchu II wojny światowej. Na wschód od wieży w 1691 r. wybudowany został, w stylu wczesnobarokowym, dzisiejszy pałac. Dwór do roku 1755 uległ niewielkim przemianom. Po 1755 r. zdemontowano sygnaturkę z barokowym hełmem, zmieniono wygląd facjatek oraz przebudowano elewacje. Od połowy XIX w. pałac był stopniowo przebudowywany, tak że dzisiaj zachował tylko niewielkie pozostałości dawnego bogatego wystroju zewnętrznego. Przetrwał nieuszkodzony II wojnę światową. Po wojnie zaadaptowano go na biura i mieszkania PGR. Gruntownie wyremontowany został w 1963 r. i w latach 1969-1973 przez ówczesnego właściciela – PGR, który prowadząc pracę na własną rękę, zniszczył przy tym znaczną część substancji zabytkowej obiektu. W latach 90. XX w. po upadku PGR majątek został opuszczony. Ostatecznie został sprzedany prywatnemu inwestorowi, który rozpoczął remont obiektu m.in.

wymieniony został strop i pokrycie dachu oraz zabezpieczono otwory okienne i drzwiowe przed wejściem osób postronnych. Obecnie remont budynku został przerwany.

Jest to budynek na rzucie prostokąta, dwukondygnacyjny, nakryty mansardowym dachem czterospadowym z licznymi lukarnami zwieńczonymi trójkątnymi szczycikami. Dach kryty ceramiczną dachówką. Dłuższe elewacje dziewięcioosiowe, krótsze czteroosiowe. Ściany murowane z cegły, detal (płyciny podokienne, gzymsy) wypracowany w tynku. Wnętrze dwutraktowe, współcześnie płasko przykryte. W drugiej kondygnacji fasady zachowany niewielki fragment dekoracji sztukatorskiej - dwa putta podtrzymujące girlandę kwiatową z górną częścią kartusza herbowego.

Rysunek 18. Pałac w Gniechowicach

Źródło: Opracowanie własne

Park pałacowy w Gniechowicach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3815/366/W z dnia 24.07.1976 r.

Krajobrazowy park przypałacowy założony w XVIII w. w zespole pałacowo-folwarcznym w Gniechowicach. Od strony północno-zachodniej i północnej ograniczone zabudowaniami wsi. Od strony południowo-zachodniej oparte o rzekę Czarną Wodę. Od strony wschodniej i południowo-wschodniej znajdują się zabudowania folwarku. Obecne założenie jest pomniejszone w stosunku do pierwotnych granic, w wyniku poprowadzenia drogi przez jego środek, przekształcenia części parku na ogródki warzywne oraz systematycznej wycinki drzew. Założenie z powodu istnienia pałacu barokowego, zachowanych okazałych drzew oraz

lokalizacji przy rzece i kompleksach leśnych wprowadza istotne urozmaicenie i oprawę krajobrazową dla Gniechowic.

Rysunek 19. Park pałacowy w Gniechowicach

Źródło: Opracowanie własne

Dwór w Górzycach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A3816/1787 z dnia 20.08.1966 r.

Dwór wzniesiono w stylu renesansowym w XVII w., najprawdopodobniej na wcześniejszych fundamentach pochodzących z przełomu XVI/XVII w. przez Krzysztofa von Senitz – ówczesnego właściciela Górzyc. Około 1700 r. dwór zbarokizowano, dobudowując ryzalit i wprowadzając symetrię w bryle budynku. Przebudowany został częściowo w XIX w. Wyróżniającym elementem założenia była otaczająca dwór fosa, która została zasypana na przełomie XIX i XX w. Dwór przetrwał II wojnę światową w stanie dobrym. Po 1945 r. pałac przystosowany został na cele mieszkalne. Od 1949 r. przejęty przez PGR, który w latach 60. XX w. wszedł w skład Kombinatu PGR w Gniechowicach. W latach 1973/1974 przeprowadzono remont wnętrza obiektu. Na początku lat 80. XX w. dwór przeszedł pod zarząd Oporowskiego Kombinatu Rolnego, które upadło w latach 90. XX w. Od tego czasu dwór został opuszczony.

Budynek ceglany, otynkowany, II-kondygnacyjny z poddaszem, częściowo podpiwniczony, wzniesiony na planie prostokąta, kryty dachem kopertowym. Elewacja frontowa 7-osiowa, z 3-

osiowym ryzalitem centralnym zwieńczonym szczytem z barokowymi splotami. Elewacja północna 5-osiowa, niesymetryczna, elewacja wschodnia i zachodnia 2-osiowe. Całość obiega partia cokołu oraz profilowany gzyms podokapowy. Otwory okienne i drzwiowe prostokątne, część zamknięta łukiem odcinkowym.

Rysunek 20. Dwór w Górzycach

Źródło: Opracowanie własne

Kościół par. Wniebowstąpienia Pana Jezusa w Jaszkołtu

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/1198/1250 z dnia 5.03.1965 r.

Kościół katolicki wzniesiony w roku 1473, pierwotnie z prosto zamkniętym prezbiterium i nawą krytą sklepieniem wspartym na filarze. Około 1532 r. przejęty przez protestantów i rozbudowany poprzez dostawienie kaplicy i kruchty od strony południowej. W 2. poł. XVI w. usytuowano łożę patronacką, a w 1642 r. wzniesiono konstrukcję dźwigającą dzwony. W 1. poł. XVII w. wokół kościoła wybudowano w celach obronnych ceglany mur warowny z otworami strzelniczymi. 22 grudnia 1653 r. kościół został zrekatolicyzowany, a na pocz. XVIII w. zbarokizowany. W roku 1848 i w latach 1891-1899 przeprowadzone zostały remonty kościoła, a w latach 1893-1894 odnowiono mur warowny. Kolejne naprawy przeprowadzono w latach 1901 i 1939. Nie ucierpiał podczas II wojny światowej. Od 1945 r. świątynia funkcjonuje jako rzymsko-katolicki kościół parafialny p.w. Wniebowstąpienia Pana Jezusa w Jaszkołtu.

Kościół gotycki, orientowany, jednonawowy, na rzucie prostokąta, oszkarpowany, nakryty stromym dwuspadowym dachem. Od pn. kruchta i kaplica z łożą kolatorską, nakryte wspólnym dachem pulpitowym, w fasadzie kruchta zach. Prezbiterium węższe, prostokątne, z zakrystią i łożą patronacką nad nią. Powyżej znajduje się oszkarpowana wieża nakryta ostrosłupowym

helmem. Kościół jest murowany z cegły, a w jego szczytach znajdują się po trzy tynkowane blendy i opaski okrągłolucznych otworów okiennych w tynku. Nawa przykryta jest pseudosklepieniem zwierciadlanym, prezbiterium sklepienie krzyżowo-żebrowo z kamiennym zwornikiem z gmerkiem. Na ścianie tęczowej występują ślady pierwotnych zworników sklepienia. We wnętrzu znajdują się drewniane empory: organowa i północna, a w prezbiterium wnęka późnogotyckiego sakramentarium z XV w. Wyposażenie kościoła jest głównie barokowe ok. 1700 r.: architektoniczny ołtarz z figurami świętych i obrazem (1876-1877 r.), dwa ołtarze boczne z obrazami z pracowni Wilmanna, ambona, chrzcielnica, konfesjonał w formie altany zwieńczony obrazem „uczta u Szymona”.

Rysunek 21. Kościół par. Wniebowstąpienia Pana Jezusa w Jaskotlu

Źródło: Opracowanie własne

Pałac w Kamionnej

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3817/1251 z dnia 5.03.1965 r.

Budowla powstała około roku 1570 jako renesansowy dwór, prawdopodobnie z materiału budowlanego starego zamku jako 4-szkrzydłowa, II-kondygnacyjna budowla otoczona fosą, z niewielkim wewnętrznym dziedzińcem krużgankowym. W latach 1740-1744 nastąpiła przebudowa, w wyniku której pałac otrzymał reprezentacyjny wystrój barokowy. Między 1786 a 1870 r. rozebrane zostały skrzydła południowe i wschodnie. W 1935 r. podwyższono dach i odnowiono tynki zewnętrzne. Obiekt przetrwał II wojnę światową w stanie dobrym. Po wojnie przejęty został przez Skarb Państwa i użytkowany był przez „Pafawag” do lat 50. XX w., następnie zaadaptowano go na cele mieszkalne. Opuszczony od roku 1985, uległ błyskawicznej dewastacji.

Rysunek 22. Pałac w Kamionnej

Źródło: Opracowanie własne

Historyczny układ urbanistyczny miasta Kąty Wrocławskie

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3818/447 z dnia 08.12.1958 r.

W wymiarze urbanistycznym Kąty Wrocławskie charakteryzują się zachowaniem skali, zasadniczych podziałów i elementów małego miasta książęcego względnie biskupiego, ukształtowanego w średniowieczu. Nie zmieniony pierwotny regularny układ bloków zabudowy w granicach dawnych murów i fos, utrwalonych biegiem ulic oraz ciągami plantów i zieleni.

Obszar historycznej zabudowy i mieszczący się pośrodku rynek wydłużone są w kierunku od pd.-wsch. na pn.-zach. podporządkowane parze równoległych ulic, stanowiących oś układu i zbiegających się w miejscach dawnych bram na przelotowej drodze Wrocław-Świdnica.

Z prostokątnego rynku wybiega osiem ulic: dwie główne tworzą jego dłuższe pierzeje, w trzech narożnikach dobiegają do nich prostopadle ulice krótsze i węższe; czwarta przecznica odsunięta od narożnika pn.-wsch. ku środkowi rynkowej pierzei, dla stworzenia najkrótszego połączenia z leżącym poza murami zamkiem. Regularny blok środkowy rynku, poza dominującą wieżą ratuszową, obejmuje dwie bryły stanowiące silny akcent stylowy wieku XIX: klasycystyczny dawny kościół ewangelicki i ratusz o formach neoromańskich. W panoramie miasta panuje wysoki masyw późnogotyckiego kościoła parafialnego z przysadzistą wieżą - pw. św. Piotra i Pawła.

Zwarte zespoły domów mieszkalnych utrwalające średniowieczne ciągi komunikacyjne i podziały na bloki charakteryzują styl 2 połowy XIX w. Ze skromnym, eklektycznym wystrojem fasad. W stosunku do zabudowy sprzed w. XIX zasadniczo został zmieniony wygląd rynkowych i ulicznych pierzei przez wprowadzenie domu ustawionego kalenicowo w miejsce dawnego, z fasadą szczytową.

Pozostałości obwarowań miejskich

Wpisane do rejestru zabytków pod nr A/3819/1790 z dnia 20.08.1966 r.

Pierwsza wzmianka o Kątach jako miejscu ufortyfikowanym pochodzi z roku 1293 i lat 1297/98, kiedy to książę Bolko I Świdnicki przeniósł prawa miejskie z pobliskiego Milina. Wymienia się tam Kąty jako osadę mającą obronną warownią. Prawdopodobnie nie istniały wtedy wspólne dla miasta i warowni systemy obronne wodne, bądź murowane. Zachowany w ogólnym zarysie kształt grodziska wskazuje, że zbudowane było na planie zbliżonym do elipsy. Zakłada się, że mur był wysokości 1,6 m, do tego szczytowa strzelnicza wysokości 60 cm, następnie zwieńczenie 30 cm, razem około 2,5 m, do tego lżejsza balustrada o wysokości około jednego metra, w sumie całkowita wysokość muru wynosiła ok. 3,5 metra. Po stronie zewnętrznej dolna część muru była zapewne zakryta na wysokości od 1,5 do 2 m nasypem ziemnym w formie wału, jak to było w zwyczaju. Zachowany odcinek muru miejskiego, można datować na początek XV w. Kształt cegły i wiązania krzyżowe wskazują, że Kąty już w roku 1428 należały do miast obwarowanych murem.

Rysunek 23. Pozostałości obwarowań miejskich

Źródło: Opracowanie własne

Kościół par. św. Piotra i Pawła w Kątach Wrocławskich

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/1202/1048 z dnia 24.01.1964 r.

Kościół wzniesiony na miejscu poprzedniego ok. roku 1500. Do roku 1520 dobudowano zakrystię i kruchtę, natomiast w latach 1733-1734 kryptę nad prezbiterium. W 1624 r. wystawiono nowy dach nad nawami oraz hełm wieży. W 1792 przeprowadzono remont więźby i gontu dachowego nad prezbiterium, a w 1784 r. wzmocniono przypory. Kolejny gruntowny remont przeprowadzono w latach 1825-1827. W jego wyniku zamurowano część otworów okiennych, nadbudowano zakrystię, wykonano nowy szczyt wschodni, więźbę i ceramiczne pokrycie dachu nawy oraz naprawiono wieżę (pracami kierował arch. Julius Schultze). W 1853 r. otynkowano wieże i założono w jej górnej części neogotycką galeryjkę, którą w latach 1909-1910 zastąpiono balustradą z wieżyczkami. W 1886 r. dobudowana została kaplica chrztów. Podczas dwóch wojen światowych świątynia nie uległa zniszczeniu. W 1954 r. odnowiono wnętrze kościoła i usunięto neogotycką polichromię ścian, w 1964 r. założono nowe tynki zewnętrzne, w 1970 r. wymieniono pokrycie dachów, w 1975 wymieniono miedziane pokrycie hełmu wieży, natomiast w roku 2015 przeprowadzono renowację elewacji świątyni.

Kościół orientowany, ujęty schodkowymi szkarpami, trójnawowy. Trójprzęsłowy korpus halowy z niższym trójprzęsłowym prezbiterium zamkniętym trójbocznie. Od strony południowej

znajduje się kruchta i zakrystia, a od strony północnej kaplica chrztów. Kwadratowa wieża z klatką schodową wybudowana od południa, górą 8-boczną, otoczona galerią widokową z narożnymi wieżyczkami, zwieńczona hełmem cebulastym z latarnią. Ściany kościoła są murowane tynkowane, partia cokołowa jest wydzielona gzymsem, a dachy są ceramiczne. Prezbiterium, nawy boczne, kruchta południowa i kaplica nakryte są sklepieniem krzyżowo-żebrowym, w nawie głównej sklepienie sieciowe z tarczami herbowymi na przecięciu żeber. Na północnej ścianie prezbiterium znajdują się późnogotyckie piaskowcowe sakramentarium, ok. 1500 r.

Wyposażenie neogotyckie obejmuje: architektoniczny ołtarz główny, ambona C. Grossera z wykorzystaniem późnobarokowych rzeźb, jedno z ołtarzy bocznych, późnobarokowy ołtarz boczny; kamienne tabernakulum z pocz. XVI w., na belce tęczowej krucyfiks z XVI w., drewniana rzeźba Jana Chrzciciela z ok. 1470 r.

Rysunek 24. Kościół par. św. Piotra i Pawła w Kątach Wrocławskich

Źródło: Opracowanie własne

Kościół ewangelicki św. Elżbiety w Kątach Wrocławskich

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/1203/1252 z dnia 05.03.1965 r.

Wzniesiony w latach 1833-1836, jako kościół luterański, wg proj. K. F. Schinkla, budową kierował G. A. Frey. Pierwotnie fasadę zdobiły żeliwne reliefy wykonane przez C. A. Mächtiga wg proj. Schinkla. Po 1945 r. obiekt przemianowany został na budynek usługowy. Usunięte

zostało wyposażenie wewnętrzne i reliefowe tablice z fasady. Do 1964 r. działało w nim kino „Radość”. W 1975 r. gruntownie przebudowano wnętrze, m.in. usunięto emporę, podzielono przestrzeń na dwie kondygnacje i przedłużono okna oraz zaadaptowano budynek na obiekt handlowy. Wyremontowany na przestrzeni lat 2017-2019 ze środków budżetu Gminy oraz otrzymanego dofinansowania ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego. Od 2019 roku na piętrze budynku mieści się Regionalna Izba Pamięci, a na parterze biblioteka.

Obiekt wzniesiony w stylu arkadkowym w południowo-wschodniej części rynku głównego. Budynek na rzucie prostokąta, wysoki, jednokondygnacyjny, nakryty dwuspadowym dachem. Wysoka partia cokołowa wydzielona jest gzymsem, w elewacjach bocznych znajdują się po cztery półkoliście zamknięte wysokie okna. W fasadzie (elewacja pd. i zach.) wysunięty ryzalitowo portal w formie arkadowego triforium: archiwolty wydzielone gzymsem, tympanony tynkowane. Przy elewacji pd. zach. znajduje się przedsionek z dwiema kłatkami schodowymi po bokach. Budynek zbudowany jest z cegły licówki, żółtej i czerwonej. Wnętrze zostało całkowicie przebudowane.

Rysunek 25. Kościół ewangelicki św. Elżbiety w Kątach Wrocławskich

Źródło: Opracowanie własne

Cmentarz ewangelicki w Kątach Wrocławskich

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3820/669/W/1-2 z dnia 28.07.1992 r.

Cmentarz ewangelicki, założony w 1846 r. przy ul. Mireckiego, na planie wydłużonego prostokąta, z główną aleją biegnącą przez jego środek, stanowiącą oś symetrii założenia.

Zamknięty po II wojnie światowej, do lat 90. XX w. uległ znacznej dewastacji. W latach 90. XX w. uporządkowano dawne mogiły przedwojenne i zaadaptowano nekropole na cmentarz komunalny. W 2009 r. z kilku zachowanych nagrobków utworzono w murze od północnej strony lapidarium. Obecne rozplanowanie nekropolii czytelne. Zachowane nieliczne nagrobki i grobowce z XIX w. Najcenniejszy grób – kaplica grabowa rodziny Hindemith, pochodząca z XIX w.

Rysunek 26. Cmentarz ewangelicki w Kątach Wrocławskich

Źródło: Opracowanie własne

Kaplica grobowa rodziny Hindemith w Kątach Wrocławskich

Wpisana do rejestru zabytków pod nr A/3820/669/W/1-2 z dnia 28.07.1992 r.

Kaplica grobowa rodziny Hindemith, wzniesiona w końcówce XIX w. na ówczesnym cmentarzu ewangelickim (obecnie komunalnym) przy ul. Mireckiego. Po II wojnie światowej uległa znacznej dewastacji, odrestaurowana w latach 90. XX w.

Obiekt ceglany, otynkowany, kryty dachem płaskim. Wystrój architektoniczny w postaci gzymsu podokapowego oraz pilastrów w narożach elewacji frontowej i flankujących wejście główne.

Rysunek 27. Kaplica grobowa rodziny Hindemith w Kątach Wrocławskich

Źródło: Opracowanie własne

Zespół willowo-parkowy w Kątach Wrocławskich

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3821/691/W/1,2 z dnia 21.04.1994 r.

Założenie willowo-parkowe powstało na początku XX w. przy ul. 1-go Maja, składa się z willi, portierni, muru ogrodzeniowego z bramą i parku.

Parcelę nr 71 w dzisiejszym układzie zabudowań ukazuje już plan miasta z roku 1880, natomiast na mapie z lat 30. XX w. widoczne są zabudowania po środku parceli i przy południowo zachodniej granicy (budynek gospodarczy). Dzisiejszy budynek wzniesiony został około roku 1910, na co wskazują jego cechy stylowe. Wokół willi założony został park, który wykorzystywał zastany drzewostan. Do roku 1945 całe założenie było własnością nieznanego z nazwiska oficera hitlerowskiego. Po II wojnie światowej założenie użytkowane przez Państwowy Ośrodek Maszynowy, który przemianował wille w budynek biurowy oraz mieszkalny dla pracowników. W latach 90. XX w. założenie kupione zostało przez Spółkę Akcyjną „Sobiesław Zasada” S.A., a następnie w roku 1998 odsprzedano je osobie prywatnej, która jest jego dzisiejszym właścicielem. Na początku XXI w. założenie, wraz z willą, przeszło gruntowną renowację.

Willa w zespole willowo-parkowym w Kątach Wrocławskich

Wpisana do rejestru zabytków pod nr A/3821/691/W/1,2 z dnia 21.04.1994 r.

Budynek wzniesiony około roku 1910 przy ul. 1-go Maja. Jest to obiekt ceglany, otynkowany, z wykończeniem kamiennym w części cokołowej i dekoracyjnej okien i drzwi, wzniesiony na rzucie nieregularnym zbliżonym do prostokąta, jednopiętrowy z poddaszem, wysoko podpiwniczony, kryty dachem czterospadowym, o połaciach przenikających się z zadaszeniami szczytów i ryzalitów, ryzalitowany w elewacji południowo-zachodniej, północno-wschodniej i południowej. Na wszystkich połaciach znajdują się lukarny kryte dachami pulpityowymi. W elewacji północno-zachodniej, wejście główne zakończone jest łukowo, z kamiennymi schodami, ujęte w portal z pilastrami podtrzymującymi archiwoltę zwieńczoną kartuszem. Po boku, na wysokości parteru, występuje pięcioboczny ryzalit z tarasem na wysokości pierwszego piętra. Całość elewacji zwieńczona jest szczytem wolutowym z naczółkiem. W elewacji południowo-zachodniej występuje półkolisty ryzalit bramny, kryty dachem ostrosłupowym. W elewacji północno-wschodniej ryzalit zwieńczony jest szczytem wolutowym. W północnym narożniku elewacji w boniowanej opasce znajduje się zegar słoneczny. W elewacji południowej, ryzalit zwieńczony jest szczytem wolutowym, na wysokości parteru, znajduje się też trójboczny wykusz sięgający okapu, kryty trójbocznym daszkiem, po boku ślepy taras z łamanymi schodami. Okna i otwory wejściowe są prostokątne i zamknięte łukowo, część ujęta jest w ozdobne lub boniowane opaski oraz płyciny.

Rysunek 28. Willa w zespole willowo-parkowym w Kątach Wrocławskich

Źródło: Opracowanie własne

Park willowy w zespole willowo-parkowym w Kątach Wrocławskich

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3821/691/W/1,2 z dnia 21.04.1994 r.

Ozdobny park willowy założony został na początku XX w., równomiernie z budową willi, wykorzystując zastany drzewostan. Po północnej stronie willi ukształtowany został gazon z okrągłym klombem po środku, natomiast po stronie południowej kort tenisowy, a dalej staw. Wzdłuż zachodniej granicy poprowadzona została aleja lipowa. W południowej części założenia znajduje się sad i ogród warzywny.

Pod względem krajobrazowym park posiada znaczenie wyłącznie lokalne, jako urozmaicenie zieleni w zabudowie miasta.

Rysunek 29. Park willowy w zespole willowo-parkowym w Kątach Wrocławskich

Źródło: Opracowanie własne

Założenie ogrodowo-parkowe w Kątach Wrocławskich

Wpisane do rejestru zabytków pod nr 54/A/01 z dnia 9.11.2001 r.

Założenie parkowo-ogrodowe powstało w 2. poł. XIX w. przy willi znajdującej w Kątach Wrocławskich, na działce w formie trapezu, z osią krajobrazową skierowaną w kierunku masywu Ślęży. Na przestrzeni lat, wraz ze zmianą właścicieli willi, następował podział głównej działki założenia na mniejsze. Pierwotnie założenie sięgało dalej na południe, obejmując obszary, na których zlokalizowane są dzisiejsze budynki mieszkalne nr 9a i 9b, podczas budowy których usunięte zostały pozostałości po dawnym założeniu. W drzewostanie zachowały się pojedyncze drzewa z XIX w. Dominuje lipa szerokolistna, klon pospolity oraz dąb szypułkowy.

Rysunek 30. Założenie ogrodowo-parkowe w Kątach Wrocławskich

Źródło: Opracowanie własne

Wieża ratuszowa w Kątach Wrocławskich

Wpisana do rejestru zabytków pod nr A/3822/1792 z dnia 21.08.1966 r.

Wieża sześciokondygnacyjna, na rzucie kwadratu, w trzech górnych kondygnacjach ośmioboczna. Ostatnia kondygnacja węższa, zwieńczona hełmem ostrosłupowym. W narożach zwieńczenia trzeciej kondygnacji znajdują się kamienne figurki lwów. Elewacje są gładko tynkowane, a w narożach górnych kondygnacji wieży narożne imitacja kamiennych boni, w zwieńczeniu nadwieszony gzyms arkadkowy. Nad portalem znajduje się tablica fundacyjna (1613 r.), a na ścianie pn. trzy tablice heraldyczno- inskrypcyjne. We wnętrzu na parterze występują relikty sklepienia krzyżowego.

Rysunek 31. Wieża ratuszowa w Kątach Wrocławskich

Źródło: Opracowanie własne

Zespół pałacowo-folwarczny w Kębłowicach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3823/588/W z dnia 29.11.1985 r.

Zespół pałacowo-folwarczny wzniesiony na przestrzeni XIX w. w Kębłowicach na skrzyżowaniu ul. Przelotowej i ul. Pałacowej. Składa się z pałacu, domu ogrodnika lub inspektora dóbr, oficyny mieszkalnej, wozowni z kuźnią, obory ze stajnią, obory, stodoły i parku pałacowego.

Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym w Kębłowicach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3823/588/W z dnia 29.11.1985 r.

Pałac wzniesiony został w 1882 r. z inicjatywy Leopolda Jesdinszkiego – ówczesnego właściciela ziemskiego w Kębłowicach, w formie neobarokowej nawiązującej ukształtowaniem bryły do stylistyki francuskich zamków z doliny Loary. Po śmierci Leopolda w 1892 r.

majątkiem, aż do 1945 r. zarządzał jego syn Wilhelm. Po II wojnie światowej dwór został splądrowany przez Armię Czerwoną, a cały folwark przekształcony w Państwowe Gospodarstwo Rolne. Po 1945 r. przeprowadzono remont, przystosowując większość pomieszczeń na niezależne mieszkania. W latach 1978-1980 prowadzono pracę dekarско-blacharskie, natomiast w 1983 r. remont elewacji. Po upadku PGR w latach 90. XX w. pałac stał się własnością Agencji Nieruchomości Rolnych. Na początku XXI w. obiekt został kupiony przez inwestora prywatnego.

Jest to budynek ceglany, otynkowany, II-kondygnacyjny, wzniesiony na planie zbliżonym do prostokąta, o skomplikowanej bryle z ośmiobocznymi wieżyczkami we wschodnich narożach i wieżyczką widokową w górnej połaci dachu na przecięciu osi symetrii, kryty wielospadowym dachem mansardowym, ryzalitowany w elewacji zachodniej i wschodniej. W elewacji frontowej ryzalit z wejściem głównym ujęty dwiema pustymi wnękami, powyżej ozdobiona wolutami lukarna, flankowana po obu bokach przez dwie mniejsze. Część środkowa elewacji boniowana. W elewacji tylnej dwa ryzalitty boczne zakończone oddzielnymi balkonami i jeden centralny zakończony owalnie, nad każdym z ryzalitów lukarna wolutowa, pomiędzy nimi na wysokości parteru dwa tarasy z filarami podtrzymującymi balkony, nad którymi umieszczone zostały dwie mniejsze lukarny wolutowe. Wystrój architektoniczny w tynku w postaci gzymsu podokapowego, gzymsu podokiennego i międzykondygnacyjnego oraz opraw okien i drzwi (proste obramowania i nadproża). Otwory okienne i drzwiowe prostokątne oraz zamknięte łukiem pełnym.

Rysunek 32. Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym w Kębłowicach

Źródło: Opracowanie własne

Park pałacowy w zespole pałacowo-folwarcznym w Kębłowicach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3823/588/W z dnia 29.11.1985 r.

Park poddworski w zespole pałacowo-folwarcznym w Kębłowicach, założony na początku XIX w. po południowej stronie dzisiejszego pałacu jako ogród ozdobny. Około lat 80. XIX w., prawdopodobnie wraz z budową obecnego pałacu, nastąpiła również jego rozbudowa – uzupełnienie zadrzewienia i posadzenie żywopłotu z głogu. Od północy i wschodu granicę stanowiły zabudowania folwarczne, natomiast od południa i zachodu pola uprawne. W południowej części znajduje się przeciwpożarowy zbiornik wodny, pierwotnie staw. Pod względem krajobrazowym, z uwagi na brak wyróżniających się walorów, założenie posiada znaczenie lokalne. Obecnie założenie zaniedbane, powoli zarastające samosiewem.

Rysunek 33. Park pałacowy w zespole pałacowo-folwarcznym w Kębłowicach

Źródło: Opracowanie własne

Kościół fil. pw. Wniebowzięcia NMP w Killanowie

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/1204/1792 z dnia 20.08.1966 r.

Wzniesiony w latach 1568-1569 z inicjatywy opata klasztoru Premonstratensów z Wrocławia. W roku 1651, według protokołu wizytacyjnego, ściany zdobiła polichromia, a drewniany strop nad nawą posiadał dekorację snycerską. Na przestrzeni lat świątynia była wielokrotnie remontowana, m.in. w 1889 r. odnowiono tynki i pomalowano wnętrza, natomiast w 1901 r. założono nowy hełm wieży.

Kościół wzniesiony w stylu gotyckim, orientowany, jednonawowy, z krótkim, prostokątnym, oszkarpowanym prezbiterium zamkniętym od zewnątrz trójbocznie, od wewnątrz - półkoliście, z zakrystią od pn. Od pd. - kruchta, od zach. czterokondygnacyjna, kwadratowa wieża, z fasadą ujętą parą uskokowych szkarp, nakryta dachem namiotowym z datą 1715 r. Elewacje murowane, gładko otynkowane. Dach nawy jest dwuspadowy, prezbiterium wielospadowy, a w zakrystii pulpitowy - na przedłużeniu połaci dachu prezbiterium, pokryty z ceramicznej dachówki. Wyładowany gzyms wieży - na kostkowych kroksztynach. Prezbiterium sklepione kolebką, nawa nakryta jest stropem, pierwotnie pokrytym dekoracją snycerską.

Wyposażenie obejmuje: ołtarz główny barokowy z 1704 r., kamienne sakramentarium z 2 poł. XVI w., klasycystyczną ambonę i kilka obrazów z XVIII w.

Rysunek 34. Kościół fil. pw. Wniebowzięcia NMP w Kilianowie

Źródło: Opracowanie własne

Pałac w Krobielowicach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3824/1794 z dnia 20.08.1966 r.

Załączkiem dzisiejszego pałacu była wzniesiona przed 1349 r. mieszkalno-obronna wieża rycerska. W latach 1570-1780, wzniesiono dzisiejsze skrzydło północne. W 1657 r. z inicjatywy opata Andreasa Gebela przeprowadzono prace renowacyjne. Największą rozbudowę pałacu przeprowadzono w latach 1702-1704, kiedy to wzniesiono pozostałe skrzydła, tworząc zamknięty czworobok z wewnętrznym dziedzińcem. Prawdopodobnym autorem rozbudowy pałacu był J. Frollich. Pod koniec XVIII w. przeprowadzono remont, w wyniku którego budowli nadano wystrój późnobarokowy. W następnych latach, aż do roku 1878 przeprowadzono kilka

kolejnych większych remontów, w czasie których m.in. zmieniono układ pomieszczeń i ich funkcję oraz dobudowano ryzalit, krużganek a w narożach wieże. W latach 1938-1939 przeprowadzono prace remontowo-konserwatorskie, pod kierownictwem arch. Hogreve z Wrocławia. Po II wojnie światowej przejęty przez Skarb Państwa i przekazany w zarząd PGR-om, które do 1975 r. użytkowały go na cele mieszkalno-biurowe. Po roku 1975 wysiedlono lokatorów, a cały obiekt uległ degradacji. W 1978 r. przejęty przez biuro turystyki młodzieżowej „Juventus”, które doprowadziło do jeszcze większej dewastacji pałacu. W 1991 r. przejęty przez osobę prywatną i odbudowany w latach 1992-1995. Obecnie w pałacu mieści się hotel.

Budynek ceglany, częściowo kamienny, otynkowany, dwukondygnacyjny z użytkowym poddaszem, w większości podpiwniczony, wzniesiony na rzucie zbliżonym do kwadratu, z wewnętrznym dziedzińcem otoczonym zamkniętą galerią, poszczególne skrzydła kryte dachem dwuspadowym. W elewacji wschodniej ryzalit zakończony szczytem o wklęsło-wypukłym profilu, w narożach południowo-wschodnim i południowo-zachodnim okrągłe wieże zwieńczone cebulastymi hełmami z kulami, iglicami i chorągiewkami. Między wieżami dwukondygnacyjny krużganek arkadowy. Szczyty i facjatki kryte własnymi daszkami dwuspadowymi. W połaciach dachowych facjatki, część z prostokątnymi okienkami. Wystrój architektoniczny w tynku w postaci gzymsu kordonowego, fryzu oraz opraw okien (obramowania z uszakami, nadokienniki, płyciny podokienne). Wnętrze przekształcone współcześnie na cele hotelowe. Z wyposażenia zachowały się tylko elementy kamieniarki późnorenesansowej i barokowej oraz drobne elementy wystroju XIX-wiecznego.

Rysunek 35. Pałac w Krobielowicach

Źródło: Opracowanie własne

Budynek bramny w zespole pałacowo-folwarcznym w Krobielowicach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr 36/A/00/1-3 z dnia 23.10.2000 r.

Budynek wzniesiony w roku 1878 w Krobielowicach, w zespole pałacowo-folwarcznym. Funkcjonował jako brama prowadząca na teren folwarku. Jest to obiekt w części dolnej ceglany, w górnej kondygnacji obłożony drewnem, wzniesiony na planie zbliżonym do kwadratu, kryty dachem namiotowym ze ściętym szczytem, z bramą zamkniętą łukiem pełnym, ozdobioną portalem z rozetami, płycinami i czworobocznymi kłińcami. Po bokach schodkowe przypory, ozdobione blendami zamkniętymi łukiem. Część drewniana, z prześwitami strzeleckimi, nieznacznie nadwieszona w narożach i bokach, z facjatkami od strony północnej i południowej, krytymi daszkami dwuspadowymi.

Rysunek 36. Budynek bramny w zespole pałacowo-folwarcznym w Krobielowicach

Źródło: Opracowanie własne

Oficyna mieszkalna I w zespole pałacowo-folwarcznym w Krobielowicach

Wpisana do rejestru zabytków pod nr 36/A/00/1-3 z dnia 23.10.2000 r.

Budynek wzniesiony około roku 1878 w Krobielowicach, w zespole pałacowo-folwarcznym. Jest to obiekt ceglany, otynkowany, wzniesiony na planie prostokąta, piętrowy z poddaszem, kryty dachem dwuspadowym z attyką schodkową w szczytach, z czego każdy schodek ozdobiony ceglana arkadą. W szczytach okrągłe okienka doświetlające poddasze i dwa okienka romboidalne. Szczyt 3-osiowy z oknami zamkniętymi nadprożem odcinkowym, wykończonym w cegle, część otworów okiennych jest zblendowana. Między szczytem

a piętrem opaska z cegieł ustawionych narożnie. Elewacja boczna 5-osiowa, z wejściem na osi środkowej. Część centralna i naroża boniowane, z gzymsem kordonowym. Elewacje ozdobione stalowymi rozetami.

Rysunek 37. Oficyna mieszkalna I w zespole pałacowo-folwarcznym w Krobielowicach

Źródło: Opracowanie własne

Chlewnia w zespole pałacowo-folwarcznym w Krobielowicach

Wpisana do rejestru zabytków pod nr 36/A/00/1-3 z dnia 23.10.2000 r.

Budynek wzniesiony w roku 1878 w Krobielowicach, w zespole pałacowo-folwarcznym. Jest to obiekt ceglany, otynkowany, wzniesiony na planie prostokąta, z poddaszem, z trzema bramami wejściowymi rozstawionymi niesymetrycznie, kryty dachem dwuspadowym, z attyką schodkową w szczytach, z czego każdy schodek ozdobiony ceglana arkadą. Wejścia podkreślone ryzalitem zakończonym facjatą ze schodkową attyką i arkadą. Otwory drzwiowe i okienne zakończone pełnym łukiem. W elewacjach szczytowych podwójne okienko arkadowe i otwór okienny doświetlający poddasze. Wystrój architektoniczny w cegle i tynku w postaci gzymśu podokapowego i obramowania okien.

Rysunek 38. Chlewnia w zespole pałacowo-folwarcznym w Krobielowicach

Źródło: Opracowanie własne

Park pałacowy w zespole pałacowo-folwarcznym w Krobielowicach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3825/364/W z dnia 24.07.1976 r.

Założenie parkowo-krajobrazowe założone ok. XVII w. pierwotnie jako kwaterowy ogród przypałacowy. Rozszerzony w wieku XIX o pobliskie stawy, łąki i tereny leśne. Położony jest na terenie nizinnym, na obszarze podmokłym, poprzecinanym przez rowy melioracyjne. Główne osie kompozycyjne i widokowe skupiają się na budynku pałacu i biegną od niego m.in. w kierunku zachodnim – pomiędzy stawami, w kierunku północnym – do budynku bramnego czy kierunku południowym – w stronę lasu. W kierunku wschodnim od pałacu usytuowany jest folwark. Drzewostan założenia nie jest bogaty gatunkowo. Przeważają w nim gatunki charakterystyczne do środowiska łąkowego i łąkowego m.in. jesiony, wierzby, olchy czy dęby. Dawny układ przestrzenny parku został w dużej mierze zachowany, jednak dawne osie kompozycyjne zostały zatarte poprzez liczne samosiewy i współczesne nasadzenia. Głównymi walorami i wartościami założenia jest jego naturalistyczny charakter, z przewagą drzew rodzimych i z odległymi powiązaniem z otoczeniem. Park jest dominującym elementem otoczenia wsi, jednak ze względu na ukrycie wśród zieleni – nie stanowi on jej dominanty.

Rysunek 39. Park pałacowy w zespole pałacowo-folwarcznym w Krobielowicach

Źródło: Opracowanie własne

Mauzoleum marszałka. G. L. Blüchera w Krobielowicach

Wpisane do rejestru zabytków pod nr A/3826/517/W z dnia 17.02.1984 r.

Mauzoleum Marszałka G. L. Blüchera, wzniesione w latach 1846-1853, w Krobielowicach, przy drodze Krobielowice – Kąty Wrocławskie.

Gebhard Leberecht von Blücher zmarł 12.09.1819 r. Pierwotnie pochowano go w kościele w sąsiednich Wojtkowicach, ale w roku 1820 jego zabalsamowane zwłoki zostały przeniesione do krypty, która obecnie jest ok. 2,5 m za mauzoleum. Już wówczas zakładano, iż jest to rozwiązanie tymczasowe. Na wydzielonym z krobielowickiego majątku terenie planowano zbudowanie grobowca w kształcie piramidy, na której ściętym wierzchołku miał spoczywać lew, a po bokach grobowca miały stać dwa sfinksy. Do zbudowania grobowca miał posłużyć, ważący ok. 600 ton granit, wykuwany ze zbocza Ślęży. Z uwagi jednak na trudności techniczne przy próbach transportowania dalsze prace zostały przerwane na prawie 20 lat. W setną rocznicę śmierci Blüchera Fryderyk Wilhelm IV postanowił wznowić przedsięwzięcie. Prace budowlane rozpoczęły się w 1846 r. i trwały przez 4 kolejne lata. Mauzoleum o podstawie kwadratu ma wymiary 5,5 m, a wysokie jest na 11 m. U szczytu mauzoleum zamontowano medalion przedstawiający marmurowe popiersie marszałka. Wejście do krypty zamykały drzwi odlane z żeliwa i wewnętrzna kuta krata. Okrągłą wieżę przykrywa półkolisty granit o średnicy 4,54 m. W przyziemiu urządzono kaplicę, a pod nią, w miedzianym sarkofagu złożono zwłoki

marszałka. Pełna patetycznych akcentów uroczystość pogrzebowa z udziałem króla i licznie zgromadzonych notabli, odbyła się 28. 08.1853 r.

Jest to obiekt murowany z granitowych ciosów, wzniesiony w formie rotundy, na wysokim kwadratowym cokole, nakryty kamienną kopułą. Wejście główne w części cokołowej, poprzedzone schodkami. Wystrój architektoniczny w kamieniu w postaci profilowanego gzymsu cokołowego, gzymsu podokapowego z kroksztynami, żłobkowanego portalu drzwi wejściowych oraz umieszczonego nad otworem wejściowym medalionu z rzeźbionym w marmurze popiersiem G. L. Blüchera, wykonanym przez H. Bergesa. Od strony północnej – kamienny grobowiec.

Rysunek 40. Mauzoleum marszałka. G. L. Blüchera w Krobielowicach

Źródło: Opracowanie własne

Kościół par. św. Trójcy w Małkowicach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/1205/1253 z dnia 5.03.1965 r.; 14.07.1997 r.

Świątynia wzniesiona została w stylu gotyckim, w dwóch fazach: w 2. poł. XIV w. wzniesiono prezbiterium, natomiast w 1. poł. XV w. korpus nawowy. Pierwotnie katolicki, w okresie reformacji, przejęty przez ewangelistów. Powrócił w ręce katolików 1653 r. W 1655 i 1680 r. przeprowadzono remont wieży. Na przełomie XVII i XVIII w. kościół został zbarokizowany poprzez otrzymanie nowego wyposażenia. W 1723 r. zwieńczono wieżę nowym hełmem z latarnią, który następnie był naprawiany w latach 1823, 1844, 1862 i 1908. Na przełomie XIX i XX w. kościół był wielokrotnie remontowany. Przetrwiał II wojnę światową z niewielkimi zniszczeniami (uszkodzony dach i okna). Kościół ponownie remontowano w latach 1967-1968 (naprawa dachu i elewacji), 1969-1970 (odnowienie wnętrza), 1993-1994 (dach, elewacje, wymiana tynków na wieży) oraz 2010-2013.

Jest to kościół wzniesiony w stylu gotyckim, na rzucie prostokąta, orientowany, murowany z cegły, jednonawowy, dwuprzęsłowy z wyodrębnionym, dwuprzęsłowym, trójbocznie zamkniętym prezbiterium oraz częściowo otynkowaną, czworoboczną wieżą od zachodu, która w górnych kondygnacjach przechodzi w oktagon zwieńczony hełmem z latarnią. Dach nad głównym korpusem dwuspadowy, nad prezbiterium wielospadowy. Od strony północnej do prezbiterium przylega zakrystia kryta dachem pulpitowym, natomiast od strony południowej do nawy kruchta. Wyposażenie kościoła barokowe: ołtarze z ok. 1680 r., łożo patronackie, konfesjonał i snycerska boazeria w prezbiterium z ok. 1730 r., ambona z ok. 1700 r., chrzcielnica z k. XVII w.; organy kościelne z 1880 r., dzwon na wieży z 1547 r.

Rysunek 41. Kościół par. św. Trójcy w Małkowicach

Źródło: Opracowanie własne

Cmentarz katolicki w Małkowicach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/1205/1253 z dnia 14.07.1997 r.

Katolicki cmentarz przykościelny, obecnie zlikwidowany, założony w XV w. na planie owalu wokół centralnie umieszczonego kościoła, z obsadzeniem na obrzeżach. Obecne rozplanowanie nekropolii czytelne. Zieleń cmentarna uporządkowana. Zachowane nieliczne nagrobki - najstarszy z XVIII w.

Rysunek 42. Cmentarz katolicki w Małkowicach

Źródło: Opracowanie własne

Mur cmentarny z bramą w Małkowicach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/1205/1253 z dnia 14.07.1997 r.

Kamienny mur ogrodzeniowy z przyporami pochodzący z końcówki XVI w., uzupełniony cegłą w następnych latach i bramą wzniesioną w XX w. zwieńczoną renesansową attyką.

Rysunek 43. Mur cmentarny z bramą w Małkowicach

Źródło: Opracowanie własne

Zespół klasztorno-opiekuńczy zakonu Elżbietanek w Małkowicach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/625/1-3 z dnia 27.11.2007 r.

Zespół klasztorno-opiekuńczy zakonu Elżbietanek wzniesiony na początku XX w. Obecnie dom opieki. Składa się z klasztoru (obecnie dom opieki „Caritas”), budynku mieszkalnego, budynku mieszkalno-gospodarczego, budynku gospodarczego (obecnie hydrofornia) i piwnic ziemnych (obecnie garaż i magazyn).

Powstał na początku XX w. kiedy to wzniesiono budynek klasztoru i domu opiekuńczego. Monumentalną budowlę zaprojektował radca budowlany Josef Eber. Podczas II wojny światowej zamieniony w lazaret. Po 1945 r. przemianowany na sierociniec administrowany przez Caritas. W 1952 r. upaństwowiony i przemieniony w Państwowy Dom Dziecka, który funkcjonował do końca lat 90. XX w. W okresie tym zagospodarowano otoczenie zespołu (m.in. utworzono ogród warzywny, sad i fermę drobiu), przeprowadzono remonty głównego budynku. W roku 2003 zespół został przejęty ponownie przez Caritas i rok później został gruntownie wyremontowany w celu przystosowania go do funkcji nowoczesnego domu opieki dla osób niepełnosprawnych umysłowo.

Klasztor w zespole klasztorno-opiekuńczym zakonu Elżbietanek w Małkowicach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/625/1-3 z dnia 27.11.2007 r.

Budynek na rzucie litery E, o znacznie rozczłonkowanej bryle. Wydłużony, prostokątny korpus po bokach ujęty parą prostokątnych skrzydeł skierowanych na pn. wsch., wysuniętych przed fasadę (pd. zach.) w formie trójosiowych ryzalitów. Trzecie skrzydło jest prostopadłe do osi tylnej elewacji korpusu (pn. wsch.), wysunięte na pn. zach., oszkarpowane, zamknięte dwukondygnacyjną, czteroboczną, oszkarpowaną apsydą.

Człony budynku wysoko podpiwniczone, trójkondygnacyjne, nakryte dwuspadowymi i trójspadowymi dachami rozczłonkowanymi licznymi lukarnami (1. w formie zróżnicowanych w rozmiarach okien powiekowych, 2. kwadratowe, nakryte daszkami pulpitowymi), facjatkami trójosiowymi z trójkątnym szczytem, szczytami wieńczącymi ryzality, kominami z naddaszkami, oraz sygnaturką pośrodku dachu skrzydła środkowego, nakrytą gruszkowatym hełmem z prześwitem. Okapy dachów nad szczytami ryzalitów wysunięte na końcówkach krokwi, usztywnione zastrzałami i krążynami o dekoracyjnych układach.

Korpus jedenastoosiowy, boczne elewacje skrzydeł bocznych siedmioosiowe z czterokondygnacyjnym ryzalitem zamkniętym trójkątnym szczytem pośrodku. Boczne elewacje skrzydła środkowego - ośmioosiowe, przeprute oknami zróżnicowanymi w kształcie i rozstawie.

Skomplikowany wystrój elewacji o charakterze deseniowym, wykorzystujący zróżnicowane faktury tynków (fakturalny i gładki) oraz dwubarwność materiału (tynk i cegła), skomponowany z powtarzalnych elementów. Partia cokołowa ceglana, wydzielona masywnym gzymsem. Kondygnacje rozdzielone są szerokimi fryzami z cegły. Naroża ścian i opaski okien są ceglane. Płyciny podokienne wypełnione są ceglanyimi balustradkami. W przestrzeniach międzyokiennych fasady znajdują się geometryczne motywy z cegły na tynkowanym tle. Między fryzami i oknami - płyciny tynku fakturalnego - w elewacjach skrzydła pn. zach. lub płyciny tynku fakturalnego konturowane pasami tynku gładkiego - w pozostałych elewacjach. W kompozycji ścian istotną rolę odgrywają proporcje okien zamkniętych łukiem odcinkowym, z wielopodziałowymi nadświetlami: przeważają okna dwudzielne, w ryzalitach - trójdzielne. Ponadto szerokie okna wielopodziałowe, wąskie okna jednodzielne oraz zestawione parami okna ostrołuczne.

Rysunek 44. Klasztor w zespole klasztorno-opiekuńczym zakonu Elżbietanek w Małkowicach

Źródło: Opracowanie własne

Budynek mieszkalny w zespole klasztorno-opiekuńczym zakonu Elżbietanek w Małkowicach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/625/1-3 z dnia 27.11.2007 r.

Budynek mieszkalny wzniesiony w roku 1912 w zespole klasztorno-opiekuńczym zakonu Elżbietanek. Jest to obiekt ceglany, o konstrukcji ryglowej z wypełnieniem muru z cegieł, parterowy z poddaszem, wzniesiony na planie prostokąta, kryty dachem dwuspadowym podwyższonym na ścianie kolankowej. W połaci północno-wschodniej i południowo-

zachodniej lukarny typu „wole oko”. Elewacje boczne i szczytowe trójosiowe. Wystrój architektoniczny w postaci profilowanych końcówek belek konstrukcji dachowej oraz okapów dachów wysuniętych na końcówkach krokwi.

Rysunek 45. Budynek mieszkalny w zespole klasztorno-opiekuńczym zakonu Elżbietanek w Małkowicach

Źródło: Opracowanie własne

Budynek gospodarczy w zespole klasztorno-opiekuńczym zakonu Elżbietanek w Małkowicach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/625/1-3 z dnia 27.11.2007 r.

Budynek gospodarczy wzniesiony w roku 1913 w zespole klasztorno-opiekuńczym zakonu Elżbietanek, obecnie hydrofornia. Jest to obiekt ceglany, otynkowany, wzniesiony na rzucie kwadratu, na wysokiej podmurówce, kryty dachem namiotowym tworzącym podcieniowy ganek, wsparty na drewnianych słupach z zastrzałami, ograniczony balustradami. Otwory w kształcie prostokątów, zamknięte łukiem odcinkowym, ujęte w ceglane obramowania.

Rysunek 46. Budynek gospodarczy w zespole klasztorno-opiekuńczym zakonu Elżbietanek w Małkowicach

Źródło: Opracowanie własne

Zespół pałacowy w Małkowicach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/1268/1-3 z dnia 4.08.2009 r.

Zespół pałacowo-folwarczny wzniesiony w 1. poł. XIX w. składa się z pałacu, oficyny pałacowej, stajni z częścią mieszkalną, dwóch budynków obór, stodoły oraz parku pałacowego.

Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym w Małkowicach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/1268/1-3 z dnia 4.08.2009 r.

Pałac wzniesiony w roku 1850, w stylu neoklasycystycznym. Jest to obiekt ceglany, otynkowany, dwukondygnacyjny, z poddaszem, wzniesiony na planie prostokąta, ryzalitowany centralnie w elewacji zachodniej i wschodniej, kryty niskim dachem namiotowym z belwederem, podwyższonym na ścianie kolankowej. Ryzalit w elewacji zachodniej, z głównym wejściem, zakończony frontonem z gładkim tympanonem, kryty dachem dwuspadowym. Ryzalit w elewacji wschodniej, z otwartym balkonem na wysokości pierwszego piętra, zakończony frontonem z gładkim tympanonem, kryty dachem dwuspadowym. Wystrój

architektoniczny w tynku w postaci gzymsu podokapowego, gzymsu kordonowego, gzymsu międzykondygnacyjnego i gzymsu cokołowego, boniowanej części parterowej oraz w części ponadparterowej boniowanych naroży i lizen. Wejście główne zakończone łukiem koszowym.

Rysunek 47. Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym w Małkowicach

Źródło: Opracowanie własne

Stajnia z częścią mieszkalną w zespole pałacowo-folwarcznym w Małkowicach

Wpisana do rejestru zabytków pod nr A/1268/1-3 z dnia 4.08.2009 r.

Stajnia z częścią mieszkalną w zespole pałacowo-folwarcznym, wzniesiona w połowie XIX w. Jest to obiekt ceglany, otynkowany, z poddaszem, wzniesiony na planie prostokąta, kryty dachem mansardowym, podwyższonym na ścianie kolankowej. Wystrój architektoniczny w tynku w postaci gzymsu podokapowego oraz międzykondygnacyjnego. Otwory okienne oraz część bram w części parteru zakończone łukiem pełnym.

Rysunek 48. Stajnia z częścią mieszkalną w zespole pałacowo-folwarcznym w Małkowicach

Źródło: Opracowanie własne

Park pałacowy w zespole pałacowo-folwarcznym w Małkowicach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/1268/1-3 z dnia 4.08.2009 r.

Park pałacowy w zespole pałacowo-folwarcznym, założony w XIX w. po wschodniej części pałacu, częściowo ogrodzony wokół płotem z płyt betonowych. Dawny układ przestrzenny i komunikacyjny nieczytelny. Z uwagi na niewielki teren założenia i płaską rzeźbę terenu, park ma wyłącznie lokalne znaczenie.

Rysunek 49. Park pałacowy w zespole pałacowo-folwarcznym w Małkowicach

Źródło: Opracowanie własne

Kościół fil. św. Mikołaja w Pełcznicy

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/1206/1802 z dnia 22.08.1966 r.

Kościół wzniesiony w XV w. w stylu gotyckim. W końcu XV w. dobudowano od północy prostokątną zakrystię. Przebudowany w stylu barokowym na przestrzeni lat 1748-1750.

Kościół ceglany, otynkowany, orientowany, jednonawowy, z węższym, trójbocznie zamkniętym, oszkarpowanym prezbiterium. Od strony zachodniej przy korpusie nawowym, wieża na planie kwadratu, kryta czterospadowym dachem mansardowym. Od strony północnej, na wysokości prezbiterium, prostokątna zakrystia. Świątynia kryta dachem dwuspadowym nad korpusem głównym, wielospadowym nad prezbiterium i pulpitem nad zakrystią. Od strony prezbiterium seria uskokowych skarp oraz zamknięta łukiem ostrym blendą. Wystrój architektoniczny w tynku w postaci gzymsu podokapowego, prostego gzymsu międzykondygnacyjnego, zdwojonych pilastrów w narożach wieży oraz gładkich opasek z uszakami otworów okiennych i drzwiowych. Główny otwór wejściowy w portalu zakończony półkolistym gzymsem wspartym na dwóch wolutowych konsolkach, z wyżej umieszczonym edykiem z rzeźbą Madonny z Dzieciątkiem. Otwory okienne prezbiterium, nawy i górnej kondygnacji wieży zamknięte łukami pełnymi, pozostałe prostokątne.

Zabytkowe wyposażenie barokowe pochodzące z 2. poł. XVII w., w tym m.in. architektoniczny ołtarz główny z ok. 1690 r. oraz obrazy, rzeźby, dwa boczne ołtarze rokokowe, ambona

i chrzcielnica z grupą chrztu na pokrywie. Na uwagę zasługuje również gotycka rzeźba Mater Dolorosa z 2. ćw. XV w.

Rysunek 50. Kościół fil. św. Mikołaja w Pelcznicy

Źródło: Opracowanie własne

Pałac w Rybnicy

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3827/615/W z dnia 30.12.1987 r.

Budynek wzniesiony na przełomie XIX i XX w. w miejscowości Rybnica, w stylu neogotyckim. Jest to obiekt ceglany, otynkowany, wzniesiony na planie litery „L”, trójkondygnacyjny z poddaszem, podpiwniczony, kryty niskim dachem dwuspadowym. Elewacja frontowa 5-osiowa, z pseudoryzalitem w osi centralnej, poprzedzonym murem z balkonem, zakończonym trapezowym szczytem z pięcioma wieżyczkami z krenelażem. Po stronie zachodniej czterokondygnacyjna wieża zakończona krenelażem ze słupkami w narożach. Pomiędzy wieżą a elewacją główną, II-kondygnacyjny ganek. Wystrój architektoniczny w tynku w postaci podokapowego, gzymsu międzykondygnacyjnego, gzymsów podokiennych oraz dekoracji tynkarskiej w formie arkad i zygzaków. Otwory okienne i drzwiowe prostokątne oraz zamknięte łukiem odcinkowym i Tudorów, część wtórnie zamurowana. Obecnie w pałacu mieszczą się prywatne lokale mieszkalne.

Rysunek 51. Pałac w Rybnicy

Źródło: Opracowanie własne

Kościół fil. św. Jadwigi w Sadkowie

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/1207/1805 z dnia 22.08.1966 r.

Kościół wybudowany w 1615 r. w Sadkowie. Pierwotnie jako świątynia ewangelicka, rekatolicyzowany w 1653 r. Gruntownie remontowany w XVIII w. Prace modernizacyjne prowadzono również w XIX i w 1. poł. XX w. Kościół przetrwał II wojnę światową w stanie dobrym. W 1965 r. przeprowadzono ogólny remont kościoła oraz w 1978 r. mniejsze prace modernizacyjne. Z nocy 3 na 4 listopada 1995 r. częściowo zniszczony przez pożar (całkowitemu zniszczeniu uległa dzwonnica oraz pokrycie dachowe). Odbudowany w latach 1996-1997.

Obiekt wzniesiony w konstrukcji szkieletowej z wypełnieniem z gliny i cegły na kamienno-ceglanym cokole z wolnostojącą, drewnianą dzwonicą o konstrukcji słupowej od strony zachodniej. Otynkowany, z wyjątkiem cokołu i wieży. Kościół jest orientowany, jednonawowy, z niższym prezbiterium zamkniętym trójbocznie oraz nawą wzniesioną na planie prostokąta. Od strony południowej prezbiterium i nawy dostawiona zakrystia i dwie kruchty. Korpus nawowy kryty dachem dwuspadowym, prezbiterium i kruchty dachem wielospadowym, zakrystia dachem pulpitowym, natomiast wieża dachem namiotowym zwieńczonym hełmem, ze znacznie wysuniętymi okapami. Wejście główne w portalu zakończonym trójkątnie. Zabytkowe wyposażenie wewnętrzne w postaci ołtarza głównego z ok. 1730 r.,

manierystycznej ambony z ok. 1615 r., renesansowej (1580 r.) i barokowej (1735 r.) chrzcielnicy oraz prospektu organowego z 1735 r.

Rysunek 52. Kościół fil. św. Jadwigi w Sadkowie

Źródło: Opracowanie własne

Pałac w Sadkowie

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3828/1806 z dnia 22.08.1966 r.

Pałac wzniesiony w 1744 r. w Sadkowie, w stylu barokowym, na miejscu dawniejszego, zniszczonego pożarem, obiektu renesansowego (przypuszczalnie dworu nawodnego), z częściowym wykorzystaniem jego zachowanych elementów, z polecenia Hioba Heinrich von Rothkirch. Przebudowywany w latach 80. XVIII w. w stylu klasycystycznym oraz następnie w końcówce XIX w. oraz w 1935 r. Ród von Rothkirch zarządzał pałacem do końca II Wojny Światowej. Przez kilka lat po wojnie był nieużytkowany. W 1949 r. po remoncie wewnątrz przejęty został przez Państwowe Gospodarstwo Rolne oraz przemianowany na mieszkania i pomieszczenia biurowe pracowników PGR. Po upadku PGR, majątek wydzierżawiła prywatna firma rolnicza. Obecnie jest to budynek biurowy spółki rolniczej.

Obiekt ceglany, otynkowany, II-kondygnacyjny z poddaszem, wzniesiony na planie prostokąta, kryty dachem mansardowym. W elewacjach bocznych po 5 lukarn, z najmasywniejszymi centralnymi, oraz po 3 lukarny w elewacjach szczytowych. Lukarny ujęte w sploty wolutowe, zwieńczone belkowaniem z dwuczłonowym szczytem ujętym sterczynami. Elewacja frontowa 7-osiowa, ze środkową osią ujętą pilastrami w porządku wielkim oraz otworem wejściowym

ujęty w portal z dwiema tarczami herbowymi rodów v. Rothkirch i v. Heugel. Elewacje boczne 3-osiowe. Wystrój architektoniczny w tynku w postaci boniowanego parteru, podziałów ramowych na wysokości piętra, profilowanego gzymsu podokapowego, gzymsu międzykondygnacyjnego oraz opraw okien i drzwi (obramowania z uszakami, nadproża i podokienniki wsparte na konsolkach).

Rysunek 53. Pałac w Sadkowie

Źródło: Opracowanie własne

Park pałacowy w Sadkowie

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3829/365/W z dnia 24.07.1976 r.

Park pałacowy założony w XIX w. w zespole pałacowo-folwarcznym w Sadkach. Od strony zachodniej i północnej graniczy z zabudowaniami wsi, od wschodu z zabudowaniami folwarcznymi, natomiast od południa z polami rolnymi. W części wschodniej znajduje się pałac wraz z kilkoma zabudowaniami folwarcznymi. Pierwsze prace w formie zadrzewień zaczęto prowadzić już w 1. poł. XIX w. Kolejne prace prowadzono na początku XX w. Po II wojnie światowej uległ dewastacji wraz z dużym zatarciem pierwotnego układu kompozycyjnego. Zachowały się ślady alejek. Pod względem krajobrazowym park ma znaczenie wyłącznie lokalne, jako urozmaicenie zieleni w zabudowie wsi.

Rysunek 54. Park pałacowy w Sadkowie

Źródło: Opracowanie własne

Pałac w Sadowicach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3830/584 z dnia 24.08.1959 r.

Budynek wzniesiono, w miejscu poprzedniego obiektu, na początku XVIII w. w stylu barokowym. Po 1789 r. nadano mu cech klasycystycznych. Kolejna duża przebudowano nastąpiła w 1903 r. i nadała pałacowi cech neobarokowych. W 1914 r. obiekt rozbudowano do obecnego kształtu. W 1945 r. pałac został zdewastowany, a w 1958 r. całkowicie opuszczony i zrujnowany. W 1966 r. przeprowadzono remont generalny obiektu, a w 1968 r. budynek zaadaptowano na Zakład Poprawczy Ministerstwa Sprawiedliwości. Budynek remontowany był kolejno w latach 1977-1978 (dach, elewacje), 1986-1989 (elewacje), 1998 (po powodzi z 1997 r.) i w 2007 roku.

Jest to obiekt ceglany, otynkowany, wysoko podpiwniczony, I-kondygnacyjny, wzniesiony na planie zbliżonym do wydłużonego prostokąta, z prostopadłymi, wysuniętymi ryzalitowo II-kondygnacyjnymi skrzydłami połączonymi łącznikami z bryłą główną, kryty dachem mansardowym, czterospadowym, zróżnicowanym wysokościowo. W elewacji północnej arkadowy podcień, z archiwoltami wspartymi na parach kolumn, do którego prowadzą reprezentacyjne schody. W połaciach dachowych liczne lukarny zakończone łukiem odcinkowym. W elewacji frontowej wejście główne poprzedzone portykiem kolumnowo-filarowym, zwieńczonym balkonem i mansardą zakończoną faliście. Budynek boniowany

na wysokości przyziemia oraz w narożach. Wystrój architektoniczny okien i drzwi w tynku w postaci obramowań, nadproży z płycinami i nadokiennikami. Część okien ujęta arkadowo, rozdzielona kolumnami dźwigającymi belkowanie z wazonami. Na elewacji gzymsy podokapowe i cokołowe.

Rysunek 55. Pałac w Sadowicach

Źródło: Opracowanie własne

Park w Sadowicach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3831/362/W z dnia 24.07.1976 r.

Park założony w XIX w. w zespole pałacowym w Sadowicach, pierwotnie jako ogród romantyczny. Zakłada się, że założenie parkowe istniało na tutejszym miejscu już w XVIII w. Drzewostan z tego okresu zachował się w nielicznych egzemplarzach z powodu likwidacji parku. Z dawnej świetności zachowały się również stawy położone w części północnej obecnego założenia. Park położony jest między rzeką Bystrzycą, a zabudową wsi i budynków folwarcznych. Obecnie, tereny położone bliżej rzeki Bystrzycy przekształciły się w las łąkowy, natomiast większość pozostałych obszarów została wykarczowana. Na uwagę zasługuje aleja lipowo-świerkowa zlokalizowana w północno-wschodniej części założenia. Park posiada istotne znaczenie w zieleni wiejskiej pod względem krajobrazowym.

Rysunek 56. Park w Sadowicach

Źródło: Opracowanie własne

Pałac w Samotworze

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3832/1058 z dnia 27.01.1964 r.

Pałac wybudowany został w 1777 r., w stylu klasycystycznym, na zlecenie Gottloba Albrechta von Sauerma z Sadowic, według projektu niemieckiego architekta i budowniczego Karla Gottharda Langhansa. Od 1900 r. stał się własnością rodziny Jesdinski. W 1919 r. został przebudowany pod kierunkiem Ericha Graua – architekta z Wrocławia. Po 1945 r. budynek zajął Rolniczy Zakład Doświadczalny Akademii Rolniczej we Wrocławiu. W 1973 r. i w latach 1983-1984 przeprowadzono częściowe prace remontowe. W 1995 r. kupiony przez osobę prywatną. Przez następne lata opuszczony, ulegał degradacji. W roku 2007 kupiony został przez obecnych właścicieli, którzy na przestrzeni lat 2008-2010 przeprowadzili gruntowne prace restauratorskie, przywracając pałacowi dawną świetność. Obecnie obiekt funkcjonuje jako centrum gastronomiczno-konferencyjne wraz z pokojami gościnnymi.

Jest to budynek ceglany, otynkowany, I-kondygnacyjny z mezaninem i poddaszem, podpiwniczony, wzniesiony na planie prostokąta, kryty dachem mansardowym z parami niedużych lukarn, zakończonych łukiem pełnym. Pseudoryzalita w elewacji frontowej i tylnej, z wgłębnyimi portykami wspartymi na kolumnach jońskich, zakończone naczółkami z herbami. W portyku w elewacji frontowej dodatkowo medaliony. Wystrój architektoniczny w tynku w postaci konsolkowego gzymsu podokapowego i profilowanego gzymsu międzykondygnacyjnego oraz opraw okien i drzwi (opaski, płyciny gładkie i z płaskorzeźbami).

Układ wewnętrzny dwutraktowy, na osi piano nobile z westybulem na rzucie kwadratu i z owalnym salonem z jońskimi kolumnami ujmującymi narożne aneksy. Wnętrza ozdobione dekoracją stiukową, w supraportach i medalionach personifikacje i sceny symboliczne. W jednym z naroży klasycystyczny kominek.

Rysunek 57. Pałac w Samotworze

Źródło: Opracowanie własne

Kościół fil. św. Marii Magdaleny w Skałce

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/1208/1255 z dnia 05.03.1965 r.

Kościół wybudowany w pod koniec XV w. w Skałce, w stylu gotyckim. Przesklepiony w 1488 r. dzięki Wawrzyńcowi i Kasprowi von Geresleben, zwanych Pollakami. Przejęty przez protestantów w okresie reformacji. Zmodernizowany w 1611 r. Rekatolicyzowany w 1654 r. W 1696 r. wybudowano lożę kolatorską. Remontowany w 1746, 1833 i 1850 r. W 1904 r. odbudowano wieżę, zniszczoną na skutek uderzenia pioruna. Pod koniec II wojny światowej uległ dewastacji poprzez przemianowanie go przez armię czerwoną na stajnie. Nieużytkowany kilka lat po wojnie. Wyremontowany i przywrócony do funkcji kościoła w 2. poł. XX w.

Kościół ceglany, otynkowany, orientowany, wzniesiony na planie prostokąta, jednonawowy z węższym, zamkniętym trójbocznie prezbiterium, kryty dachem dwuspadowym, oszkarpowany. Od strony północnej prezbiterium – zakrystia, od strony południowej nawy – kruchta. Od strony zachodniej wtopiona w korpus kwadratowa wieża zwieńczona

dzwonowatym hełmem z ostrosłupową iglicą. W części dolnej ujęta esownicami, powyżej piętra opięta pilastrami. Korpus nawowy kryty dachem dwuspadowym, prezbiterium i kruchta wielospadowym, zakrystia pulpitym. Wystrój architektoniczny w postaci gzymsu podokapowego. W narożach pilastry. Otwory okienne z opaskami ze zwornikiem, zamknięte łukiem pełnym oraz okrągłe. Sklepienie wschodniej części prezbiterium i nawy krzyżowo-żebrowe ze zwornikiem z głową Jana Chrzciciela, w pozostałej części kolebkowe z lunetami. Zabytkowe wyposażenie wewnętrzne w większości jest rokokowe z ok. 1746 r. Obejmuje m.in. emporę muzyczną o wklęsło-wypukłym parapecie, wspartą na dwóch kolumnach, ołtarz główny, ambonę, parę ław kolatorskich, stację drogi krzyżowej czy obrazy. Na uwagę zasługuje również pochodzący z ok. 1717- 1720 r. prospekt organowy.

Rysunek 58. Kościół fil. św. Marii Magdaleny w Skalce

Źródło: Opracowanie własne

Zespół kościelny w Smolcu

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/1209/686/1-2/W z dnia 07.07.1993 r.

Zespół kościelny wzniesiony na początku XX w. w Smolcu przy ul. Kościelnej. Składa się z kościoła pw. Narodzenia NMP, muru z bramą oraz budynku plebanii.

Kościół par. Narodzenia NMP w zespole kościelnym w Smolcu

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/1209/686/W/1-2 z dnia 07.07.1993 r.

Kościół wybudowany w na przestrzeni lat 1907-1908 r. w Smolcu w stylu neobarokowym, wg projektu Ericha Graua z Wrocławia, ufundowany z pieniędzy ewangelistów. Poświęcony 23 września 1908 r. Pierwotnie ewangelicki, po 1945 r. krótko użytkowany przez niemieckich luteranów, a od 1947 r. przejęty przez katolików.

Kościół ceglany, otynkowany, halowy, dwunawowy z węższym prostokątnym prezbiterium, wzniesiony na planie zbliżonym do prostokąta, na kamiennym fundamencie, kryty dachem dwuspadowym. W elewacji zachodniej boczny pseudoryzalit zakończony trójkątnie. W narożu południowo-wschodnim kwadratowa wieża z zegarem, kryta hełmem cebulastym, wsparta na trzech masywnych filarach tworzących podcień. Wystrój architektoniczny w tynku w postaci profilowanego gzymsu podokapowego, przechodzącego w partii szczytów w gzyms międzykondygnacyjny oraz arkadowych lizen. Wykończenie górnej części prezbiterium jest drewniane, natomiast północno-wschodniego naroża w konstrukcji ryglowej. Otwory okienne i drzwiowe prostokątne oraz zamknięte łukiem pełnym i koszowym.

Wyposażenie głównie z XX wieku, poza barokowym konfesjonalem m.in. witraże z 1908 r. Na wieży umieszczona płaskorzeźba „Zesłanie ducha świętego”, natomiast nad oknami korpusu płaskorzeźby przedstawiające czterech ewangelistów pod postaciami zwierząt.

Rysunek 59. Kościół par. Narodzenia NMP w zespole kościelnym w Smolcu

Źródło: Opracowanie własne

Plebania w zespole kościoła w Smolcu

Wpisana do rejestru zabytków pod nr A/1209/686/W/1-2 z dnia 07.07.1993 r.

Budynek wzniesiony 1908 r. w Smolcu, w zespole kościelnym. Jest to obiekt ceglany, otynkowany, wzniesiony na planie zbliżonym do prostokąta, II-kondygnacyjny z poddaszem, ustawiony szczytowo w stosunku do ulicy, kryty mansardowym dachem naczółkowym. W elewacji północno-wschodniej i południowo-zachodniej II-kondygnacyjne pseudoryzaloty zakończone trójkątnie, kryte dachami dwuspadowymi, prostopadłymi do dachu głównego. Wystrój dekoracyjny w tynku w postaci profilowanych gzymsów podokapowych i międzykondygnacyjnych oraz boniowanych naroży. Otwory okienne prostokątne z okiennicami. Wejście główne w ryzalicie południowo-zachodnim, zakończone pełnym łukiem. W szczytach ryzalitów otwory doświetlające poddasze.

Rysunek 60. Plebania w zespole kościoła w Smolcu

Źródło: Opracowanie własne

Dwór w Smolcu

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3833/523 z dnia 30.12.1958 r.

Pałac wzniesiony został w 1523 r. dla rodziny wrocławskich patrycjuszy Saurma – Ultschmanów, w wyniku dobudowania budynków mieszkalnych do istniejącej w tym miejscu obronnej siedziby z wieżą. W latach 1850-1855 nastąpiła jego przebudowa dla ówczesnych

właściciele rodziny von Wallenberg-Pachaly, w wyniku której zyskał on styl neogotycki. Mniej więcej w tym samym czasie dobudowano po północnej stronie nowe skrzydło. Podczas II wojny światowej został uszkodzony w wyniku działań wojennych. Po wojnie nie został odbudowany i opustoszał oraz uległ szybkiej degradacji. W 1958 r. został niemal całkowicie rozebrany na cegłę. Obecnie jest w stanie trwałej ruiny – zachowały się mury obwodowe wieży oraz fragmenty ścian. Pierwotnie pałac posadowiony był na dawnym grodzisku i otoczony fosą, dzisiaj w znacznej części zarośniętą. Zgodnie z uzgodnieniami konserwatorskimi Miasto i Gminy Kąty Wrocławskie realizowała prace w zakresie zabezpieczenia ruin.

Rysunek 61. Dwór w Smolcu

Źródło: Opracowanie własne

Kościół par. pw. Podwyższenia Krzyża Św. w Sońnicy

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/1211/1049 z dnia 24.01.1964 r.

Kościół wybudowany w kilku etapach. W końcówce XIII w. wzniesiono prezbiterium i mury obwodowe nawy. W 1487 r. założono sklepienia nad nawą oraz wybudowano zakrystię. W 1504 r. wzniesiono wieżę. W 1570 r. kościół przejęty został przez protestantów. Rekatolicyzowany w 1653 r. W 1619 r. dobudowana została kruchta, którą następnie nadbudowano lożą kolatorską w 1776 r. W tym samym roku dobudowano również kaplicę Świętych Schodów. Kościół wielokrotnie remontowano w XIX i XX w.

Jest to kościół ceglany, oskarpowany, częściowo otynkowany, orientowany, wzniesiony w stylu gotyckim, o bryle silnie rozczłonkowanej przypominającej krzyż grecki, z krótką, jednofilarową, czteroprzęsłową nawą z węższym, prosto zamkniętym prezbiterium. Oba człony kryte osobnymi dachami dwuspadowymi. Po zachodniej stronie nawy IV-kondygnacyjna, kwadratowa wieża z przyporami, kryta dachem czterospadowym. Od strony północnej prezbiterium zakrystia kryta daszkiem pulpitowym, natomiast od strony południowej nawy kaplica i kruchta kryte dachami dwuspadowymi. Elewacje ozdobione płaskorzeźbami i płycinami.

We wnętrzu sklepienia krzyżowo-żebrowe, w prezbiterium ozdobione gotyckimi zwornikami w formie rozety i maski, natomiast w nawie herbami. Zabytkowe wyposażenie wewnętrzne stanowią: pochodzące z 1714 r. ołtarz główny i ołtarze boczne, renesansowa chrzcielnica z 1580 r. oraz liczne epitafia z przełomu XVI i XVII w.

Rysunek 62. Kościół par. pw. Podwyższenia Krzyża Św. w Sośnicy

Źródło: Opracowanie własne

Zespół pałacowo-folwarczny w Sośnicy

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3834/672/W/1-3 z dnia 16.01.1993 r.

Zespół pałacowo folwarczny założony na przestrzeni XIX i XX w. w Sośnicy. Składa się z budynku pałacu, domu rządcy, domu ogrodnika, czterech budynków oficyn mieszkalnych, domu leśniczego, budynku mieszkalno-gospodarczego, stajni – magazynu, spichlerza – stacji, trzech budynków obór, stajni oraz parku przypałacowego.

Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym w Sośnicy

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3834/672/W/1-3 z dnia 16.01.1993 r.

Pałac wybudowano przed 1810 r. W 1857 r. dobudowano ryzalit trójosiowy w formie niskiej wieży. Ok. 1890 r. za sprawą Friedricha von Walthoffa nastąpiła gruntowna przebudowa. Kolejna znacząca modernizacja miała miejsce w 1907 r. Na przestrzeni lat 1919-1920 nastąpiła przebudowa wewnątrz. Pałac był w posiadaniu rodziny von Walthoff do 1945 r. Po wojnie przeszedł w posiadanie PKP, następnie od 1946 PGRu, a w latach 70. XX w. Stacji Hodowli Roślin. Od lat 90. XX w. w posiadaniu Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa, obecnie Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa (KOWR).

Jest to obiekt ceglany, otynkowany, wzniesiony na planie prostokąta, w stylu neobarokowym, podpiwniczony, II-kondygnacyjny z poddaszem, podwójnie ryzalitowany w elewacjach bocznych, kryty zróżnicowanym wysokościowo dachem mansardowym, z wieżyczką krytą dachem kopulastym umieszczoną na przecięciu osi. W połaciach dachu lukarny typu „wole oko” i zamknięte łukiem odcinkowym. Elewacje boczne i ryzality poprzedzone gankami z tarasami, w elewacji frontowej ganek arkadowy. Wystrój architektoniczny w tynku w postaci gzymsu podokapowego i gzymsu międzykondygnacyjnego, boniowanej części parteru, podziałów ramowych, pilastrowych i lizenowych na wysokości pietra oraz opraw okien i drzwi (obramowania i nadproża ze zwornikiem). Otwory okienne i drzwiowe prostokątne oraz zamknięte łukiem odcinkowym.

Rysunek 63. Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym w Sośnicy

Źródło: Opracowanie własne

Park pałacowy w zespole pałacowo-folwarcznym w Sośnicy

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3834/672/W/1-3 z dnia 16.01.1993 r.

Park pałacowy założony w 1. poł. XIX w. w Sośnicy prawdopodobnie równolegle wraz z budową neoklasycystycznego pałacu, pierwotnie jako gazon przedpałacowy obsadzony w znacznej części drzewami iglastymi. W północno-zachodnim narożu posiadłości powstał niewielki ogród, być może sad. Natomiast główne ogrody uprawne, wraz z domem ogrodnika, ulokowane zostały w części południowo-wschodniej. Po 1909 r. park rozszerzono o pobliską zieleń, tworząc park krajobrazowo-naturalistyczny. Uzupełniono wtedy istniejącą zieleń o nowe gatunki oraz wytyczono ścieżki, które do dzisiaj zachowały się w formie szczątkowej. Obecnie park rozciąga się na przestrzeni od drogi wojewódzkiej nr 347 w kierunku zachodnim do rzeki Bystrzycy, granicząc z Parkiem Staromiejskim w Kątach Wrocławskich. Oba założenia tworzą wspólnie duży kompleks leśno-parkowy, wprowadzając istotny element w tutejszym krajobrazie. Z powodu braku pielęgnacji, park ulega powolnego procesowi zarastania i degradacji.

Rysunek 64. Park pałacowy w zespole pałacowo-folwarcznym w Sośnicy

Źródło: Opracowanie własne

Zespół pałacowo-folwarczny w Stoszycach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3835/671/W z dnia 4.06.1993 r.

Zespół pałacowo-folwarczny wzniesiony na przestrzeni lat 1850-1890 r. w Stoszycach. Składa się z pałacu, trzech budynków oficyn mieszkalnych, domu ogrodnika, kurnika, spichlerza, stajni, trzech budynków stodół, świniami, dwóch budynków obór oraz parku pałacowego.

Rysunek 65. Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym w Stoszycach

Źródło: Opracowanie własne

Kościół fil. św. Stanisława w Strzeganowicach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/1220/1810 z dnia 22.08.1966 r.

Kościół wzniesiony na przełomie XIV i XV w. w Strzeganowicach. Wielokrotnie przebudowywany m.in. w 1794, 1796 (nowa nawa i dach, wymiana okien w prezbiterium, dobudowa południowej kruchty), 1827, 1854, 1881 (nowe wyposażenie), 1912, 1960, 1964, 1977.

Kościół ceglany, otynkowany, orientowany, jednonawowy, oszkarpowany, z prostokątnym, zamkniętym trójbocznie prezbiterium. Korpus nawowy kryty dachem dwuspadowym, prezbiterium dachem trzyspadowym. Od strony południowej nawy kruchta kryta dachem dwuspadowym, natomiast od strony północnej prezbiterium zakrystia kryta dachem pulpitowym. Otwory okienne i drzwiowe zamknięte łukiem pełnym i odcinkowym.

We wnętrzu barokowy ołtarz główny odrestaurowany w 1881 r., prospekt organowy z połowy XVIII w., 4 rzeźby z XVIII w., dzwon kościelny z 1737 r. oraz gotycka rzeźba drewniana „Mater Dolorosa” z drugiej połowy XV w.

Rysunek 66. Kościół fil. św. Stanisława w Strzeganowicach

Źródło: Opracowanie własne

Kościół fil. św. Jana Nepomucena w Wojtkowicach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/1221/1822 z dnia 22.08.1966 r.

Kościół wzniesiony w 1560 r. w Wojtkowicach, staraniem opata Jana Cyrusa, w miejscu poprzedniej świątyni. Do 1723 r. pod wezwaniem św. Wojciecha. Wielokrotnie remontowany w latach 1760, 1812, 1843, 1853. W 1869 r. przebudowano gruntownie wieżę. Kolejne remonty w latach 1902, 1935 i 1938. Przetrwiał II wojnę światową w stanie dobrym.

Jest to obiekt murowany, orientowany, jednonawowy, z węższym prezbiterium na planie kwadratu, kryty dachem dwuspadowym. Od zachodu oszkarpowana, IV-kondygnacyjna, kwadratowa wieża kryta dachem ostrosłupowym wyrastającym z dachu pilastego. Od strony północnej prezbiterium zakrystia kryta dachem pulpitowym, natomiast od strony południowej nawy kapliczka kryta dachem dwuspadowym. Wystrój architektoniczny w postaci profilowanego gzymsu podokapowego. Otwory okienne i drzwiowe zamknięte łukiem ostrym i pełnym. Zabytkowe barokowe wyposażenie wewnętrzne w postaci ołtarza z 1670 r., chrzcielnicy z 1572 r. oraz rzeźby Madonny z Dzieciątkiem z ok. 1420 r.

Rysunek 67. Kościół fil. św. Jana Nepomucena w Wojtkowicach

Źródło: Opracowanie własne

Park pałacowy w zespole pałacowo-folwarcznym w Zabrodziu

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/3836/539/W z dnia 24.01.1985 r.

Krajobrazowy park pałacowy założony w końcu XVIII w., pierwotnie jako ogród gospodarczy. W 1. poł. XIX w. osuszony został teren w kierunku północno-wschodnim od dworu, a następnie obsadzony drzewami, głównie lipami. W latach 70. XIX w. po południowej stronie alei lipowej powstał natomiast park w stylu krajobrazowym, do której włączono również pobliską polanę i drogę. Po stronie zachodniej od pałacu ukształtowano okrągły gazon. W końcu XIX w. wzniesiono także ogrody gospodarcze w kierunku południowo-zachodnim od dworu. Natomiast na początku XX w. drzewostan został uzupełniony o nowe gatunki, głównie iglaste. Od 1945 r. ulegał powolnemu procesowi zarastania i degradacji. W 2019 r. rozpoczęto proces rewitalizacji parku mający na celu m.in. uporządkowanie zieleni, wytyczenie ścieżek spacerowych oraz montaż urządzeń małej infrastruktury.

Z powodu dużej powierzchni oraz istniejącej alei lipowej, a także podjętych działań rewitalizacyjnych w ostatnich latach, park wprowadza duże urozmaicenie w miejscowym krajobrazie.

Rysunek 68. Park pałacowy w zespole pałacowo-folwarcznym w Zabrodziu

Źródło: Opracowanie własne

Kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP w zespole kościelnym w Zachowicach

Wpisany do rejestru zabytków pod nr A/1222/1823 z dn. 22.08.1966 r.

Kościół wzniesiony w 1514 r. w stylu gotyckim, w miejscu poprzedniej świątyni. W 1520 r. przeszedł w ręce protestantów, rekatolizowany w 1653 r. Remontowany w połowie XVII w. z powodu złego stanu technicznego. Kolejne remonty przeprowadzono w latach 1837, 1868 oraz 1891-1892 – wtedy to rozebrano kruchnę południową i dobudowano kaplicę od południa. Przetrwał II wojnę światową w stanie dobrym.

Jest to obiekt murowany, orientowany, jednonawowy, kryty dachem dwuspadowym, z węższym i niższym, oszkarpowanym prezbiterium zamkniętym trójbocznie, krytym dachem wielospadowym. Od strony północnej prezbiterium zakrystia i kaplica z łożą kolatorską na piętrze. Od zachodu III-kondygnacyjna wieża nakryta ostrosłupowym hełmem wyrastającym z daszku namiotowego. Wystrój dekoracyjny w tynku w postaci gzymsu podokapowego i gzymsów międzykondygnacyjnych. Otwory okienne i drzwiowe prostokątne oraz zamknięte łukiem odcinkowym i pełnym. We wnętrzu nawa jednoprzestrzenna, płasko

przykryta, prezbiterium nakryte sklepieniem krzyżowym. Wyposażenie z różnych okresów m.in. ołtarz główny, ambona i ołtarze boczne neogotyckie z końca XIX w., ponadto elementy barokowe i rokokowe.

Rysunek 69. Kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP w zespole kościelnym w Zachowicach

Źródło: Opracowanie własne

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego – analiza szans i zagrożeń

Zachowane obiekty zabytkowe na terenie miasta i gminy Kąty Wrocławskie są zróżnicowane pod względem architektonicznym, a także pod względem sposobu użytkowania i stanu zachowania. Analiza stanu dziedzictwa kulturowego i uwarunkowań jego ochrony na terenie miasta i gminy doprowadziła do rozpoznania czynników determinujących jej dalszy rozwój, które wskazane zostały w poniższej analizie SWOT.

W tabeli poniżej zestawiono mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia. Zdiagnozowane mocne strony oraz szanse dają możliwość dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego regionu z uwzględnieniem wartości historycznych i kulturowych tego obszaru. Należy jednak zwrócić uwagę na występujące nadal słabe strony w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, a także na potencjalne zagrożenia, które mogą powodować negatywne skutki dla ochrony obiektów i obszarów zabytkowych zlokalizowanych w granicach miasta i gminy Kąty Wrocławskie.

Tabela 2. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego miasta i gminy Kąty Wrocławskie

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> — zachowane obiekty architektury sakralnej oraz mieszkalnej i gospodarczej, — występowanie stanowisk archeologicznych, — dziedzictwo historyczne miasta i gminy, — kultywowanie dziedzictwa niematerialnego, — funkcjonujące instytucje kultury, — systematyczna poprawa stanu obiektów zabytkowych, — szlaki turystyczne przebiegające przez obszar miasta i gminy, — położenie w rejonie atrakcyjnym turystyczno-rekreacyjne, — promocja historii i dziedzictwa kulturowego na stronie miasta i gminy i w popularnych mediach społecznościowych, — pokrycie obszaru gminy w 100% miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, — przyznawanie przez Miasto i Gminę dotacji na pracę konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków. 	<ul style="list-style-type: none"> — konkurencja turystyczna ze strony gmin sąsiednich, — niewystarczające środki na renowację zabytkowych obiektów, — wiele obiektów zabytkowych, niebędących własnością miasta i gminy, które wymagają podjęcia prac konserwatorskich lub remontowych.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> — rosnąca świadomość mieszkańców nt. znaczenia krajobrazu kulturowego i obiektów zabytkowych jako produktu turystycznego, — wzrost roli mediów w popularyzowaniu tematów historycznych oraz tematów dotyczących zabytków i ich ochrony, — możliwość rewaloryzacji znaczącej części obiektów zabytkowych z wykorzystaniem środków krajowych i dotacji unijnych, — możliwość pozyskania dotacji na prace konserwatorskie i roboty budowlane przy obiektach zabytkowych ze środków finansowych pochodzących z różnych źródeł, — kreowanie nowych obszarów i produktów turystycznych w oparciu o atrakcyjny sposób zagospodarowania obiektów zabytkowych, — prowadzenie dalszych badań archeologicznych, — uwzględnianie problemów ochrony dziedzictwa kulturowego w programach, strategiach i planach rozwoju miasta i gminy. 	<ul style="list-style-type: none"> — ryzyko wystąpienia negatywnych zdarzeń losowych mogących uszkodzić lub zniszczyć obiekty zabytkowe, — brak możliwości podjęcia prac remontowo – konserwatorskich przy obiektach stanowiących dziedzictwo kulturalne będących własnością prywatną, — trudności w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, głównie przez prywatnych właścicieli, — degradacja krajobrazu kulturowego poprzez wprowadzenie elementów nowej zabudowy nienawiązujących do historycznego charakteru miejscowości, — samowolne działania na zabytkach – prowadzenie prac bez zezwoleń, niezgodnie ze sztuką budowlaną i zasadami konserwatorskimi, — budowa nowych elementów stwarzających dysonans w krajobrazie kulturowym, np. nośniki reklamowe, maszty i stacje bazowe telefonii komórkowej, itp.

Źródło: Opracowanie własne

7. Założenia programowe

7.1. Priorytety programu opieki nad zabytkami

Po przeprowadzeniu analizy, określono priorytety realizacji Programu opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026. Celem podjęcia wieloletnich i kompleksowych działań jest poprawa stanu obiektów zabytkowych, ale także ochrona dziedzictwa kulturowego i budowanie tożsamości regionalnej, jak również promowanie dotychczasowego dorobku lokalnej społeczności wśród mieszkańców miasta i gminy oraz turystów.

W ramach przedmiotowego Programu wyznaczono następujące priorytety:

- **Priorytet I.** Ochrona dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno – gospodarczego, decydującej o jakości życia mieszkańców Gminy,
- **Priorytet II.** Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego,
- **Priorytet III.** Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości.

7.2. Kierunki działań i zadania programu opieki

W ramach wymienionych priorytetów wytyczono kierunki działań i na tej podstawie wytyczono poszczególne zadania do realizacji.

Tabela 3. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Miasto i Gminę Kąty Wrocławskie – priorytet I

Priorytet I. Ochrona dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno – gospodarczego, decydującej o jakości życia mieszkańców Gminy		
Kierunki działań	Zadania	Termin realizacji
Zahamowanie procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie prac remontowo – konserwatorskich przy obiektach zabytkowych; • Opracowanie długofalowego, uwzględniającego kompleksowość działań planu remontów obiektów zabytkowych; • Podejmowanie starań o uzyskanie środków zewnętrznych na rewaloryzację zabytków; • Zmiana sposobu użytkowania lub adaptacja nieużytkowanych obiektów zabytkowych do nowych funkcji; • Rewaloryzacja zespołów zabytkowej zieleni (w tym parków, cmentarzy, obszarów nieczynnych cmentarzy); • Rewaloryzacja obszarów i obiektów zabytkowych przemysłowych z możliwością ich adaptacji do nowych funkcji; • Zabezpieczenie obiektów zabytkowych przed pożarem, zamieszczeniem i kradzieżą (montaż instalacji 	2023-2026

Priorytet I. Ochrona dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno – gospodarczego, decydującej o jakości życia mieszkańców Gminy		
Kierunki działań	Zadania	Termin realizacji
	<p>przeciwpożarowej i alarmowej, zabezpieczeń przeciw włamaniom, znakowanie i ewidencjonowanie zabytków ruchomych itp.);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Podejmowanie interwencji, zgodnie z regulacjami prawnymi, w przypadku udokumentowania zagrożenia; • Opracowanie informacji dla właścicieli obiektów o źródłach finansowania i mechanizmach wspierania właścicieli obiektów zabytkowych. 	
<p>Podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków na potrzeby społeczne, turystyczne i edukacyjne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prowadzenie bieżących prac porządkowych przy zabytkowych zespołach zieleni: parkach, cmentarzach, obszarach nieczynnych cmentarzy, dawnych parkach dworskich itp.; • Iluminacja najcenniejszych zabytków; • Określenie zasad i konsekwentne ich wdrażanie w zakresie umieszczania szyldów i reklam na obiektach zabytkowych; • Umieszczanie tablic informacyjnych na zabytkach. 	2023-2026
<p>Podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Współpraca z urzędami pracy w zakresie prowadzenia bieżących prac pielęgnacyjnych, porządkowych i zabezpieczających na terenach objętych ochroną. 	2023-2026

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 4. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Miasto i Gminę Kąty Wrocławskie – priorytet II

Priorytet II. Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego		
Kierunki działań	Zadania	Termin realizacji
<p>Zintegrowana ochrona dziedzictwa kulturowego i środowiska przyrodniczego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, mających na celu m.in. rewitalizację: <ul style="list-style-type: none"> – ul. 1-Maja, – rynek w obszarze ścisłej ochrony konserwatorskiej, – ul. Żeromskiego i ul. Daszyńskiego. • Konsekwentne egzekwowanie zapisów dotyczących działalności inwestycyjnej na obszarach objętych ochroną określonych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. • Opracowanie studium krajobrazowego Gminy, zawierającego waloryzację obszarów krajobrazowych wytycznych do ochrony krajobrazu kulturowego, zagospodarowania turystycznego. 	2023-2026

Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego	<ul style="list-style-type: none"> Występowanie do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z wnioskiem o wpisanie do rejestru zabytków cennych obszarów i obiektów zabytkowych (m.in. układów urbanistycznych i ruralistycznych) lub o skreślenie z rejestru. 	2023-2026
---	--	-----------

Źródło: Opracowanie własne

Tabela 5. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Miasto i Gminę Kąty Wrocławskie – priorytet III

Priorytet III. Badanie i dokumentacja dziedzictwa kulturowego oraz promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości		
Kierunki działań	Zadania	Termin realizacji
Specjalistyczne rozpoznanie badawcze poszczególnych obiektów, zespołów oraz obszarów zabytkowych związane z przygotowywanym lub realizowanym procesem inwestycyjnym	<ul style="list-style-type: none"> Weryfikacja obiektów wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków i wojewódzkiej ewidencji zabytków pod kątem zgodności ze stanem faktycznym co 4 lata. 	2023-2026

Źródło: Opracowanie własne

Zadania określone przez Miasto i Gminę Kąty Wrocławskie planowane są do realizacji w sposób ciągły w okresie obowiązywania Programu, tj. w latach 2023-2026. Będą one finansowane głównie ze środków własnych, budżetu gminy, a w miarę możliwości uzyskania wsparcia z zewnątrz, również ze środków zewnętrznych, w tym funduszy europejskich. Ze względu na brak sprecyzowanych planów we wszystkich ww. kierunkach działań, nie jest możliwa szczegółowa charakterystyka wszystkich zadań.

Miasto i Gmina udziela dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków znajdujących się na jej terenie.

Miasto i Gmina Kąty Wrocławskie do 2026 r. planuje zrealizowanie prac remontowo – konserwatorskich w zakresie obiektów będących własnością Gminy, z uwzględnieniem zaleceń Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, w tym prowadzenie prac renowacyjnych i rewitalizacji Mauzoleum Marszałka. G. L. Blüchera w Krobielowicach, opracowanie programu zabezpieczenia i zabezpieczenie relikwii pałacu w parku w Zabrodziu, kontynuowanie rewitalizacji Rynku w Kątach Wrocławskich wraz z remontem zabytkowych budynków mieszkalnych oraz przeprowadzenie prac porządkowych i konserwatorskich na terenach zieleni urzędów, w tym zabytkowych parków. W trakcie realizacji przedmiotowego Programu planowane jest także sporządzenie i włączenie do Gminnej Ewidencji Zabytków kart adresowych zabytków archeologicznych z terenu gminy Kąty Wrocławskie.

8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami

Zadania określone w niniejszym Programie będą wykonywane przy pomocy następujących instrumentów:

- a) **instrumentów prawnych** – wynikających z przepisów ustawowych, obejmujących między innymi uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, ograniczanie presji inwestycyjnej w sąsiedztwie chronionych obiektów, ograniczanie rozpraszania zabudowy w związku z ochroną krajobrazu, budowę parków kulturowych, wnioskowanie o wpis do rejestru lub wojewódzkiej ewidencji zabytków obiektów będących własnością Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie, wykonywanie decyzji administracyjnych wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- b) **instrumentów finansowych** – obejmujących między innymi finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie poprzez zapewnienie środków finansowych w kolejnych budżetach gminy, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje, subwencje, dofinansowania, nagrody, zachęty finansowe dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych;
- c) **instrumentów koordynacji** – obejmujących między innymi realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, współpraca z organizacjami wyznaniowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami;
- d) **instrumentów społecznych** – obejmujących m.in. zapewnienie środków finansowych na działania edukacyjne i promocyjne, współdziałanie z organizacjami społecznymi, działania prowadzące do tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami;;
- e) **instrumentów kontrolnych** – obejmujących między innymi aktualizację gminnej ewidencji zabytków, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego.

9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami

Program opieki nad zabytkami, po zaopiniowaniu przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zostaje przedstawiony Radzie Miejskiej w Kątach Wrocławskich, w celu przyjęcia go uchwałą (zgodnie z pkt 3 art. 87 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Program opracowywany jest na okres czterech lat i stanowi dokument uzupełniający w stosunku do innych dokumentów planistycznych i aktów prawa miejscowego. Burmistrz Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie jest odpowiedzialny za sporządzanie co dwa lata sprawozdań z realizacji zadań Programu i przedstawienie ich Radzie Miejskiej w Kątach Wrocławskich.

Głównym odbiorcą niniejszego Programu jest społeczność lokalna, która bezpośrednio powinna odczuć efekty jego wdrażania. Dotyczy to nie tylko właścicieli i użytkowników obszarów i obiektów zabytkowych, ale również wszystkich mieszkańców miasta i gminy. Program powinien służyć podejmowaniu planowych działań dotyczących: inicjowania, wspierania, koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków i opieki nad nimi oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego.

W poniższej tabeli przedstawiono przykładowe kryteria prowadzenia oceny realizacji Programu.

Tabela 6. Kryteria prowadzenia oceny realizacji Programu

Nazwa priorytetu	Wskaźniki
<p>Priorytet I Ochrona dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno – gospodarczego, decydującej o jakości życia mieszkańców Gminy</p>	<ul style="list-style-type: none"> • poziom wydatków budżetu gminy na ochronę i opiekę nad zabytkami; • wartość finansowa wykonanych prac remontowo - konserwatorskich przy zabytkach; • liczba obiektów, w obrębie których przeprowadzono prace remontowo-konserwatorskie; • wartość pozyskanych środków ze źródeł zewnętrznych; • liczba zrewaloryzowanych zespołów zabytkowej zieleni; • liczba zrewaloryzowanych obszarów i obiektów zabytkowych przemysłowych; • liczba zamontowanych instalacji przeciwpożarowych i alarmowych na obiektach zabytkowych; • liczba przeprowadzonych kontroli stanu utrzymania i sposobu użytkowania obiektów zabytkowych; • liczba zabytków z zamontowaną iluminacją; • koszty bieżących prac porządkowych; • ilość zamieszczonych nowych tablic informacyjnych na zabytkach.
<p>Priorytet II Ochrona i świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba opracowanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w których uwzględniono zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej; • liczba obiektów zabytkowych wpisana do rejestru zabytków.
<p>Priorytet III Promocja i edukacja służąca budowaniu tożsamości</p>	<ul style="list-style-type: none"> • liczba obiektów wpisanych i wykreślonych z wojewódzkiego rejestru zabytków i/lub wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Źródło: Opracowanie własne

10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

Art. 71 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami mówi, iż *w zakresie sprawowania opieki nad zabytkami osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna posiadająca tytuł prawny do zabytku, wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego finansuje prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy tym zabytku. Ponadto sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny posiada jednostka samorządu terytorialnego, jest zadaniem własnym tej jednostki.*

Zgodnie z art. 73 ustawy podmioty będące właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadające zabytek w trwałym zarządzie albo będące właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego na Listę Skarbów Dziedzictwa, mogą ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru albo prac konserwatorskich lub restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa.

Z kolei zgodnie z art. 74 ustawy dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez:

- 1) ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze środków budżetu państwa, z części, której dysponentem jest ten minister;
- 2) wojewódzkiego konserwatora zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda.

Dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich lub restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa jest udzielana ze środków budżetu państwa, z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Zgodnie z art. 81 w trybie określonym odrębnymi przepisami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez organ stanowiący gminy, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

Poniżej przedstawiono możliwe źródła finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy obiektach zabytkowych. Zasadne jest sprawdzenie możliwości ubiegania się o wsparcie w instytucjach każdorazowo przed złożeniem wniosku o dotację.

Istnieje możliwość finansowania zadań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami z następujących źródeł:

- Rady Miejska w Kątach Wrocławskich (budżet gminy);
- Rady Powiatu (budżet powiatu);
- Sejmiku Województwa (budżet województwa);
- Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków oraz Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda);
- Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego) oraz innych ministrów;
- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (w ramach programu „Ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej” oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej);
- Środków Unii Europejskiej i innych środków pomocowych m.in. Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021-2027 (FEnIKS); Program Fundusze Europejskie dla Regionów;
- Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych w ramach Funduszu Przeciwdziałania COVID-19;
- Funduszu Kościelnego w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (dotacje z Funduszu Kościelnego są udzielane wyłącznie na remonty i konserwację zabytkowych obiektów o charakterze sakralnym i to tylko na wykonywanie podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt (w szczególności remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwwłamaniowej i przeciwpożarowej itp.). Z Funduszu nie finansuje się remontów i konserwacji obiektów towarzyszących (takich jak np.: dzwonnice wolnostojące, krzyże) ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych (takich jak np.: obrazy, ikonostasy, stalle, epitafia, szaty i naczynia liturgiczne, instrumenty muzyczne, dzwony) oraz otoczenia świątyni, a także stałych elementów wystroju wnętrz (takich jak np.: polichromie, freski, witraże i posadzki);
- Środków prywatnych (osoby fizyczne, organizacje pozarządowe - stowarzyszenia, fundacje, kościelne osoby prawne).

11. Załączniki

Załącznik 1. Wykaz obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie miasta i gminy Kąty Wrocławskie, w tym wpisanych do rejestru zabytków.

Załącznik 1. Wykaz obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie miasta i gminy Kąty Wrocławskie, w tym wpisanych do rejestru zabytków

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
1.	Baranowice	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIV w.	
2.	Baranowice	Zespół pałacowy		24, 26, 28, 30, 36	XIX-XX w.	
3.	Baranowice	Pałac w zespole pałacowym		24	k. XIX, XX w.	
4.	Baranowice	Oficina pałacowa w zespole pałacowym		28-30	k. XIX w.	
5.	Baranowice	Dom mieszkalny w zespole pałacowym		30	XIX/XX w.	
6.	Baranowice	Oficina mieszkalno-gospodarcza w zespole pałacowym, ob. mieszkalna		26	k. XIX w.	
7.	Baranowice	Obora I w zespole pałacowym		26	k. XIX w.	
8.	Baranowice	Obora II w zespole pałacowym		26	k. XIX w.	
9.	Baranowice	Stodoła w zespole pałacowym			k. XIX w.	
10.	Baranowice	Park w zespole pałacowym			k. XIX w.	
11.	Baranowice	Dom mieszkalny		15	k. XIX w.	
12.	Bliż	Historyczny układ przysiółka			XIII w.	
13.	Bliż	Zespół pałacowy		7, 9, 11, 13, 15, 17	k. XIX - p. XX w.	
14.	Bliż	Pałac w zespole pałacowym		13, 15, 17	k. XIX w.	
15.	Bliż	Oficina pałacowa w zespole pałacowym		11	p. XX w.	
16.	Bliż	Oficina pałacowa w zespole pałacowym		9	p. XX w.	
17.	Bliż	Obora w zespole pałacowym			k. XIX w.	
18.	Bliż	Stodoła w zespole pałacowym			p. XX w.	
19.	Bliż	Park pałacowy (relikt) w zespole pałacowym			k. XIX w.	
20.	Bogdaszowice	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIII w.	
21.	Bogdaszowice	Zespół kościelny			2. poł. XV w. – XIX w.	
22.	Bogdaszowice	Kościół filialny pw. św. Michała w zespole kościelnym	ul. Kościelna/ ul. Główna		XIV/XV w., ok. 1500 r., 2. poł. XIX w.	Rejestr Zabytków nr A/1197/1649 z dnia 7.05.1966 r.
23.	Bogdaszowice	Cmentarz katolicki w zespole kościelnym	ul. Kościelna/ ul. Główna		XVI w.	
24.	Bogdaszowice	Kaplica w murze cmentarnym w zespole kościelnym	ul. Kościelna/ ul. Główna		1. poł. XIX w.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
25.	Bogdaszowice	Mur kościelny z bramką w zespole kościelnym	ul. Kościelna/ ul. Główna		XVIII w.	
26.	Bogdaszowice	Park pałacowy	ul. Pałacowa		1. poł. XIX w.	
27.	Bogdaszowice	Zespół młyna	ul. Główna	3	k. XIX w. – p. XX w.	
28.	Bogdaszowice	Młyn w zespole młyna, ob. budynek gospodarczy I	ul. Główna	3	p. XX w.	
29.	Bogdaszowice	Dom mieszkalny w zespole młyna	ul. Główna	3	ok. 1880 r.	
30.	Bogdaszowice	Obora w zespole młyna, ob. budynek gospodarczy II	ul. Główna	3	ok. 1880 r.	
31.	Bogdaszowice	Stodoła w zespole młyna	ul. Główna	3	1883 r.	
32.	Bogdaszowice	Szkoła, ob. dom mieszkalny	ul. Kościelna	1	XIX/XX w.	
33.	Bogdaszowice	Dom mieszkalny, ob. świetlica wiejska	ul. Główna	13	k. XIX w.	
34.	Bogdaszowice	Dom mieszkalny	ul. Główna	21	ok. 1880 r.	
35.	Cesarzowice	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIII/XIV w.	
36.	Cesarzowice	Zespół folwarczny		2, 2a, 2b	2. poł. XIX w.	
37.	Czerńczyce	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIV w.	
38.	Czerńczyce	Cmentarz katolicki			1870-1880 r.	
39.	Czerńczyce	Cmentarz katolicki			1. poł. XIX w.	
40.	Czerńczyce	Zespół pałacowy	ul. Lotnicza		1830-1900 r.	
41.	Czerńczyce	Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Lotnicza	26	1735, 1845 r.	Rejestr Zabytków nr A/3811/1784 z dnia 20.08.1966 r.
42.	Czerńczyce	Mur z bramą w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Lotnicza		XVIII w.	
43.	Czerńczyce	Oficina mieszkalna I w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. budynek mieszkalny	ul. Lotnicza	26	1870-1880 r.	
44.	Czerńczyce	Oficina II - Świniamia I w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. budynek mieszkalny	ul. Lotnicza	26a	ok. 1870 r.	
45.	Czerńczyce	Oficina mieszkalna III w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. budynek mieszkalny	ul. Lotnicza	26b	1850 r., I. 70. XX w.	
46.	Czerńczyce	Oficina mieszkalna IV w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. budynek mieszkalny	ul. Lotnicza	38	1840-1850 r.	
47.	Czerńczyce	Dom ogrodnika w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. budynek mieszkalny	ul. Lotnicza	36	1842 r.	
48.	Czerńczyce	Powozownia w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. budynek gospodarczy	ul. Lotnicza	26	1842 r.	
49.	Czerńczyce	Spichlerz w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. budynek gospodarczy	ul. Lotnicza	26	1842 r.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
50.	Czerńczyce	Obora I w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Lotnicza	26	ok. 1850 r.	
51.	Czerńczyce	Obora II w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Lotnicza	26	ok. 1850 r.	
52.	Czerńczyce	Stodoła I – Świniarnia I w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Lotnicza	26	1870-1880 r.	
53.	Czerńczyce	Stodoła II w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Lotnicza	26	1845 r.	
54.	Czerńczyce	Stajnia w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Lotnicza	26	ok. 1850 r.	
55.	Czerńczyce	Park pałacowy	ul. Lotnicza		XVIII-XIX w.	Rejestr Zabytków nr A/3813/363/W z dnia 24.07.1976 r.
56.	Gądów	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIII w.	
57.	Gądów	Zespół dworski	ul. Główna	48	XVIII-XIX w.	Rejestr Zabytków nr A/3813/668/W/1-3 z dnia 9.10.1992 r.
58.	Gądów	Dwór w zespole dworskim	ul. Główna	48	2. poł. XVIII, XIX w.	Rejestr Zabytków nr A/3813/668/W/1-3 z dnia 9.10.1992 r.
59.	Gądów	Spichlerz w zespole dworskim	ul. Główna	48	1. poł. XIX w.	Rejestr Zabytków nr A/3813/668/W/1-3 z dnia 9.10.1992 r.
60.	Gądów	Park dworski (relikt) w zespole dworskim	ul. Główna		k. XIX w.	Rejestr Zabytków nr A/3813/668/W/1-3 z dnia 9.10.1992 r.
61.	Gniechowice	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIII w.	
62.	Gniechowice	Zespół kościelny	ul. Kątecka	53	k. XV w., 1853-1854 r.	
63.	Gniechowice	Kościół par. pw. św. Filomeny w zespole kościelnym	ul. Kątecka	53	k. XV w., 1853-1854 r.	Rejestr Zabytków nr A/1200/203 z dnia 31.05.1950 r.;
64.	Gniechowice	Mur z bramką w zespole kościelnym	ul. Kątecka		XV w., XIX w.	
65.	Gniechowice	Cmentarz katolicki w zespole kościelnym	ul. Kątecka	53	k. XV w.	
66.	Gniechowice	Zespół plebanii		53	XIX/XX w.	
67.	Gniechowice	Plebania w zespole plebanii	ul. Kątecka	53	XIX/XX w.	
68.	Gniechowice	Obora w zespole plebanii	ul. Kątecka	53	k. XIX w.	
69.	Gniechowice	Cmentarz parafialny	ul. Lipowa		k. XIX w.	
70.	Gniechowice	Wozownia na karawan, ob. kaplica	ul. Lipowa	ul. Lipowa	ok. 1920 r., 2010 r.	
71.	Gniechowice	Zespół pałacowy	ul. Wrocławska		ok. 1649, XVIII-XIX w., p. XX w.	
72.	Gniechowice	Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Wrocławska	7f	ok. 1649, 1713?, 1843 r., 1936 r.	Rejestr Zabytków nr A/3814/1249 z dnia 5.03.1965 r.;
73.	Gniechowice	Oficyna mieszkalna I (rzędcówka?) w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. budynek mieszkalny I	ul. Wrocławska	7	ok. 1920 r.	
74.	Gniechowice	Oficyna mieszkalna III w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. budynek mieszkalny II	ul. Wrocławska	7a	k. XVII w., ok. 1850 r., XIX/XX w.	
75.	Gniechowice	Oficyna mieszkalna IV w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. budynek mieszkalny III	ul. Wrocławska	7b	ok. 1850 r., p. XX w.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
76.	Gniechowice	Oficyna mieszkalna V w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. budynek mieszkalny IV	ul. Wrocławska	7c	XIX/XX w.	
77.	Gniechowice	Park pałacowy	ul. Wrocławska		XVIII-XIX w.	Rejestr Zabytków nr A/3815/366/W z dnia 24.07.1976 r.
78.	Gniechowice	Dom mieszkalny	ul. Kątecka	34	XIX/XX w.	
79.	Gniechowice	Dom mieszkalny	ul. Kątecka	48	p. XX w.	
80.	Gniechowice	Szkoła, ob. dom mieszkalny	ul. Kątecka	49	k. XIX w.	
81.	Gniechowice	Dom mieszkalny	ul. Kątecka	58	XIX/XX w.	
82.	Gniechowice	Sala widowiskowa, ob. świetlica	ul. Kątecka	59	p. XX w.	
83.	Gniechowice	Pocztą	ul. Kątecka	65	p. XX w.	
84.	Gniechowice	Dom mieszkalny	ul. Kątecka	71	k. XIX w.	
85.	Gniechowice	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Kątecka	127	XIX/XX w.	
86.	Górzyce	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XII/XIII w.	
87.	Górzyce	Zespół dworski	ul. Krótka	11, 13	XVI/XVII w. – p. XX w.	
88.	Górzyce	Dwór zespole dworsko-folwarcznym, ob. budynek nieużytkowany	ul. Krótka	13	XVI/XVII w., ok. 1700 r., p. XX w.	Rejestr zabytków nr A3816/1787 z dnia 20.08.1966 r.
89.	Górzyce	Dom mieszkalny (rządówka?) w zespole dworsko-folwarcznym	ul. Krótka	11	2. poł. XIX w.	
90.	Górzyce	Zabudowania gospodarcze - Chlewnie w zespole dworsko-folwarcznym, ob. budynki nieużytkowane	ul. Krótka		XIX w.	
91.	Górzyce	Ogród gospodarczy w zespole dworsko-folwarcznym	ul. Krótka		k. XIX w.	
92.	Górzyce	Dom mieszkalny	ul. Krótka	30, 32	1899 r.	
93.	Jaszkotłe	Historyczny układ przysiółka			XII w.	
94.	Jaszkotłe	Zespół kościelny			1473 r., 1. poł. XVII w., p. XVIII w., k. XIX w.	
95.	Jaszkotłe	Kościół par. Wniebowstąpienia Pana Jezusa w zespole kościelnym		26	1473 r., p. XVIII w.	Rejestr Zabytków nr A/1198/1250 z dnia 5.03.1965 r.
96.	Jaszkotłe	Miejsce pocmentarne w zespole kościelnym		26	1473 r.	
97.	Jaszkotłe	Mur obronny w zespole kościelnym		26	1. poł. XVII w.	
98.	Jaszkotłe	Plebania w zespole kościelnym		26	k. XIX w.	
99.	Jaszkotłe	Parafialny cmentarz katolicki			1. poł. XX w.	
100.	Jaszkotłe	Dom mieszkalny		25	XIX/XX w.	
101.	Jurczyce	Historyczny układ przysiółka			XIV w.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
102.	Jurczyce	Zespół pałacowo-folwarczny	ul. Wiejska	2, 3, 4, 6, 8, 12, 14	1860-1900 r.	
103.	Jurczyce	Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Wiejska	2	1872-1874, ok. 1920 r.	
104.	Jurczyce	Park pałacowy w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Wiejska	2	XIX w.	
105.	Jurczyce	Oficyna (dom zarządcy?) w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Wiejska	8	I. 60. XIX w.	
106.	Jurczyce	Dom mieszkalny w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Wiejska	3	ok. 1870 r.	
107.	Jurczyce	Dom ogrodnika w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Wiejska	6	I. 60. XIX w.	
108.	Jurczyce	Spichlerz w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Wiejska	4	I. 60. XIX w.	
109.	Jurczyce	Obora I w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Wiejska		I. 70. XIX w.	
110.	Jurczyce	Obora II w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Wiejska		k. XIX w.	
111.	Jurczyce	Dom mieszkalny w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Wiejska	12, 14	XIX/XX w.	
112.	Kamionna	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIII w.	
113.	Kamionna	Zespół pałacowy		14, 16, 20	ok. 1570, 1740-1744, 1768-1850 r. XVIII, p. XX w.	
114.	Kamionna	Pałac w zespole pałacowym		16	ok. 1570, 1740-1744, 1768-1850 r.	Rejestr Zabytków nr A/3817/1251 z dnia 5.03.1965 r.
115.	Kamionna	Oficyna pałacowa w zespole pałacowym		14	p. XIX w.	
116.	Kamionna	Spichlerz w zespole pałacowym		16	k. XVIII w., ok 1850 r.	
117.	Kamionna	Obora I w zespole pałacowym		16	ok 1850 r.	
118.	Kamionna	Obora II w zespole pałacowym		16	ok 1850 r.	
119.	Kamionna	Obora ze stajnią w zespole pałacowym		16	ok 1850 r.	
120.	Kamionna	Park pałacowy w zespole pałacowym		14, 16, 20	XVIII w.	
121.	Kamionna	Szkoła Podstawowa		1	p. XX w.	
122.	Kamionna	Budynek mieszkalno-gospodarczy		3	XIX/XX w.	
123.	Kamionna	Budynek mieszkalno-gospodarczy		8	XIX/XX w.	
124.	Kamionna	Budynek mieszkalno-gospodarczy		13	2. poł. XIX w.	
125.	Kąty Wrocławskie	Historyczny układ urbanistyczny miasta			k. XVI w.	Rejestr Zabytków nr A/3818/447 z dnia 08.12.1958 r.;
126.	Kąty Wrocławskie	Pozostałości obwarowań miejskich			k. XVI w.	Rejestr Zabytków nr A/3819/1790 z dnia 20.08.1966 r.;
127.	Kąty Wrocławskie	Zespół kościelny	ul. Kościelna	2	ok. 1500 r., ok. 1520 r., XVI w., XIX w.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
128.	Kąty Wrocławskie	Kościół par. św. Piotra i Pawła w zespole kościelnym	ul. Kościelna	2	ok. 1500 r., ok. 1520 r., XIX w.	Rejestr Zabytków nr A/1202/1048 z dnia 24.01.1964 r.;
129.	Kąty Wrocławskie	Miejsce pocmentarne w zespole kościelnym	ul. Kościelna	2	1500 r.	
130.	Kąty Wrocławskie	Mur i ogrodzenie cmentarza w zespole kościelnym	ul. Kościelna	2	XVI, XX w.	
131.	Kąty Wrocławskie	Plebania w zespole kościelnym	ul. Kościelna	2	poł. XIX w.	
132.	Kąty Wrocławskie	Kościół ewangelicki św. Elżbiety, ob. sklep	ul. Rynek	2	1833-1836 r.	Rejestr Zabytków nr A/1203/1252 z dnia 05.03.1965 r.
133.	Kąty Wrocławskie	Cmentarz ewangelicki, ob. cmentarz komunalny	ul. Mireckiego	26	1846 r.	Rejestr Zabytków nr A/3820/669/W/1-2 z dnia 28.07.1992 r.
134.	Kąty Wrocławskie	Kaplica grobowa rodziny Hindemith	ul. Mireckiego	26	k. XIX w.	Rejestr Zabytków nr A/3820/669/W/1-2 z dnia 28.07.1992 r.
135.	Kąty Wrocławskie	Zespół cmentarny:	ul. Mireckiego	26	2. poł. XIX w., ok. 1930 r., 1934 r.	
136.	Kąty Wrocławskie	Cmentarz katolicki w zespole cmentarnym, ob. cmentarz komunalny	ul. Mireckiego	26	2. poł. XIX w.	
137.	Kąty Wrocławskie	Mur cmentarny i brama w zespole cmentarnym	ul. Mireckiego	26	ok. 1930 r.	
138.	Kąty Wrocławskie	Dom grabarza w zespole cmentarnym	ul. Mireckiego	26	1934 r.	
139.	Kąty Wrocławskie	Zespół dworca PKP:	ul. 1-go Maja	85	1867-1870 r., ok. 1920 r.	
140.	Kąty Wrocławskie	Budynek dworca w zespole dworca PKP	ul. 1-go Maja	85	1867-1870 r.	
141.	Kąty Wrocławskie	Wiata peronowa w zespole dworca PKP	ul. 1-go Maja	85	1867-1870 r.	
142.	Kąty Wrocławskie	Wieża ciśnień w zespole dworca PKP	ul. 1-go Maja	85	ok. 1920 r.	
143.	Kąty Wrocławskie	Park miejski	ul. Zwycięstwa/ ul. Kościuszki		2. ćw. XIX w.	
144.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Barlickiego	1	2. poł. XIX w.	
145.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Barlickiego	2	k. XIX w.	
146.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Barlickiego	4	k. XIX w.	
147.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Barlickiego	6	p. XX w.	
148.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Barlickiego	7	k. XIX w.	
149.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Barlickiego	9	XIX/XX w.	
150.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Barlickiego	10	1. poł. XIX w., XX w.	
151.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Barlickiego	13	k. XIX w., XX w.	
152.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Barlickiego	15	XIX/XX w.	
153.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Barlickiego	17	XIX/XX w.	
154.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Daszyńskiego	1	XIX/XX w.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
155.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Daszyńskiego	3	XX w.	
156.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Daszyńskiego	5	XIX/XX w.	
157.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Daszyńskiego	7	p. XX w.	
158.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Daszyńskiego	8	p. XX w.	
159.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Daszyńskiego	9	XIX/XX w.	
160.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Daszyńskiego	10	p. XX w.	
161.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Daszyńskiego	11	XX w.	
162.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Daszyńskiego	13	XIX/XX w.	
163.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Daszyńskiego	14	p. XX w.	
164.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Daszyńskiego	15	p. XX w.	
165.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Daszyńskiego	18	p. XX w.	
166.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Daszyńskiego	28	p. XX w.	
167.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Daszyńskiego	30	p. XX w.	
168.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Kościuszki	3	k. XIX w.	
169.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Kościuszki	5	k. XIX w.	
170.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Kościuszki	7	k. XIX w.	
171.	Kąty Wrocławskie	Spichlerz, ob. dom mieszkalny	ul. Kościuszki	19	poł. XIX w.	
172.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalno-biurowy	ul. Kościuszki	26	p. XX w.	
173.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	3	XIX/XX w.	
174.	Kąty Wrocławskie	Gospoda "Pod Czarnym Orłem", ob. dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	4	k. XIX w.	
175.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	5	XIX/XX w.	
176.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	6	k. XIX w.	
177.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	7	XIX/XX w.	
178.	Kąty Wrocławskie	Zespół mleczarni	ul. 1-go Maja	11	1892 r.	
179.	Kąty Wrocławskie	Budynek administracji w zespole mleczarni, ob. budynek biurowo-usługowy	ul. 1-go Maja	11	1892 r.	
180.	Kąty Wrocławskie	Hala produkcyjna w zespole mleczarni, ob. magazyn	ul. 1-go Maja	11	1892 r.	
181.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	12	k. XIX w.	
182.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	14	k. XIX w.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
183.	Kąty Wrocławskie	Budynek policji	ul. 1-go Maja	16	XIX/XX w.	
184.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	18	k. XIX w.	
185.	Kąty Wrocławskie	Pocztą	ul. 1-go Maja	20	XIX/XX w.	
186.	Kąty Wrocławskie	Villa Sauer, ob. dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	21	1. ćw. XX w.	
187.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	22	k. XIX w., ok. 1915 r.	
188.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	25	k. XIX w.	
189.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	27	k. XIX w.	
190.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	30	XIX/XX w.	
191.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	31	p. XX w.	
192.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	32	p. XX w.	
193.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	34	p. XX w.	
194.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	35	p. XX w.	
195.	Kąty Wrocławskie	Willa	ul. 1-go Maja	37	XIX/XX w.	
196.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	38	k. XIX w.	
197.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	39	k. XIX w.	
198.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	41	k. XIX w.	
199.	Kąty Wrocławskie	Zespół placówki opiekuńczo-wychowawczej, ob. Powiatowe Centrum Usług Społecznych	ul. 1-go Maja	43-43e	p. XX w., ok. 1930 r.	
200.	Kąty Wrocławskie	Dyrekcja w zespole placówki opiekuńczo-wychowawczej	ul. 1-go Maja	43a	p. XX w., ok. 1930 r.	
201.	Kąty Wrocławskie	Pawilon I w zespole placówki opiekuńczo-wychowawczej	ul. 1-go Maja	43	p. XX w., ok. 1930 r.	
202.	Kąty Wrocławskie	Pawilon II w zespole placówki opiekuńczo-wychowawczej	ul. 1-go Maja	43b-43d	p. XX w., ok. 1930 r.	
203.	Kąty Wrocławskie	Pawilon III w zespole placówki opiekuńczo-wychowawczej	ul. 1-go Maja	43e	p. XX w., ok. 1930 r.	
204.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	45	k. XIX w.	
205.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	48	k. XIX w.	
206.	Kąty Wrocławskie	Willa	ul. 1-go Maja	49	ok. 1910 r.	
207.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	53	XIX/XX w.	
208.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	55	XIX/XX w.	
209.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	57	p. XX w.	
210.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	62	XIX/XX w.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
211.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	64	p. XX w.	
212.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	69	k. XIX w.	
213.	Kąty Wrocławskie	Zespół willowo-parkowy	ul. 1-go Maja	71	p. XX w., ok. 1910 r.	Rejestr Zabytków nr A/3821/691/W/1,2 z dnia 21.04.1994 r.
214.	Kąty Wrocławskie	Willa w zespole willowo-parkowym	ul. 1-go Maja	71	ok. 1910 r.	Rejestr Zabytków nr A/3821/691/W/1,2 z dnia 21.04.1994 r.
215.	Kąty Wrocławskie	Portiernia w zespole willowo-parkowym	ul. 1-go Maja	71	ok. 1910 r.	
216.	Kąty Wrocławskie	Mur z bramą w zespole willowo-parkowym	ul. 1-go Maja	71	p. XX w.	
217.	Kąty Wrocławskie	Park willowy w zespole willowo-parkowym	ul. 1-go Maja	71	p. XX w.	Rejestr Zabytków nr A/3821/691/W/1,2 z dnia 21.04.1994 r.
218.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. 1-go Maja	75	k. XIX w.	
219.	Kąty Wrocławskie	Budynek gospodarczy	ul. 1-go Maja	75	p. XX w.	
220.	Kąty Wrocławskie	Zespół bazy obrotu rolnego	ul. 1-go Maja	83	XIX/XX w.	
221.	Kąty Wrocławskie	Budynek administracji w zespole bazy obrotu rolnego, ob. budynek biurowy	ul. 1-go Maja	83	k. XIX w.	
222.	Kąty Wrocławskie	Magazyn w zespole bazy obrotu rolnego	ul. 1-go Maja	83	p. XX w.	
223.	Kąty Wrocławskie	Budynek warsztatów POM	ul. 1-go Maja	90	ok. 1920 r.	
224.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Mireckiego	2	XIX/XX w.	
225.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Mireckiego	5	XIX/XX w.	
226.	Kąty Wrocławskie	Szkoła Podstawowa nr 2	ul. Mireckiego	6	k. XIX w.	
227.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Mireckiego	8	k. XIX w.	
228.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Mireckiego	9	XIX/XX w.	
229.	Kąty Wrocławskie	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Mireckiego	10	k. XIX w.	
230.	Kąty Wrocławskie	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Mireckiego	12	k. XIX w.	
231.	Kąty Wrocławskie	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Mireckiego	14	k. XIX w.	
232.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Mireckiego	15	p. XX w.	
233.	Kąty Wrocławskie	Stodoła	ul. Mireckiego	15	p. XX w.	
234.	Kąty Wrocławskie	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Mireckiego	16	k. XIX w.	
235.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Mireckiego	17	k. XIX w.	
236.	Kąty Wrocławskie	Stodoła	ul. Mireckiego	17	k. XIX w.	
237.	Kąty Wrocławskie	Budynek gospodarczy I	ul. Mireckiego	17	k. XIX w.	
238.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Mireckiego	18	k. XIX w.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
239.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Mireckiego	20	k. XIX w.	
240.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Mireckiego	22	k. XIX w.	
241.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Mireckiego	24	k. XIX w.	
242.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Mireckiego	25	k. XIX w.	
243.	Kąty Wrocławskie	Budynek mieszkalny	ul. Mireckiego	25a	k. XIX w.	
244.	Kąty Wrocławskie	Budynek gospodarczy	ul. Mireckiego	25	k. XIX w.	
245.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Mireckiego	31	1912 r.	
246.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Mireckiego	33	k. XIX w.	
247.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Mireckiego	39	ok. 1910 r.	
248.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Norwida	1	p. XX w.	
249.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Norwida	2	p. XX w.	
250.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Norwida	3	k. XIX w., ok. 1910 r.	
251.	Kąty Wrocławskie	Zespół młyna	ul. Norwida	4a, 4b	XIX/XX w.	
252.	Kąty Wrocławskie	Budynek administracji w zespole młyna, ob. budynek mieszkalny	ul. Norwida	4a	1893 r.	
253.	Kąty Wrocławskie	Budynek produkcyjny I w zespole młyna, ob. budynek produkcyjny I w zespole wytwórni pasz	ul. Norwida	4b	2 poł. XIX w., p. XX w.	
254.	Kąty Wrocławskie	Budynek produkcyjny II w zespole młyna, ob. budynek produkcyjny II w zespole wytwórni pasz	ul. Norwida	4b	1912 r.	
255.	Kąty Wrocławskie	Dom młynarza w zespole młyna, ob. budynek usługowy	ul. Norwida	5	XIX/XX w.	
256.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Norwida	6	2. poł. XIX w.	
257.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Norwida	9	k. XIX w.	
258.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Okulickiego	2	k. XIX w., XX w.	
259.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Okulickiego	4	k. XIX w.	
260.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Okulickiego	6	k. XIX w.	
261.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Okulickiego	8/10	XIX/XX w.	
262.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Okulickiego	14	k. XIX w.	
263.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Okulickiego	18	k. XIX w.	
264.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Polna	8	p. XX w.	
265.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. ks. Popiełuszki	5	XIX/XX w.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
266.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. ks. Popiełuszki	8	XIX/XX w.	
267.	Kąty Wrocławskie	Willa dyrektora kliniki, ob. budynek mieszkalny	ul. ks. Popiełuszki	10	1896 r.	
268.	Kąty Wrocławskie	Założenie ogrodowo-parkowe	ul. ks. Popiełuszki	10	2. poł. XIX w.	Rejestr Zabytków nr 54/A/01 z dnia 9.11.2001 r.;
269.	Kąty Wrocławskie	Wieża ciśnień	ul. ks. Popiełuszki		1934 r.	
270.	Kąty Wrocławskie	Ratusz	Rynek	1	1879 r.	
271.	Kąty Wrocławskie	Wieża ratuszowa	Rynek	1	XV w., 1613 r., 1809 r., 1878 r., 1903 r	Rejestr Zabytków nr A/3822/1792 z dnia 21.08.1966 r.
272.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	Rynek	3	p. XIX w., k. XIX w.	
273.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	Rynek	5	XIX w., XX w.	
274.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	Rynek	6	XIX/XX w.	
275.	Kąty Wrocławskie	Budynek gospodarczy I	Rynek	6	XIX/XX w.	
276.	Kąty Wrocławskie	Budynek gospodarczy II	Rynek	6	XIX/XX w.	
277.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	Rynek	7	XIX/XX w.	
278.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	Rynek	8	XIX/XX w.	
279.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	Rynek	9	XIX/XX w.	
280.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	Rynek	11	k. XIX w.	
281.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	Rynek	12	XIX/XX w.	
282.	Kąty Wrocławskie	Budynek gospodarczy	Rynek	12	XIX/XX w.	
283.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	Rynek	13	p. XX w.	
284.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	Rynek	14	XIX/XX w.	
285.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	Rynek	15	p. XX w.	
286.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	Rynek	15a	p. XX w.	
287.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	Rynek	16	k. XIX w.	
288.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	Rynek	18	poł. XIX w.	
289.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	Rynek	19	k. XIX w.	
290.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	Rynek	20	k. XIX w., XX w.	
291.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	Rynek	25	1 poł. XIX w., XX w.	
292.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	Rynek	26	1899 r.	
293.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	Rynek	27	p. XX w.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
294.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	Rynek	30	k. XIX w.	
295.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	Rynek	33	poł. XIX w., pocz. XX w.	
296.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	Rynek	34	k. XIX w.	
297.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	Rynek	35	XVIII w., k. XIX w.	
298.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	Rynek	36	p. XIX w., XX w.	
299.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	Rynek	37	XVIII w., XX w.	
300.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Sikorskiego	1	1880 r.	
301.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Sikorskiego	1a	k. XIX w.	
302.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Sikorskiego	2	p. XX w.	
303.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Sikorskiego	3	XIX/XX w.	
304.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Sikorskiego	4	XIX/XX w.	
305.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Sikorskiego	5	XIX/XX w.	
306.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Sikorskiego	8	p. XX w.	
307.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Sikorskiego	11	XIX/XX w.	
308.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Sikorskiego	12	XIX/XX w.	
309.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Sikorskiego	16	p. XX w.	
310.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Sikorskiego	18	XIX/XX w.	
311.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Sikorskiego	20	p. XX w.	
312.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Sikorskiego	26	XIX/XX w.	
313.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Sikorskiego	28	XIX/XX w.	
314.	Kąty Wrocławskie	Kaplica przydrożna	ul. Sobótki		1873 r.	
315.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Świdnicka	1	XVIII w.?, 1878 r., k. XIX w.	
316.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Świdnicka	2	1. poł. XIX w.	
317.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Świdnicka	2a	k. XIX w., XX w.	
318.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Świdnicka	3	k. XIX w.	
319.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Świdnicka	6	k. XIX w.	
320.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Świdnicka	8	k. XIX w.	
321.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Świdnicka	10	p. XX w.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
322.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Świdnicka	12	p. XX w.	
323.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Świdnicka	13	k. XIX w.	
324.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Świdnicka	14	k. XIX w.	
325.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Świdnicka	14a	k. XIX w.	
326.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Świdnicka	15	XIX/XX w.	
327.	Kąty Wrocławskie	Budynek gospodarczy	ul. Świdnicka	15a	XIX/XX w.	
328.	Kąty Wrocławskie	Kamienica	ul. Świdnicka	17	k. XIX w.	
329.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	3	k. XIX w.	
330.	Kąty Wrocławskie	Willi	ul. Wrocławska	7	1898 r.	
331.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	8	k. XIX w.	
332.	Kąty Wrocławskie	Willi, ob. przedszkole	ul. Wrocławska	10	1898 r.	
333.	Kąty Wrocławskie	Zespół mieszkalno-gospodarczy	ul. Wrocławska	12	2. poł. XIX w.	
334.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	12	poł. XIX w.	
335.	Kąty Wrocławskie	Stodoła	ul. Wrocławska	12	k. XIX w.	
336.	Kąty Wrocławskie	Obora	ul. Wrocławska	12	k. XIX w.	
337.	Kąty Wrocławskie	Stajnia, ob. garaż	ul. Wrocławska	12	k. XIX w.	
338.	Kąty Wrocławskie	Brama	ul. Wrocławska	12	k. XIX w.	
339.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	14	k. XIX w.	
340.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	14a	k. XIX w.	
341.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	18	k. XIX w.	
342.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	26	XIX/XX w.	
343.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	28	XIX/XX w.	
344.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	30	p. XX w.	
345.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	32	1910 r.?	
346.	Kąty Wrocławskie	Zespół odlewni żeliwa	ul. Wrocławska	35	p. XX w.	
347.	Kąty Wrocławskie	Budynek administracji w zespole odlewni żeliwa, ob. budynek biurowy	ul. Wrocławska	35	p. XX w.	
348.	Kąty Wrocławskie	Laboratorium w zespole odlewni żeliwa	ul. Wrocławska	35	p. XX w.	
349.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	38	k. XIX w.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
350.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	40	XIX/XX w.	
351.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	42	XIX/XX w.	
352.	Kąty Wrocławskie	Zespół budynków gospodarczych	ul. Wrocławska	42a-44	XIX/XX w.	
353.	Kąty Wrocławskie	Budynek gospodarczy w zespole budynków gospodarczych	ul. Wrocławska	42a	XIX/XX w.	
354.	Kąty Wrocławskie	Stodoła w zespole budynków gospodarczych	ul. Wrocławska	44	XIX/XX w.	
355.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	44	XIX/XX w.	
356.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny	ul. Wrocławska	46	XIX/XX w.	
357.	Kąty Wrocławskie	Budynek gospodarczy	ul. Wrocławska	46	XIX/XX w.	
358.	Kąty Wrocławskie	Browar, ob. dom kultury	ul. Zwycięstwa	23	XIX/XX w.	
359.	Kąty Wrocławskie	Kompleks budynków dawnego browaru	ul. Zwycięstwa	19, 21	XIX/XX w.	
360.	Kąty Wrocławskie	Zespół kolonii dawnych domków robotniczych	ul. Żeromskiego	2-31	p. XX w.	
361.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny nr 2 w zespole kolonii domków robotniczych	ul. Żeromskiego	2	p. XX w.	
362.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny nr 4 w zespole kolonii domków robotniczych	ul. Żeromskiego	4	p. XX w.	
363.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny nr 6 w zespole kolonii domków robotniczych	ul. Żeromskiego	6	p. XX w.	
364.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny nr 8 w zespole kolonii domków robotniczych	ul. Żeromskiego	8	p. XX w.	
365.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny nr 10 w zespole kolonii domków robotniczych	ul. Żeromskiego	10	p. XX w.	
366.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny nr 12 w zespole kolonii domków robotniczych	ul. Żeromskiego	12	p. XX w.	
367.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny nr 13 w zespole kolonii domków robotniczych	ul. Żeromskiego	13	p. XX w.	
368.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny nr 14 w zespole kolonii domków robotniczych	ul. Żeromskiego	14	p. XX w.	
369.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny nr 14a w zespole kolonii domków robotniczych	ul. Żeromskiego	14a	p. XX w.	
370.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny nr 16 w zespole kolonii domków robotniczych	ul. Żeromskiego	16	p. XX w.	
371.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny nr 18 w zespole kolonii domków robotniczych	ul. Żeromskiego	18	p. XX w.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
372.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny nr 21 w zespole kolonii domków robotniczych	ul. Żeromskiego	21	p. XX w.	
373.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny nr 22 w zespole kolonii domków robotniczych	ul. Żeromskiego	22	p. XX w.	
374.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny nr 23 w zespole kolonii domków robotniczych	ul. Żeromskiego	23	p. XX w.	
375.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny nr 24 w zespole kolonii domków robotniczych	ul. Żeromskiego	24	p. XX w.	
376.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny nr 25 w zespole kolonii domków robotniczych	ul. Żeromskiego	25	p. XX w.	
377.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny nr 26 w zespole kolonii domków robotniczych	ul. Żeromskiego	26	p. XX w.	
378.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny nr 29 w zespole kolonii domków robotniczych	ul. Żeromskiego	29	p. XX w.	
379.	Kąty Wrocławskie	Dom mieszkalny nr 31 w zespole kolonii domków robotniczych	ul. Żeromskiego	31	p. XX w.	
380.	Kąty Wrocławskie	Murowana szubienica	ul. Polna		2. poł. XVI w.	
381.	Kębłowice	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIII w., XIX w.	
382.	Kębłowice	Zespół pałacowo-folwarczny	ul. Przelotowa/ ul. Pałacowa	2, 4	ok. 1850 r.	Rejestr Zabytków nr A/3823/588/W z dnia 29.11.1985 r.
383.	Kębłowice	Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. budynek nieużytkowany	ul. Pałacowa	4	1882 r.	Rejestr Zabytków nr A/3823/588/W z dnia 29.11.1985 r.
384.	Kębłowice	Dom ogrodnika lub inspektora dóbr w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. dom mieszkalny	ul. Pałacowa	2	ok. 1885 r.	
385.	Kębłowice	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. dom mieszkalny	ul. Pałacowa		I. 70. XIX w.	
386.	Kębłowice	Wozownia z kuźnią w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. budynek gospodarczy III, warsztat	ul. Pałacowa		ok. 1850 r., I. 70. XIX w.	
387.	Kębłowice	Obora I ze stajnią w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. budynek gospodarczy I	ul. Pałacowa		1885 r.	
388.	Kębłowice	Obora II w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. budynek gospodarczy II	ul. Pałacowa		1887 r.	
389.	Kębłowice	Stodoła w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Przelotowa		1869 r.	
390.	Kębłowice	Park pałacowy w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Przelotowa/ ul. Pałacowa		p. XIX w., I. 80. XIX w.	Rejestr Zabytków nr A/3823/588/W z dnia 29.11.1985 r.
391.	Kębłowice	Dom mieszkalny	ul. Pałacowa	15, 17	1914 r.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
392.	Kilianów	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIII w.	
393.	Kilianów	Kościół fil. pw. Wniebowzięcia NMP			1568-1569 r., 1889 r.	Rejestr Zabytków nr A/1204/1792 z dnia 20.08.1966 r.;
394.	Kilianów	Cmentarz katolicki			XVI w.	
395.	Kilianów	Dom mieszkalny		16	poł. XIX w.	
396.	Kilianów	Dom mieszkalny		18	p. XIX w.	
397.	Kilianów	Zespół folwarczny		23-23c	XIX/XX w.	
398.	Kilianów	Dom mieszkalny w zespole folwarcznym		23a	p. XX w.	
399.	Kilianów	Dom mieszkalny w zespole folwarcznym		23c	k. XIX w.	
400.	Kilianów	Obora w zespole folwarcznym		23	k. XIX w.	
401.	Kilianów	Dom mieszkalny		24	2. poł. XIX w.	
402.	Kilianów	Dom mieszkalny		27	2. poł. XIX w.	
403.	Kilianów	Zespół mieszkalno-gospodarczy		28	2. poł. XIX w.	
404.	Kilianów	Dom mieszkalny w zespole mieszkalno-gospodarczym		28	2. poł. XIX w.	
405.	Kilianów	Obora w zespole mieszkalno-gospodarczym		28	k. XIX w.	
406.	Kilianów	Stodoła I w zespole mieszkalno-gospodarczym		28	k. XIX w.	
407.	Kilianów	Stodoła II w zespole mieszkalno-gospodarczym		28	k. XIX w.	
408.	Kilianów	Dom mieszkalny		30	k. XIX w.	
409.	Kilianów	Dom mieszkalny		34	1892 r.	
410.	Kilianów	Dom mieszkalny		38	p. XX w.	
411.	Kilianów	Budynek gospodarczy		38	p. XX w.	
412.	Kilianów	Dom mieszkalny		39	k. XIX w.	
413.	Krobiełowice	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIII w.	
414.	Krobiełowice	Zespół pałacowo-folwarczny			1570-1580, 1702-1704, k. XVIII w., 1878 r., k. XIX w., p. XX w.	
415.	Krobiełowice	Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. hotel		21	1570-1580, 1702-1704, k. XVIII w., 1878 r., p. XX w.	Rejestr Zabytków nr A/3824/1794 z dnia 20.08.1966 r.;
416.	Krobiełowice	Budynek bramny w zespole pałacowo-folwarcznym		21	1878 r.	Rejestr Zabytków nr 36/A/00/1-3 z dnia 23.10.2000 r.;
417.	Krobiełowice	Oficyna mieszkalna I w zespole pałacowo-folwarcznym		21	ok. 1878 r.	Rejestr Zabytków nr 36/A/00/1-3 z dnia 23.10.2000 r.;
418.	Krobiełowice	Oficyna mieszkalna II w zespole pałacowo-folwarcznym		13	k. XIX, XX w.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
419.	Krobiełowice	Chlewnia w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. obora		21	k. XIX w.	Rejestr Zabytków nr 36/A/00/1-3 z dnia 23.10.2000 r.;
420.	Krobiełowice	Park pałacowy w zespole pałacowo-folwarcznym		21	XVII-XIX w.	Rejestr Zabytków nr A/3825/364/W z dnia 24.07.1976 r.;
421.	Krobiełowice	Mauzoleum marszałka G. L. Blüchera			1846-1853 r.	Rejestr Zabytków nr A/3826/517/W z dnia 17.02.1984 r.;
422.	Krobiełowice	Dom mieszkalny		1	p. XX w.	
423.	Krobiełowice	Dom mieszkalny		5	k. XIX w.	
424.	Krobiełowice	Budynek gospodarczy		5	k. XIX w.	
425.	Krzęptów	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIII w.	
426.	Krzęptów	Cmentarz poewangelicki	ul. Dębowa		1. poł XIX w.	
427.	Krzęptów	Aleja lipowa w Krzęptowie			ok. 1910 r.	
428.	Krzęptów	Szpaler dębowy w Krzęptowie			ok. 1910 r.	
429.	Małkowice	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIII w.	
430.	Małkowice	Zespół kościelny			ok. 1400 r., XV, k. XVI, XX w.	
431.	Małkowice	Kościół par. św. Trójcy w zespole kościelnym	ul. Główna		ok. 1400 r., XV w.	Rejestr Zabytków nr A/1205/1253 z dnia 5.03.1965 r.;
432.	Małkowice	Cmentarz katolicki w zespole kościelnym	ul. Główna		XV w.	14.07.1997 r.
433.	Małkowice	Mur cmentarny z bramą w zespole kościelnym	ul. Główna		k. XVI, XX w.	Rejestr Zabytków nr A/1205/1253 z dnia 14.07.1997 r.
434.	Małkowice	Cmentarz katolicki	ul. Główna		1870-1880 r.	
435.	Małkowice	Zespół klasztorno-opiekuńczy zakonu Elżbietanek, ob. dom opieki:	ul. Klasztorna	1, 1c	1912 r., XX w.	Rejestr Zabytków nr A/625/1-3 z dnia 27.11.2007 r.
436.	Małkowice	Klasztor w zespole klasztorno-opiekuńczym zakonu Elżbietanek, ob. dom opieki „Caritas”	ul. Klasztorna	1	XIX/XX w.	Rejestr Zabytków nr A/625/1-3 z dnia 27.11.2007 r.
437.	Małkowice	Budynek mieszkalny w zespole klasztorno-opiekuńczym zakonu Elżbietanek	ul. Klasztorna	1c	ok. 1912 r.	Rejestr Zabytków nr A/625/1-3 z dnia 27.11.2007 r.
438.	Małkowice	Budynek mieszkalno-gospodarczy w zespole klasztorno-opiekuńczym zakonu Elżbietanek	ul. Klasztorna	1	XIX/XX w.	
439.	Małkowice	Budynek gospodarczy w zespole klasztorno-opiekuńczym zakonu Elżbietanek, ob. hydroformia	ul. Klasztorna	1	1913 r.	Rejestr Zabytków nr A/625/1-3 z dnia 27.11.2007 r.
440.	Małkowice	Piwnice ziemne w zespole klasztorno-opiekuńczym zakonu Elżbietanek, ob. garaż i magazyn	ul. Klasztorna	1	ok. 1913 r.	
441.	Małkowice	Zespół pałacowy:	ul. Krótka/ ul. Klasztorna	7-7a	1. poł. XIX w., ok. 1930 r.	Rejestr Zabytków nr A/1268/1-3 z dnia 4.08.2009 r.
442.	Małkowice	Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Klasztorna	7	ok. 1850 r.	Rejestr Zabytków nr A/1268/1-3 z dnia 4.08.2009 r.

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
443.	Małkowice	Oficina pałacowa w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Klasztorna	7a	k. XIX w.	
444.	Małkowice	Stajnia z częścią mieszkalną w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Krótka	7	ok. 1850 r., 1920 r.	Rejestr Zabytków nr A/1268/1-3 z dnia 4.08.2009 r.
445.	Małkowice	Obora I w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Krótka		ok. 1880 r.	
446.	Małkowice	Obora II w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Krótka		p. XX w.	
447.	Małkowice	Stodoła I w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Krótka		XIX/XX w.	
448.	Małkowice	Park pałacowy w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Krótka		XIX w.	Rejestr Zabytków nr A/1268/1-3 z dnia 4.08.2009 r.
449.	Małkowice	Zajazd „Pod Złotą Koroną”, ob. świetlica	ul. Główna	5	p. XX w.	
450.	Małkowice	Dom mieszkalny	ul. Główna	18	k. XIX w.	
451.	Małkowice	Dom mieszkalny	ul. Główna	19	k. XIX w.	
452.	Małkowice	Dom mieszkalny	ul. Główna	21	1883 r.	
453.	Małkowice	Budynek gospodarczy	ul. Główna	21	ok. 1880 r.	
454.	Małkowice	Dom mieszkalny	ul. Główna	27	p. XX w.	
455.	Małkowice	Dom mieszkalny	ul. Główna	32	k. XIX w.	
456.	Małkowice	Dom mieszkalny	ul. Główna	36	k. XIX w.	
457.	Małkowice	Stodoła	ul. Główna	36	k. XIX w.	
458.	Małkowice	Dom mieszkalny	ul. Główna	46	ok. 1880 r., 1923 r.	
459.	Małkowice	Obora	ul. Główna	46	ok. 1880 r.	
460.	Małkowice	Dom mieszkalny	ul. Główna	52	ok. 1860 r.	
461.	Małkowice	Dom mieszkalny	ul. Klasztorna	2	k. XIX w.	
462.	Małkowice	Dom mieszkalny	ul. Polna	4	k. XIX, XX w.	
463.	Małkowice	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Polna	6	XIX/XX w.	
464.	Małkowice	Dom mieszkalny	ul. Polna	16	p. XX w.	
465.	Małkowice	Szkoła podstawowa	ul. Szkolna	5	XIX/XX w.	
466.	Małkowice	Dom mieszkalny	ul. Wąska	8	1852 r.	
467.	Mokronos Dolny	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIII w.	
468.	Mokronos Dolny	Cmentarz poewangelicki	ul. Jabłoniowa/ ul. Malinowa		po 1886 r.	
469.	Mokronos Dolny	Zespół pałacowy	ul. Stawowa	44-48	XIX/XX w.	
470.	Mokronos Dolny	Pałac w zespole pałacowym	ul. Stawowa	48	p. XX w.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
471.	Mokronos Dolny	Oficyna mieszkalno-gospodarcza w zespole pałacowym	ul. Stawowa	44	XIX/XX w.	
472.	Mokronos Dolny	Oficyna mieszkalny w zespole pałacowym	ul. Stawowa	46	p. XX w.	
473.	Mokronos Dolny	Park pałacowy w zespole pałacowym	ul. Stawowa	46	XIX/XX w.	
474.	Mokronos Dolny	Dom mieszkalny	ul. Stawowa	30	XIX/XX w.	
475.	Mokronos Dolny	Dom mieszkalny	ul. Stawowa	32	p. XX w.	
476.	Mokronos Dolny	Zespól mieszkalno-gospodarczy	ul. Stawowa	34-36	ok. 1870-1880 r.	
477.	Mokronos Dolny	Budynek mieszkalno-gospodarczy w zespole mieszkalno-gospodarczym	ul. Stawowa	34	ok. 1880 r.	
478.	Mokronos Dolny	Obora I w zespole mieszkalno-gospodarczym	ul. Stawowa	34	ok. 1880 r.	
479.	Mokronos Dolny	Obora II w zespole mieszkalno-gospodarczym	ul. Stawowa	34	ok. 1880 r.	
480.	Mokronos Dolny	Stodoła w zespole mieszkalno-gospodarczym	ul. Stawowa	34	ok. 1870 r.	
481.	Nowa Wieś Kącka	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIII w.	
482.	Nowa Wieś Kącka	Kościół fil. św. Szymona i Tadeusza		41	1858 r.	
483.	Nowa Wieś Kącka	Cmentarz katolicki		41	poł. XIX w.	
484.	Nowa Wieś Kącka	Budynek mieszkalno-gospodarczy		2	ok. 1880 r.	
485.	Nowa Wieś Kącka	Dom mieszkalny		13	poł. XIX w., p. XX w.	
486.	Nowa Wieś Kącka	Zespól mieszkalno-gospodarczy		16	2. poł. XIX w.	
487.	Nowa Wieś Kącka	Dom mieszkalny w zespole mieszkalno-gospodarczym		16	k. XIX w., 2021 r.	
488.	Nowa Wieś Kącka	Budynek mieszkalno-gospodarczy w zespole mieszkalno-gospodarczym		16	k. XIX w.	
489.	Nowa Wieś Kącka	Obora w zespole mieszkalno-gospodarczym		16	ok. 1870 r.	
490.	Nowa Wieś Kącka	Stodoła w zespole mieszkalno-gospodarczym		16	1864 r.?	
491.	Nowa Wieś Kącka	Dom mieszkalny		18	1868 r.	
492.	Nowa Wieś Kącka	Zespól mieszkalno-gospodarczy		19	XIX/XX w.	
493.	Nowa Wieś Kącka	Dom mieszkalny w zespole mieszkalno-gospodarczym		19	XIX/XX w.	
494.	Nowa Wieś Kącka	Budynek gospodarczy w zespole mieszkalno-gospodarczym		19	XIX/XX w.	
495.	Nowa Wieś Kącka	Obora w zespole mieszkalno-gospodarczym		19	XIX/XX w.	
496.	Nowa Wieś Kącka	Zespól mieszkalno-gospodarczy:		20	2. poł. XIX w.	
497.	Nowa Wieś Kącka	Dom mieszkalny w zespole mieszkalno-gospodarczym		20	ok. 1870 r.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
498.	Nowa Wieś Kącka	Obora I w zespole mieszkalno-gospodarczym		20	ok. 1870 r.	
499.	Nowa Wieś Kącka	Obora II w zespole mieszkalno-gospodarczym		20	k. XIX w.	
500.	Nowa Wieś Kącka	Stodoła w zespole mieszkalno-gospodarczym		20	k. XIX w.	
501.	Nowa Wieś Kącka	Budynek mieszkalno-gospodarczy		22	ok. 1870 r.	
502.	Nowa Wieś Kącka	Budynek mieszkalno-gospodarczy		24	XIX/XX w.	
503.	Nowa Wieś Kącka	Budynek mieszkalno-gospodarczy		28	ok. 1870 r.	
504.	Nowa Wieś Kącka	Zespól mieszkalno-gospodarczy		33	XIX/XX w.	
505.	Nowa Wieś Kącka	Dom mieszkalny w zespole mieszkalno-gospodarczym		33	poł. XIX w.	
506.	Nowa Wieś Kącka	Budynek gospodarczy w zespole mieszkalno-gospodarczym		33	XIX/XX w.	
507.	Nowa Wieś Kącka	Obora w zespole mieszkalno-gospodarczym		33	k. XIX w.	
508.	Nowa Wieś Kącka	Stodoła w zespole mieszkalno-gospodarczym		33	XIX/XX w.	
509.	Nowa Wieś Kącka	Dom Ludowy, ob. budynek mieszkalny		35	p. XX w.	
510.	Nowa Wieś Kącka	Dom dróżnika		63	p. XX w.	
511.	Nowa Wieś Wrocławska	Budynek mieszkalno-gospodarczy		19	k. XIX w., XX w.	
512.	Nowa Wieś Wrocławska	Dom mieszkalny		28	p. XX w.	
513.	Nowa Wieś Wrocławska	Dom mieszkalny		29, 29a	k. XIX w., XX w.	
514.	Pelcznica	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XII w.	
515.	Pelcznica	Kościół fil. św. Mikołaja		22	XV w., 1748-1750 r.	Rejestr Zabytków nr A/1206/1802 z dnia 22.08.1966 r.
516.	Pelcznica	Cmentarz katolicki		22	XV w.	
517.	Pelcznica	Klasztor ss. Elżbietanek, ob. dom mieszkalny		5	1867 r., XX w.	
518.	Pelcznica	Dom mieszkalny		3	p. XX w.	
519.	Pelcznica	Dom mieszkalny		10	ok. 1860 r., 1910 r.	
520.	Pelcznica	Obora		10	ok. 1860 r.	
521.	Pelcznica	Dom mieszkalny		15	k. XIX w.	
522.	Pelcznica	Budynek mieszkalno-gospodarczy		20	XIX/XX w.	
523.	Pelcznica	Plebania, ob. dom mieszkalny		26, 26a	1705 r., 1789 r., XIX w., pocz. XX w.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
524.	Pelcznica	Dom mieszkalny		27	2. poł. XIX w., XX w.	
525.	Pelcznica	Dom mieszkalny		28	k. XIX w., ok. 1920 r.	
526.	Pelcznica	Dom mieszkalny		45	p. XIX w., XX w.	
527.	Pelcznica	Dom mieszkalny		50	ok. 1880 r., pocz. XX w.	
528.	Pelcznica	Obora		50	ok. 1880 r.	
529.	Pelcznica	Stodoła		50	1886 r.	
530.	Pelcznica	Zespół młyna	ul. Młyńska	40	XIX/XX w.	
531.	Pelcznica	Młyn wodno-elektryczny w zespole młyna	ul. Młyńska	40	k. XIX, XX w.	
532.	Pelcznica	Dom mieszkalny w zespole młyna	ul. Młyńska	40	k. XIX w.	
533.	Pelcznica	Budynek gospodarczy w zespole młyna	ul. Młyńska	40	k. XIX w.	
534.	Pelcznica	Parowozownia, ob. warsztat w zespole młyna	ul. Młyńska	40	k. XIX w.	
535.	Pelcznica	Jaz w zespole młyna	ul. Młyńska	40	k. XIX w.	
536.	Pietrzykowice	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIII w.	
537.	Pietrzykowice	Cmentarz poewangelicki, ob. miejsce pocmentarne			ok. 1870 r.	
538.	Pietrzykowice	Zespół pałacowo-folwarczny	ul. Fabryczna	2, 3, 4, 4c, 4d	XIX/XX w.	
539.	Pietrzykowice	Oficyna mieszkalno-gospodarcza w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Fabryczna	4, 4c, 4d	XIX/XX w.	
540.	Pietrzykowice	Dom administratora w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Fabryczna	3	k. XIX w.	
541.	Pietrzykowice	Obora w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Fabryczna	2	XIX/XX w.	
542.	Pietrzykowice	Park pałacowy w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Fabryczna		pocz. XIX w., ok. lat 40. XIX w., 2020 r.	
543.	Pietrzykowice	Zespół folwarczny	ul. Fabryczna/ ul. Główna		2. poł. XIX w.	
544.	Pietrzykowice	Oficyna mieszkalna I w zespole folwarcznym	ul. Główna	15	ok. 1880 r.	
545.	Pietrzykowice	Oficyna mieszkalno-gospodarcza w zespole folwarcznym	ul. Fabryczna	1	2. poł. XIX w.	
546.	Pietrzykowice	Obora I w zespole folwarcznym	ul. Fabryczna	1	2 poł. XIX w.	
547.	Pietrzykowice	Obora II w zespole folwarcznym	ul. Fabryczna	1	2. poł. XIX w.	
548.	Pietrzykowice	Stodoła w zespole folwarcznym	ul. Fabryczna	1	2. poł. XIX w.	
549.	Pietrzykowice	Winiarnia	ul. Fabryczna	15	ok. 1930 r.	
550.	Pietrzykowice	Zespół mieszkalno-gospodarczy	ul. Główna	12, 12a, 12b	p. XX w.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
551.	Pietrzykowice	Budynek mieszkalno-gospodarczy I w zespole mieszkalno-gospodarczym	ul. Główna	12, 12a	p. XX w.	
552.	Pietrzykowice	Budynek mieszkalno-gospodarczy II w zespole mieszkalno-gospodarczym	ul. Główna	12b	p. XX w.	
553.	Pietrzykowice	Warsztat w zespole mieszkalno-gospodarczym, ob. budynek gospodarczy I	ul. Główna	12b	p. XX w.	
554.	Pietrzykowice	Warsztat II w zespole mieszkalno-gospodarczym, ob. budynek gospodarczy II	ul. Główna	12	p. XX w.	
555.	Pietrzykowice	Obora w zespole mieszkalno-gospodarczym, ob. budynek gospodarczy III	ul. Główna	12	p. XX w.	
556.	Pietrzykowice	Stodoła w zespole mieszkalno-gospodarczym	ul. Główna	12	p. XX w.	
557.	Pietrzykowice	Dom mieszkalny	ul. Smolecka	2	XIX/XX w., XX w.	
558.	Romnów	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIII w.	
559.	Romnów	Zespół folwarczny	ul. Wspólna	3	p. XIX w., p. XX w.	
560.	Romnów	Dom mieszkalny w zespole folwarcznym	ul. Wspólna	3	p. XX w.	
561.	Romnów	Park (relikt) w zespole folwarcznym	ul. Wspólna	3	p. XIX w.	
562.	Rybnica	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIII w.	
563.	Rybnica	Pałac		9	XIX/XX w.	Rejestr zabytków nr A/3827/615/W z dnia 30.12.1987 r.
564.	Sadków	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIII w.	
565.	Sadków	Zespół kościelny	ul. Kościelna/ ul. Sadowa		XVII w. - XVIII w.	
566.	Sadków	Kościół fil. św. Jadwigi w zespole kościelnym	ul. Kościelna		1615 r., XVIII w.	Rejestr Zabytków nr A/1207/1805 z dnia 22.08.1966 r.
567.	Sadków	Kaplica grobowa – mauzoleum rodu von Rothkirsch w zespole kościelnym	ul. Sadowa		1792 r.	
568.	Sadków	Cmentarz katolicki przy kościele fil. św. Jadwigi w zespole kościelnym	ul. Kościelna		XVII w.	
569.	Sadków	Zespół pałacowo-folwarczny	ul. Parkowa	6b, 6c, 6d	1. poł. XVIII w. – ok. 1925 r.	
570.	Sadków	Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. budynek biurowy	ul. Sadowa	6b	1774 r., 1894-1895 r.	Rejestr Zabytków nr A/3828/1806 z dnia 22.08.1966 r.
571.	Sadków	Oficina pałacowa w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Sadowa	6c	ok. 1800 r., k. XIX w.	
572.	Sadków	Zabudowania folwarczne w zespole pałacowo-folwarcznym		6d	XIX w. – XX w.	
573.	Sadków	Park pałacowy w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Parkowa		XIX w.	Rejestr Zabytków nr A/3829/365/W z dnia 24.07.1976 r.

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
574.	Sadków	Dom mieszkalny	ul. Sadowa	2	p. XX w.	
575.	Sadków	Dom mieszkalny	ul. Sadowa	3	p. XX w.	
576.	Sadków	Dom mieszkalny	ul. Sadowa	5	p. XX w.	
577.	Sadkówek	Historyczny układ przysiółka			XIV w.	
578.	Sadkówek	Park (relikt)			XIX w.	
579.	Sadowice	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIII w.	
580.	Sadowice	Zespół pałacowy	ul. Szkolna/ ul. Rieczna	4, 6, 8, 10, 22	XIX/XX w.	
581.	Sadowice	Pałac w zespole pałacowym, ob. dom poprawczy	ul. Szkolna	10	p. XVIII w., 1789 r., 1903 r., 1914 r.	Rejestr zabytków nr A/3830/584 z dnia 24.08.1959 r.
582.	Sadowice	Oficina pałacowa w zespole pałacowym	ul. Szkolna	4	k. XIX w.	
583.	Sadowice	Obora IV w zespole pałacowym	ul. Szkolna	4	k. XIX w.	
584.	Sadowice	Oficina pałacowa w zespole pałacowym	ul. Szkolna	6, 8	k. XIX w.	
585.	Sadowice	Budynek gospodarczy w zespole pałacowym	ul. Szkolna	6, 8	k. XIX w.	
586.	Sadowice	Oficina pałacowa w zespole pałacowym	ul. Rieczna	22	XIX/XX w.	
587.	Sadowice	Obora I w zespole pałacowym	ul. Szkolna		XIX/XX w.	
588.	Sadowice	Obora II w zespole pałacowym	ul. Szkolna		XIX/XX w.	
589.	Sadowice	Obora III w zespole pałacowym	ul. Szkolna		XIX/XX w.	
590.	Sadowice	Stodoła w zespole pałacowym	ul. Szkolna		XIX/XX w.	
591.	Sadowice	Park w zespole pałacowym	ul. Rieczna	22	XIX w.	Rejestr zabytków nr A/3831/362/W z dnia 24.07.1976 r.
592.	Sadowice	Zespół dworca kolejowego	ul. Kolejowa		p. XX w.	
593.	Sadowice	Budynek dworca w zespole dworca kolejowego	ul. Kolejowa		p. XX w.	
594.	Sadowice	Budynek gospodarczy w zespole dworca kolejowego	ul. Kolejowa		p. XX w.	
595.	Sadowice	Budynek toalet w zespole dworca kolejowego	ul. Kolejowa		p. XX w.	
596.	Sadowice	Dom mieszkalny	ul. Rieczna	3	k. XIX w.	
597.	Sadowice	Dom mieszkalny	ul. Kolejowa	18	p. XX w.	
598.	Sadowice	Dom mieszkalny	ul. Rieczna	19	XIX/XX w.	
599.	Sadowice	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Rieczna	21	k. XIX w.	
600.	Sadowice	Dom mieszkalny	ul. Szkolna	7	ok. 1910 r.	
601.	Samotwór	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIII w.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
602.	Samotwór	Zespół pałacowo-folwarczny	ul. Główna	14, 20	XVIII w. - XX w.	
603.	Samotwór	Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Główna	14	1777 r., 1919 r.	Rejestr Zabytków nr A/3832/1058 z dnia 27.01.1964 r.
604.	Samotwór	Brama w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Główna		2. poł. XIX w.	
605.	Samotwór	Stajnia I w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Główna		ok. poł. XIX w.	
606.	Samotwór	Stajnia II w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Główna		3. ćw. XIX w.	
607.	Samotwór	Stodoła I w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Główna		4. ćw. XIX w.	
608.	Samotwór	Obora - spichlerz w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Główna		1. 70. XIX w.	
609.	Samotwór	Obora, ob. owczarnia w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Główna		3 ćw. XIX w.	
610.	Samotwór	Stajnia-wozownia, ob. budynek mieszkalny w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Główna		3. ćw. XIX w.	
611.	Samotwór	Magazyn I w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Główna		4. ćw. XIX w.	
612.	Samotwór	Magazyn II w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Główna		p. XX w.	
613.	Samotwór	Park pałacowy w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Główna		p. XIX w.	
614.	Samotwór	Oficina mieszkalna III w zespole pałacowo-folwarcznym	ul. Główna	20	k. XIX w.	
615.	Skalka	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIII w.	
616.	Skalka	Zespół kościelny	ul. Szkolna		XV w. – XIX w.	
617.	Skalka	Kościół fil. św. Marii Magdaleny w zespole kościelnym	ul. Szkolna		k. XV w., 1746 r.	Rejestr zabytków nr A/1208/1255 z dnia 05.03.1965 r.
618.	Skalka	Cmentarz ewangelicki w zespole kościelnym	ul. Szkolna		XVIII w.	
619.	Skalka	Mur cmentarny z bramą w zespole kościelnym	ul. Szkolna		XVIII w.	
620.	Skalka	Kaplica grobowa w zespole kościelnym	ul. Szkolna		k. XIX w.	
621.	Skalka	Cmentarz ewangelicki, ob. cmentarz katolicki			1870-1880 r.	
622.	Skalka	Park pałacowy			2. poł. XIX w.	
623.	Skalka	Dom mieszkalny	ul. Łąkowa	1	k. XIX w.	
624.	Skalka	Dom Ludowy, ob. budynek mieszkalny	ul. Łąkowa	12	k. XIX w.	
625.	Skalka	Młyn wodno-elektryczny	ul. Łąkowa	14	XIX/XX w.	
626.	Skalka	Szkoła Podstawowa, ob. budynek mieszkalny	ul. Szkolna	1	XIX/XX w.	
627.	Skalka	Dom mieszkalny	ul. Szkolna	13	p. XX w.	
628.	Skalka	Dom mieszkalny	ul. Szkolna	16	XIX/XX w.	
629.	Skalka	Dom mieszkalny	ul. Szkolna	20, 22	1901 r.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
630.	Skalka	Dom mieszkalny	ul. Szkolna	24	XIX/XX w.	
631.	Smolec	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIV w., 1844 r.	
632.	Smolec	Zespół kościelny	ul. Kościelna	4	1908 r.	Rejestr Zabytków nr A/1209/686/1-2/W z dnia 07.07.1993 r.
633.	Smolec	Kościół par. Narodzenia NMP w zespole kościelnym	ul. Kościelna	4	1908 r.	Rejestr Zabytków nr A/1209/686/W/1-2 z dnia 07.07.1993 r.
634.	Smolec	Mur z bramą w zespole kościelnym	ul. Kościelna	4	1908 r.	
635.	Smolec	Plebania w zespole kościoła	ul. Kościelna	4	1908 r.	Rejestr Zabytków A/1209/686/W/1-2 z dnia 07.07.1993 r.
636.	Smolec	Cmentarz ewangelicki, ob. katolicki	ul. Starowiejska		2. poł. XIX w.	
637.	Smolec	Zespół dworsko-folwarczny	ul. Lipowa		1523 r., XVII/XIX w., 1. poł. XIX w., 3 ćw. XIX w., 4 ćw. XIX w.	
638.	Smolec	Dwór w zespole dworsko-folwarcznym	ul. Lipowa		1523 r., XVII w., XIX w.	Rejestr Zabytków nr A/3833/523 z dnia 30.12.1958 r.
639.	Smolec	Oficina mieszkalna w zespole dworsko-folwarcznym	ul. Lipowa	2	XIX/XX w.	
640.	Smolec	Park dworski w zespole dworsko-folwarcznym	ul. Lipowa		poł. XIX w.	
641.	Smolec	Zespół stacji PKP	ul. Dworcowa	4	p. XX w.	
642.	Smolec	Budynek dworca w zespole stacji PKP	ul. Dworcowa	4	p. XX w.	
643.	Smolec	Wiata peronowa w zespole stacji PKP	ul. Dworcowa	4	p. XX w.	
644.	Smolec	Budynek WC w zespole stacji PKP	ul. Dworcowa	4	p. XX w.	
645.	Smolec	Dom mieszkalny, ob. poczta	ul. Dworcowa	2	p. XX w.	
646.	Smolec	Dom mieszkalny	ul. Dworcowa	5	XIX/XX w.	
647.	Smolec	Dom mieszkalny	ul. Główna	31	p. XX w.	
648.	Smolec	Dom mieszkalny	ul. Główna	45	p. XX w.	
649.	Smolec	Dom mieszkalny	ul. Główna	49	k. XIX w.	
650.	Smolec	Dom Ludowy, ob. świetlica wiejska	ul. Główna	47	p. XX w.	
651.	Smolec	Restauracja „Złoty Kłos”, ob. przedszkole	ul. Główna	64	ok. 1910 r.	
652.	Smolec	Dom mieszkalny	ul. Główna	66	p. XX w.	
653.	Smolec	Dom mieszkalny	ul. Kościelna	1	k. XIX w., ok. 1910	
654.	Smolec	Szkoła Podstawowa	ul. Kościelna	2	ok. 1920 r.	
655.	Smolec	Willa	ul. Ogrodowa	2	ok. 1910 r.	
656.	Smolec	Szkoła Podstawowa, ob. budynek mieszkalny	ul. Ogrodowa	4	1895 r.	
657.	Smolec	Założenie domu "Willa Sterna"	ul. Ogrodowa	29	1931-1932 r.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
658.	Smolec	Dom mieszkalny	ul. Starowiejska	24	p. XX w.	
659.	Smolec	Dom mieszkalny	ul. Starowiejska	33	XIX/XX w.	
660.	Sokolniki	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIII w.	
661.	Sokolniki	Dom mieszkalny		2	ok. 1870 r., XX w.	
662.	Sokolniki	Budynek gospodarczy		2	1868 r.	
663.	Sokolniki	Stodoła		2	k. XIX w.	
664.	Sokolniki	Budynek mieszkalno-gospodarczy		3	ok. 1870 r.	
665.	Sokolniki	Dom mieszkalny		7	ok. 1870 r.	
666.	Sokolniki	Dom mieszkalny		9	ok. 1870 r.	
667.	Sokolniki	Dom mieszkalny		11	1848 r., XX w.	
668.	Sokolniki	Obora		11	k. XIX w.	
669.	Sokolniki	Dom mieszkalny		18	poł. XIX w., XX w.	
670.	Sośnica	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIII w.	
671.	Sośnica	Zespół kościelny			XIII w. – XIX w.	
672.	Sośnica	Kościół par. pw. Podwyższenia Krzyża Św. w zespole kościelnym			XIII w., 1487-1504 r., 1619 r., 1753 r., 1776 r.	Rejestr Zabytków nr A/1211/1049 z dnia 24.01.1964 r.
673.	Sośnica	Cmentarz katolicki w zespole kościelnym			XV w.	
674.	Sośnica	Kaplica grobowa Marii Franciszki v. Saurma w zespole kościelnym, ob. Kaplica Zmartwychwstania na cmentarzu katolickim			1783 r.	
675.	Sośnica	Mur cmentarny z bramą w zespole kościelnym			ok. 1870 r.	
676.	Sośnica	Zespół pałacowo-folwarczny		9, 9a, 11, 13b, 13c, 13d, 13e, 13f, 13g, 13h	XIX-XX w.	Rejestr Zabytków nr A/3834/672/W/1-3 z dnia 16.01.1993 r.
677.	Sośnica	Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym		13	1810 r., 1840 r., 1907 r.	Rejestr Zabytków nr A/3834/672/W/1-3 z dnia 16.01.1993 r.
678.	Sośnica	Dom rządcy w zespole pałacowo-folwarcznym		13f	1875-1880 r.	
679.	Sośnica	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-folwarcznym		13e	ok. 1900 r.	
680.	Sośnica	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-folwarcznym		13c, 13d	poł. XIX w.	
681.	Sośnica	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-folwarcznym		13b	poł. XIX w.	
682.	Sośnica	Dom ogrodnika w zespole pałacowo-folwarcznym		11	ok. 1900 r.	
683.	Sośnica	Oficyna mieszkalna w zespole pałacowo-folwarcznym		9, 9a	ok. 1920 r.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
684.	Sośnica	Dom leśniczego w zespole pałacowo-folwarcznym		13h	ok. 1900 r.	
685.	Sośnica	Budynek mieszkalno-gospodarczy w zespole pałacowo-folwarcznym			poł. XIX w.	
686.	Sośnica	Stajnia - magazyn na paszę w zespole pałacowo-folwarcznym			1875-1880 r.	
687.	Sośnica	Spichlerz - stajnia w zespole pałacowo-folwarcznym			1875-1880 r., 1900 r.	
688.	Sośnica	Obora I - stajnia w zespole pałacowo-folwarcznym			1875- 1880 r.	
689.	Sośnica	Stajnia w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. oficyna mieszkalna – świnia		13g	1875-1880 r.	
690.	Sośnica	Obora II w zespole pałacowo-folwarcznym			2. poł. XIX w.	
691.	Sośnica	Kurnik w zespole pałacowo-folwarcznym			1875-1880 r.	
692.	Sośnica	Park pałacowy w zespole pałacowo-folwarcznym			1. poł. XIX w., 1909 r.	Rejestr zabytków nr A/3834/672/W/1-3 z dnia 16.01.1993 r.
693.	Sośnica	Dom Ludowy, ob. mieszkalny		15a	1909 r.	
694.	Sośnica	Dom mieszkalny		14a	XIX/XX w.	
695.	Sośnica	Plebania, ob. dom mieszkalny		15	XIX/XX w.	
696.	Sośnica	Dom mieszkalny		17	poł. XIX w.	
697.	Sośnica	Dom mieszkalny		18	k. XIX w.	
698.	Sośnica	Dom mieszkalny		22	ok. 1910 r.	
699.	Sośnica	Dom mieszkalny		25	1777 r., poł. XIX w.	
700.	Sośnica	Dom mieszkalny		27	1885 r.?	
701.	Sośnica	Dom mieszkalny		35	ok. 1880 r., pocz. XX w.	
702.	Stary Dwór	Dom mieszkalny pracowników, ob. budynek mieszkalny	ul. Ciemna	3	k. XIX w.	
703.	Stoszyce	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIV w.	
704.	Stoszyce	Zespół pałacowo-folwarczny		9, 11, 13, 15	1850 r. – 1890 r.	Rejestr Zabytków nr A/3835/671/W z dnia 4.06.1993 r.
705.	Stoszyce	Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym		15	ok. 1860 r.	
706.	Stoszyce	Oficyna mieszkalna I w zespole pałacowo-folwarcznym		9	1860-1870 r.	
707.	Stoszyce	Oficyna mieszkalna II w zespole pałacowo-folwarcznym		11	1860-1870 r.	
708.	Stoszyce	Oficyna mieszkalna III w zespole pałacowo-folwarcznym		13	1850-1860 r.	
709.	Stoszyce	Dom ogrodnika w zespole pałacowo-folwarcznym			k. XIX w.	
710.	Stoszyce	Kurnik w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. garaż			1880-1890 r.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
711.	Stoszyce	Spichlerz w zespole pałacowo-folwarcznym			1860-1870 r.	
712.	Stoszyce	Stodoła I - świniażnia w zespole pałacowo-folwarcznym			1850-1860 r.	
713.	Stoszyce	Stajnia w zespole pałacowo-folwarcznym			1850-1860 r.	
714.	Stoszyce	Stodoła II w zespole pałacowo-folwarcznym			1850-1860 r.	
715.	Stoszyce	Stodoła III w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. magazyn i suszarnia pasz			1880-1890 r.	
716.	Stoszyce	Świniażnia w zespole pałacowo-folwarcznym			1880-1890 r.	
717.	Stoszyce	Obora I w zespole pałacowo-folwarcznym			1850-1860 r.	
718.	Stoszyce	Obora II w zespole pałacowo-folwarcznym			1850-1860 r.	
719.	Stoszyce	Park pałacowy w zespole pałacowo-folwarcznym			poł. XIX w.	
720.	Stoszyce	Dom mieszkalny		5, 7	p. XX w.	
721.	Stradów	Historyczny układ osady			XIV w.	
722.	Stradów	Zespół młyna	ul. Gliniana		XIX-XX w.	
723.	Stradów	Młyn wodny w zespole młyna	ul. Gliniana		XIX/XX w.	
724.	Stradów	Dom mieszkalny z garażami w zespole młyna	ul. Gliniana	5	ok. 1910 r.	
725.	Stradów	Dom mieszkalny w zespole młyna	ul. Gliniana	7	ok. 1910 r.	
726.	Stradów	Budynek mieszkalno-gospodarczy w zespole młyna	ul. Gliniana	9	p. XX w.	
727.	Stradów	Budynek mieszkalno-gospodarczy w zespole młyna	ul. Gliniana	14, 16	k. XIX w.	
728.	Strzeganowice	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XII w.	
729.	Strzeganowice	Kościół fil. św. Stanisława		22	przeł. XIV/XV w., 1796 r., 1854 r., 1912 r.	Rejestr Zabytków nr A/1220/1810 z dnia 22.08.1966 r.
730.	Strzeganowice	Cmentarz katolicki przy kościele fil. św. Stanisława		22	XV w.	
731.	Strzeganowice	Zespół folwarczny		37	ok. 1910 r.	
732.	Strzeganowice	Dom mieszkalny I w zespole folwarcznym		37	ok. 1910 r.	
733.	Strzeganowice	Dom mieszkalny II w zespole folwarcznym		39	ok. 1910 r.	
734.	Strzeganowice	Obora I w zespole folwarcznym			ok. 1910 r.	
735.	Strzeganowice	Obora II w zespole folwarcznym			1912 r.	
736.	Strzeganowice	Browar, ob. budynek mieszkalno-gospodarczy		1	p. XX w.	
737.	Strzeganowice	Dom mieszkalny		19, 20	ok. 1880 r.	
738.	Strzeganowice	Obora		19	ok. 1880 r.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
739.	Strzegalowice	Obora		20	ok. 1880 r.	
740.	Strzegalowice	Dom mieszkalny		38	1912 r.	
741.	Strzegalowice	Dom mieszkalny		44	XIX/XX w.	
742.	Szymanów	Historyczny układ przysiółka			XIX/XX w.	
743.	Szymanów	Zagroda nr 4		4	XIX/XX w.	
744.	Szymanów	Zagroda nr 5		5	XIX/XX w.	
745.	Szymanów	Zagroda nr 10		10	XIX/XX w.	
746.	Wojtkowice	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIV w.	
747.	Wojtkowice	Kościół fil. św. Jana Nepomucena			1560 r., 1869 r., 1902 r.	Rejestr Zabytków nr A/1221/1822 z dnia 22.08.1966 r.
748.	Wojtkowice	Cmentarz katolicki przy kościele fil. św. Jana Nepomucena			XVI w.	
749.	Wojtkowice	Budynek mieszkalno-gospodarczy		7	k. XIX w.	
750.	Wojtkowice	Obora		7	k. XIX w.	
751.	Wojtkowice	Dom mieszkalny		10	k. XIX w.	
752.	Wojtkowice	Dom mieszkalny		12	1892 r.	
753.	Wojtkowice	Dom mieszkalny		21	ok. 1880 r., p. XX w.	
754.	Wojtkowice	Obora		21	ok. 1880 r.	
755.	Wojtkowice	Dom mieszkalny		25	XIX/XX w.	
756.	Wszemilowice	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIV w.	
757.	Wszemilowice	Budynek mieszkalno-gospodarczy		20	poł. XIX, XX w.	
758.	Zabrodzie	Zespół pałacowo-folwarczny		4, 9, 10	XVIII w., 1873 r., p. XX w.	
759.	Zabrodzie	Dom rządcy w zespole pałacowo-folwarcznym		9	XIX/XX w.	
760.	Zabrodzie	Oficina mieszkalno-gospodarcza w zespole pałacowo-folwarcznym		10	XIX/XX w.	
761.	Zabrodzie	Budynek mieszkalny przy szklarni w zespole pałacowo-folwarcznym		4	ok. 1910 r.	
762.	Zabrodzie	Park pałacowy w zespole pałacowo-folwarcznym			k. XVIII w. – 2. poł. XIX w.	Rejestr Zabytków nr A/3836/539/W z dnia 24.01.1985 r.
763.	Zabrodzie	Dom mieszkalny		1	p. XX w.	
764.	Zachowice	Historyczny układ ruralistyczny wsi			XIII w.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
765.	Zachowice	Zespół kościelny	ul. Słoneczna	10	XVI – XX w.	
766.	Zachowice	Kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP w zespole kościelnym	ul. Słoneczna	10	1514 r., 1892 r.	Rejestr Zabytków nr A/1222/1823 z dn. 22.08.1966 r.
767.	Zachowice	Cmentarz katolicki w zespole kościelnym	ul. Słoneczna	10	XVI w.	
768.	Zachowice	Mur cmentarny z bramą w zespole kościelnym	ul. Słoneczna	10	XVII w., XIX w.	
769.	Zachowice	Plebania w zespole kościelnym	ul. Słoneczna	6	XIX/XX w.	
770.	Zachowice	Cmentarz katolicki	ul. Piwna		1860 – 1870 r.	
771.	Zachowice	Klasztor ss. Elżbietanek, ob. dom mieszkalny	ul. Piwna	7	1902 r.	
772.	Zachowice	Budynek mieszkalno-gospodarczy	ul. Gliniana	11	k. XIX w.	
773.	Zachowice	Szkoła Podstawowa	ul. Słoneczna	4	p. XX w.	
774.	Zachowice	Dom Ludowy, ob. świetlica wiejska	ul. Słoneczna	17a	XIX/XX w.	
775.	Zachowice	Dom mieszkalny	ul. Słoneczna	25	p. XX w.	
776.	Zachowice	Dom mieszkalny	ul. Słoneczna	39	p. XX w.	
777.	Zybiszów	Historyczny układ przysiółka			XIV w.	
778.	Zybiszów	Zespół pałacowo-folwarczny		1, 1a, 1b	XIX-XX w.	
779.	Zybiszów	Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym, ob. stacja doświadczalna oceny odmian		1, 1a, 1b	p. XX w.	
780.	Zybiszów	Magazyn paliw w zespole pałacowo-folwarcznym			p. XX w.	
781.	Zybiszów	Park pałacowy (relikt) w zespole pałacowo-folwarcznym			XIX w.	
782.	Autostrada A4	Zespół wiaduktów w ciągu autostrady			I. 30. XX w.	
783.	Jaszkotle, Zybiszów	Aleja lipowa Jasz kotle-Zybiszów			XIX w.	
784.	Sadków, Pietrzykowice, Baranowice	Aleja Sadków-Pietrzykowice-Baranowice			b.d.	
785.	Sadowice	Aleja lipowa w Sadowicach			XIX w.	
786.	Sadowice	Aleja lipowo-świerkowa w Sadowicach			XIX w.	Rejestr zabytków nr A/3831/362/W z dnia 24.07.1976 r. (część wschodnia razem z założeniem parkowym w Sadowicach)
787.	Jurczyce, Wszemiłowice	Aleja klonowa Jurczyce-Wszemiłowice			XIX w.	
788.	Kamionna	Aleja lipowa w Kamionnej			b.d.	
789.	Stradów	Aleja dębowa w Stradowie			b.d.	

Program opieki nad zabytkami dla Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie na lata 2023-2026

L.p.	Miejscowość	Obiekt	Adres	Nr	Datacja	Rejestr zabytków
790.	Smolec	Aleja grabowa w zespole domu „Willa Sterna”			b.d.	
791.	Smolec	Aleja dębowa w Smolcu			b.d.	
792.	Smolec	Aleja lipowo-dębowa w Smolcu			b.d.	
793.	Kąty Wrocławskie	Zespół krochmalni i suszarni ziemniaków	ul. Fabryczna	1	k. XIX w., 1. poł. XX w., I. 30. i 40. XX w., I. 70. XX w.	

Spis tabel, rysunków i załączników

Tabela 1. Wykaz stanowisk archeologicznych znajdujących się na terenie miasta i gminy Kąty Wrocławskie	30
Tabela 2. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego miasta i gminy Kąty Wrocławskie	124
Tabela 3. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Miasto i Gminę Kąty Wrocławskie – priorytet I	125
Tabela 4. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Miasto i Gminę Kąty Wrocławskie – priorytet II	126
Tabela 5. Kierunki działań oraz zadania przyjęte przez Miasto i Gminę Kąty Wrocławskie – priorytet III	127
Tabela 6. Kryteria prowadzenia oceny realizacji Programu	129
Rysunek 1. Położenie miasta i gminy Kąty Wrocławskie na tle powiatu wrocławskiego i województwa dolnośląskiego	17
Rysunek 2. Kąty Wrocławskie w połowie XVIII w.	19
Rysunek 3. Mapa z 1877 r. przedstawiająca okolice dzisiejszych Kątów Wrocławskich	20
Rysunek 4. Herb Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie	22
Rysunek 5. Flaga Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie	22
Rysunek 6. Pieczęć Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie	23
Rysunek 7. Formy ochrony przyrody na terenie miasta i gminy Kąty Wrocławskie	25
Rysunek 8. Mapa średniowiecznych Kątów wg Kurta Bimlera	27
Rysunek 9. Współczesna zabudowa Kątów Wrocławskich z zasięgiem historycznego układu urbanistycznego	28
Rysunek 10. Korowód dożynkowy w Kątach Wrocławskich	56
Rysunek 11. Kościół filialny pw. św. Michała w Bogdaszowicach	62
Rysunek 12. Pałac w Czerńcicach	63
Rysunek 13. Park pałacowy w Czerńcicach	64
Rysunek 14. Dwór w zespole dworskim w Gądowie	66
Rysunek 15. Spichlerz w zespole dworskim w Gądowie	67
Rysunek 16. Park dworski (relikt) w zespole dworskim w Gądowie	68
Rysunek 17. Park dworski (relikt) w zespole dworskim w Gądowie	69
Rysunek 18. Pałac w Gniechowicach	70
Rysunek 19. Park pałacowy w Gniechowicach	71
Rysunek 20. Dwór w Górzycach	72
Rysunek 21. Kościół par. Wniebowstąpienia Pana Jezusa w Jaszkołtu	73
Rysunek 22. Pałac w Kamionnej	74
Rysunek 23. Pozostałości obwarowań miejskich	76
Rysunek 24. Kościół par. św. Piotra i Pawła w Kątach Wrocławskich	77
Rysunek 25. Kościół ewangelicki św. Elżbiety w Kątach Wrocławskich	78
Rysunek 26. Cmentarz ewangelicki w Kątach Wrocławskich	79
Rysunek 27. Kaplica grobowa rodziny Hindemith w Kątach Wrocławskich	80
Rysunek 28. Willa w zespole willowo-parkowym w Kątach Wrocławskich	81
Rysunek 29. Park willowy w zespole willowo-parkowym w Kątach Wrocławskich	82
Rysunek 30. Założenie ogrodowo-parkowe w Kątach Wrocławskich	83
Rysunek 31. Wieża ratuszowa w Kątach Wrocławskich	84
Rysunek 32. Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym w Kębtłowicach	85
Rysunek 33. Park pałacowy w zespole pałacowo-folwarcznym w Kębtłowicach	86
Rysunek 34. Kościół fil. pw. Wniebowzięcia NMP w Kilianowie	87
Rysunek 35. Pałac w Krobielowicach	88
Rysunek 36. Budynek bramny w zespole pałacowo-folwarcznym w Krobielowicach	89
Rysunek 37. Oficyna mieszkalna I w zespole pałacowo-folwarcznym w Krobielowicach	90
Rysunek 38. Chlewnia w zespole pałacowo-folwarcznym w Krobielowicach	91
Rysunek 39. Park pałacowy w zespole pałacowo-folwarcznym w Krobielowicach	92
Rysunek 40. Mauzoleum marszałka G. L. Blüchera w Krobielowicach	93
Rysunek 41. Kościół par. św. Trójcy w Małkowicach	95
Rysunek 42. Cmentarz katolicki w Małkowicach	96
Rysunek 43. Mur cmentarny z bramą w Małkowicach	96
Rysunek 44. Klasztor w zespole klasztoro-opiekuńczym zakonu Elżbietanek w Małkowicach	98

Rysunek 45. Budynek mieszkalny w zespole klasztorno-opiekuńczym zakonu Elżbietanek w Małkowicach	99
Rysunek 46. Budynek gospodarczy w zespole klasztorno-opiekuńczym zakonu Elżbietanek w Małkowicach	100
Rysunek 47. Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym w Małkowicach.....	101
Rysunek 48. Stajnia z częścią mieszkalną w zespole pałacowo-folwarcznym w Małkowicach	102
Rysunek 49. Park pałacowy w zespole pałacowo-folwarcznym w Małkowicach	103
Rysunek 50. Kościół fil. św. Mikołaja w Pełcznicy.....	104
Rysunek 51. Pałac w Rybnicy	105
Rysunek 52. Kościół fil. św. Jadwigi w Sadkowie	106
Rysunek 53. Pałac w Sadkowie	107
Rysunek 54. Park pałacowy w Sadkowie.....	108
Rysunek 55. Pałac w Sadowicach	109
Rysunek 56. Park w Sadowicach	110
Rysunek 57. Pałac w Samotworze.....	111
Rysunek 58. Kościół fil. św. Marii Magdaleny w Skałce.....	112
Rysunek 59. Kościół par. Narodzenia NMP w zespole kościelnym w Smolcu	113
Rysunek 60. Plebania w zespole kościoła w Smolcu.....	114
Rysunek 61. Dwór w Smolcu.....	115
Rysunek 62. Kościół par. pw. Podwyższenia Krzyża Św. w Sośnicy	116
Rysunek 63. Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym w Sośnicy.....	117
Rysunek 64. Park pałacowy w zespole pałacowo-folwarcznym w Sośnicy	118
Rysunek 65. Pałac w zespole pałacowo-folwarcznym w Stoszycach.....	119
Rysunek 66. Kościół fil. św. Stanisława w Strzeganowicach	120
Rysunek 67. Kościół fil. św. Jana Nepomucena w Wojtkowicach.....	121
Rysunek 68. Park pałacowy w zespole pałacowo-folwarcznym w Zabrodziu.....	122
Rysunek 69. Kościół par. pw. Wniebowzięcia NMP w zespole kościelnym w Zachowicach	123
 Załącznik 1. Wykaz obiektów zabytkowych znajdujących się na terenie miasta i gminy Kąty Wrocławskie, w tym wpisanych do rejestru zabytków	 133